

EVANGÉLIKUS Élet

**Mi lett volna, ha nincs
1956. október 23.?**

**Keresztény misszió
és mentális segítség
egy tető alatt**

**Kassa régi evangélikus
temetőjének sorsa**

Hallgass az igére!

A reformáció kincse az újra megtalált Szentírás • 7. oldal

MEGHÍVÓ

A Magyarországi Evangélikus Egyház
és a Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív
könyvbemutatóval egybekötött
díjátadó ünnepségére.

A Luther Kiadó kerekasztal-beszélgetéssel mutatja be új köteteit:

- A **Konkordiakönyv** – A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai sorozat **1. kötete** (Az egyetemes vagy ökumenikus hitvallások)
- **Luther Válogatott Művei 9.** – A Római és a Galata-levél magyarázata
- **Luther Márton végrendelete angol nyelven**

A Magyarországi Evangélikus Egyház
a beszélgetés után adja át ez évi **Ordass- és Prónay-díjait.**

Időpont:

2020. november 8., vasárnap, 17 óra

Helyszín:

Deák téri evangélikus templom

(Budapest V. kerület, Deák tér 4.)

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Megújulás és erőforrás

Reformációi lapszámunkat tartja kezében a kedves olvasó. Több írásnak a témáját adják tehát fontos októberi ünnepeink.

Mint ahogyan már előző lapszámunkban is szóltunk róla, a reformáció havában még inkább figyelhetünk a megújulásra, a változásra, a változtatás lehetőségeire. Ezúttal Balicza Iván ünnepi igemagyarázata mellett Bácskai Károly, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanzékekének vezetője írt továbbgondolásra készítő ünnepi jegyzetet. „Az emberi közösségek számára minden időben nélkülözhetetlenek voltak az egyéni ötletek, a fejlesztés, az innováció. Ez azonban még nem minden! – hívja fel a figyelmet a lelkész szerző. – A másik ember szüksége, gondja legalább annyira fontos, mint a magunk teremtő találékonysága.”

Az 1956-os forradalomról, október 23. és az azt követő sorsdöntő napok egyházunkat érintő eseményeiről Mirák Katalin történész némi formabontó, érdekes és persze informatív cikkével emlékezünk meg.

Címlapunkon Megyeri János szobrászművész munkája látható. A péceli, eredetileg jelmeztervezőként induló alkotó idővel a hiperrealista szobrászat felé fordult, így történt, hogy 2017-ben a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára életnagyságú és – amennyire csak lehet – élethű Luther-szobrot készített, a reformátort a 95 tétel készítésével átvirrasztott, át-dolgozott utolsó éjszaka után, a kész művel ábrázolja.

Több írásban is előkerül a halottainkra való emlékezés, könyvet is ajánlunk, amely segítheti a szembenézést az élet végével kapcsolatos kérdésekkel, és ismertetjük a Luther Kiadó legújabb, mindennapi lelki épülésünket szolgáló köteteit; az egyik éppen Luther két bibliakommentárját kínálja, emlékeztetve arra is, hogy a Szentírás olvasása, az evangéliumból való töltekezés mindennapi megújulásunk erőforrása.

■ KÉZDI BEÁTA

Alternatív evangélikus '56

Berg Judit *Visszaszámlálás* című novellájának háttorzongató alapötlete inspirálta e megemlékezést, amely merőben történetetlen „játék” ugyan, mégsem haszontalan az évfordulón ilyen szempontból is mérlegre tenni a forradalom eseményeit.

19. oldal

Mentál Odú Pestszentimrén

A pestszentimrei evangélikus gyülekezet ad otthont a Mentál Odú Mentálhigiénés Központnak. Az újonnan nyíló intézmény lelkész ötletgazdájával és néhány munkatársával a mentálhigiéné és a kereszténység kapcsolatáról, a lelki karbantartásról beszélgettünk.

29. oldal

Kassa régi evangélikus temetőjéről

Márai Sándor szülővárosában rekreációs park kialakítását tervezik a hajdani evangélikus temető területén – adta hírül lapunk is nemrégiben. Írásunk az egykori sírkert történetének azokról a részleteiről szól, amelyekről ez a tudósítás nem tett említést.

32. oldal

TARTALOM

Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Horváth-Hegyi Áron	5
Új nap – új kegyelem • Kiss Máté	6
Az ünnep igéje • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Nagy Zoltán esperes írása	16
Portré • Prekler Katalin óvodapedagógus	18
Múltidéző • Mi lett volna, ha nincs 1956. október 23.?	19
Tallózó • Gyülekezeti lapok, keresztény hírportálok, blogok szemléje	22
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	24
Jegyzet • A reformáció kamrája – Bácskai Károly írása	25
Interjú • Megyeri János szobrászművésznél jártunk	26
Jegyzet • Őszi tárlat – Stifner-Kőháti Dorottya írása	28
Riport • Nyitásra vár a Mentál Odú Pestszentimrén	29
Thesaurus • Kassa régi evangélikus temetőjének sorsa	32
Ajánló • Füller Tímea: Holtág – Varga Gyöngyi gondolataival	34
Ajánló • Biró Eszter – Bérczes Tibor: A halál életkérdés	35
Ajánló • Luther Válogatott Művei 9. – A Római és a Galata-levél magyarázata	36
Ajánló • Teológia és határok	37
Ajánló • Koczor Tamás: Sietős történetek	38
Interjú • Tarcsi Katalinnal, az Élim ápolási koordinátorával beszélgettünk	39
Kötőszó-szemle • Testezés mint valláspótlék	40
Német nemzetiségi oldal	42
Szlovák nemzetiségi oldal	44
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	46
Krónika • Hírek, tudósítások	48
Oratio oecumenica	56
A vasárnap igéje • Balog Eszter	57
Új nap – új kegyelem • Tóth Melinda Anna	58

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Vatai-Frey Rebeka diák, konfirmandus – Göd. Édesapám az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakán folytatja tanulmányait, édesanyám a gyülekezet presbitere. Talán ez is mutatja, hogy a mi családjunkban mennyire fontos a vallás. Tudom, hogy a konfirmáció által lehetek a gyülekezet felnőtt tagja, ez az, ami által én is válaszolni tudok Isten hívására. Ezért jelentkeztem a konfirmációi képzésre, és konfirmáltam szeptember utolsó vasárnapján.

Ezt az oktatást nem úgy kell elképzelni, mint egy kötött tanórát, sokkal inkább baráti, családi beszélgetésként. Adott témáról, így a *Tízparancsolatról*, a szentségekről is sokat beszélgetünk, valamint arról, hogy az ember életében milyen meghatározó szerepe van a vallásnak. Azt gondolom, hogy valamiben muszáj hinnie az embernek. Azáltal, hogy én istenhívó vagyok, sokkal nyugodtabban tekintek a világra, mert tudom, hogy van egy örök, biztos és szerető pont az életben.

Éneklést és színjátszást is tanulok. Tudom, hogy az éneklés által egészen másként, mélyebben tudunk átélni egy-egy érzést. Örömmel tölt el, amikor a gyülekezetben énekelve azt látom, hogy megérinti a közösséget a szolgálatom.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Evangélikus üzenet a metróban

Budapest egyes metróállomásain is találkozhatunk a Magyarországi Evangélikus Egyház üzenetével. A hirdetés egyaránt szeretné felhívni a figyelmet a reformációra és a közeledő népszámlálásra. A reformáció hónapjában a főváros három helyszínén láthatók az evangélikus üzenetek a mozgólépcsők gumikapaszkodói közötti felületeken (balusztrádokon). Októberben a Nyugati pályaudvari (Teréz körút), a Deák téri (M3–M2 átjáró) és a Széll Kálmán téri metróállomás reklámfelületei is hirdetik: „Keress! Bizz! Cselekedj! – Melletted vagyunk! Lélekkal, ismerettel.”

EvÉlet-infó

FOTÓ: MOLNÁR ATTILA

ORATIO
OECUMENICA

Istenünk, mennyei Atyánk! Hálát adunk neked a minden elképzelésünket felülmúló találkozásokért életünk útjain. Építsd országotat közöttünk. Lelked által, ragadd meg értelmünket és szívünket igéddele, és vezess tovább örömdobben. Add, hogy szentséges jelenlétekből, a keresztség ajándékából erőt és bátorítást nyerjünk naponként megújuló életre.

Könyörgünk hozzád az egész kereszténységért. Tekints egyházadra Keleten és Nyugaton, az északi és a déli féltekén, és ajándékozz meg bennünket az apostoliság és az egyetértés lelkületével. Krisztusban rendelj útitársat mellénk, aki rávilágít a Szentírás alapján mindent átfogó szeretetedre. Add, hogy reformációi örökségünket ne másokon kérjük számon, hanem örök igédből merítve építsük országotat más felekezetekben élő testvéreinkkel közösségben.

Könyörgünk hozzád magyar hazánkért, népünkért és minden népért. Adj békességet szomszédjainkkal, a nyelvi, kulturális különbségeket fordítsd gazdagodásunkra. Szerezz megbecsülést a kisebbségben élők rejtett kincseinek, és add, hogy mindenkihez saját anyanyelvén jusson el örök evangéliumod.

Könyörgünk hozzád az egy fedél alatt élőkért. Gazdagítsd áldással az elkötelezett kapcsolatban élőket, hogy a remény jelei legyenek a társadalom terhével küszködőknek. Növelj a hatékony együttműködést az iskolai és munkahelyi közösségekben a jövő építésére. Te légy oltalmazója minden szenvedőnek, betegnek, a támaszt jelentő közösséget nélkülözőknek.

Könyörgünk hozzád minden emberért! Add, hogy Jézus Krisztus lelkülete legyen bennünk, amikor az elmúlás erővel találkozunk. Szent Fiadért add szívünkbe az el nem múló életbe vetett hitet, amikor borúlátás, szomorúság vagy gyász nehezedik ránk, hogy e hitben életünk legyen az ő nevéért. Ámen.

Szentháromság ünnepe utáni 20.

(Biblia-) vasárnap – **Mal 2,5-6**

Ellened vagy érted?

A napokban templomunk százharminc éves toronyóra-szerkezetét raktam össze. Az ifiseimmel. Kilenc évig hevert a sarokban. Először még összeszerelve, majd darabokra szedve, homokfújásra és festésre várva. Fénykép persze nem készült róla. Vakon kellett a tucatnyi vasdarabot (tengelyeket, fogaskerekeket, pántokat) a pontos helyükre rakni. Hogy sikerült, egy csodával ér fel. Hittem is, meg nem is. Szép darabja lesz a templomtörténeti kiállításunknak. Azt is én csinálom. Meg kiadványt szerkesztek. Meg annyi minden mást a templomszentelési évfordulóra.

Élvezem, és szerintem jól is csinálom, de egyre gyakrabban érzem (és tisztán látó feleségem gondolkodás nélkül meg is

Malakiás próféta volt. Azt a hálátlan feladatot is kapta az Úrtól, hogy hirdesse a hűtlen papok elleni ítéletet. Szinte fáj olvasni, ahogyan múlt időben beszél Lévi istenfélő, alázatos, békés és becsületes papi szolgálatáról. De miért csak múlt? Hova lett a dicső múlt? Ki rontotta el, ki térítette el az istenszolgákat eredeti feladatuktól? Lévi mulasztott? Áron? Mózes? A későbbi utódok? Az izraelita királyok? A választott népet fogságba hurcoló babiloniak? Tán Jahve, mert túl sokat várt az egyszerű embertől?

Azt tudjuk, hogy utóbbi felvetés nem jogos, csak a heves bűnbakkeresés visz bele óvatlanul. Az előzőeket meg vehetjük egy kalap alá: mindegyik hibás. Kollektív felelősség. Kollektív bűn. Van ilyen? Ez lenne a válasz a kérdésre? Nem. Legalábbis szerintem nem.

Én vagyok a felelős. Hogy megállom-e a helyem a küldetésemben, Malakiás szófordulatával élve: bűneikből való megtérésre hívom-e a rám bízottakat? Mert ha azt kell meglátnom, hogy vakként vezetek világtalanokat, akkor a lévitáknak előrevetített ítélet vár rám is (2,2-4). A lelki vezető nemcsak szavával vezet, hanem életével is. Amit tanít, teszi is. Nem egyszerűen a jó példa kedvéért, egyfajta megelevenedő illusztrációként, hanem megintgathatlan belső meggyőződésből: nincs jobb és tökéletesebb, mint Isten szava és terve. Tovább kell adni! Kézvel-lábbal, szívvel-lélekkel; de nem tűzzel-vassal, ha kell, ha nem.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: NORBERT NEETZ / EPO

erősít ebben), hogy már jó lenne túl lenni az ünnepen. Nem erre „szerződtem”, hogy minden es projektmenedzser legyek, hogy végül mindent én csináljak, ha azt akarom, hogy meglegyen – tudom is én, hány szakmát magamba sűrítve.

Lelkipásztor vagyok. Ez a fő hivatásom. Erre lettem elhívva, erre készültem, és szántam rá az életem. Tudom, hogy az erre a pályára elhívó és elküldő Isten számon fog kérni. De érzem, hogy a számonkérés nem jövő, hanem jelen idő. Folyamatos jelen. Folyamatosan nekem, a lelkiismeretemnek szegezi a kérdést: teszed-e a dolgodat? „Mi a dolgom, Uram?” – kérdezhetném, amolyan prófétai hangnemben. De nem kérdezek vissza, mert jól tudom, mi a dolgom.

Még tudom, tisztán emlékszem rá. Irtózom a gondolattól, hogy már nem tudom, csak sejtem, és csak dereng. „Aki tehát azt gondolja, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék!” – figyelmeztet Pál apostol (1Kor 10,12). Óv attól, hogy észrevétlenül elhagyjam az Istentől nekem rendelt pályát: az ő dicsőségére végzett szolgálatot.

Isten figyelmeztet. Most egy két és fél ezer éves próféción keresztül. Többeken már végbement az ítélet. Mások megmenekültek tőle. Mert ott a feltétele: „Ha nem hallgattok rá...” Isten figyelmeztetése kegyelem. Kemény, nehezen emészthető, de tele van szeretettel – agapéval. Jaj az egyháznak, ha már nem hallja meg a közelgő ítélet szavát! Mert akkor már nem menekülhet előle.

Most azonban még van menekvés. Az ítélet elől a kegyelembe. A haszontalan szolgálatból vissza az igazihoz, ahol meg van nevezve a bűn, és nem szégyen a kereszt. Menekülés az egyház Urához, Jézus Krisztushoz, aki nem ellennem, hanem értem szól.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Imádkozzunk! Mennyei Atyám! Te tudod a legjobban, mi a dolgom a világban, hol és miképpen szolgálhatom a te dicsőségedet. Használd arra, amire teremtettél! Fordíts vissza zsákcáimból! Vedd el pótcselekvéseimet! Add, hogy világosan értsem igédet, és világosan adjam is tovább. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 25.) Amikor a Galileai-tenger partján járt, meglátta Simont és András, Simon testvérét, amint hálót vetettek a tengerbe, mivel halászok voltak; és így szólt hozzájuk Jézus: Kövesetek engem, és én emberhalászká teszek titeket. Mk 1,16–17 (Ám 7,14b–15; Mk 10,2–9[10–12]13–16; 2Kor 3,3–6[7–9]; Zsolt 119,129–136) Zajlanak a hétköznapok András és Simon életében. Teszik a megszokott dolgokat a munkában. Eddig minden olyan, mint egy átlagos napon. Aztán történik valami váratlan. Jézus meglátja őket a munkájuk közben, és megszólítja őket. Itt aztán megfordul az egész napjuk, sőt az egész életük. Jézus elhívja őket, és teljesen új életet kínál nekik. Nemcsak a földi életük változik meg teljesen, hanem Jézus tanítványaiként örök életet is kapnak. Ma minket is követésre hív Jézus!

Hétfő (október 26.) Nagyobb az, aki bennetek van, mint az, aki a világban van. 1Jn 4,4 (Ézs 51,12; 2Thessz 3,6–13; Jer 23,16–32) Mai igénk Isten gyermekeit bátorítja, és megmutatja nekünk, hogy kire vessük a tekintetünket. Nem kell elkeserednünk, ha az antikrisztusi korban gyűlöl minket a világ. A Krisztus-követőket nem a világ jó tetszése vagy elismerése bátorítja, hanem a mi mennyei Atyánk, aki nagyobb ennél a világnál. Nekünk minden helyzetben csak rá kell figyelniünk, és ez átemel minket minden nehézségen, próbatételre és támadáson ma is.

Kedd (október 27.) Az írástudó ezt mondta neki [Jézusnak]: Úgy van, Mester, helyesen mondtad, hogy egy Isten van, és rajta kívül nincsen más; és ha szeretjük őt teljes szívünkkel, teljes elménkkel és teljes erőnkkel, és ha szeretjük felebarátunkat, mint magunkat, sokkal több az minden égő- és véresáldozatnál. Jézus pedig látva, hogy okosan felelt, ezt mondta neki: Nem vagy messze Isten országától. Mk 12,32–34a (Jób 9,2–3; Róm 13,1–7; Jer 25,1–14) Ez a mondat, amíg még itt a földön hangzik el, addig bátorító is lehet számunkra, hiszen azt mutatja nekünk, hogy közel vagyunk már Isten országához. Másfelől pedig, ha ez nem változik meg az életünk során, és az utolsó ítéletben is ez hangzik majd el: „nem voltál messze az Isten országától”, az szörnyű ítéletté fordul át. Lényegét tekintve nincs sok különbség, hogy a tenger fenekén ezer méter mélyen vagy a felszíntől tíz centire veszítjük el életünket. Jézus ma még szólít téged, nem vagy messze az Isten országától, ezért hív, hogy térj meg, legyél része az ő országának.

Szerda (október 28.) Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, aki Jézus Krisztus. 1Kor 3,11 (Zsolt 18,32b; Ef 5,25–32; Jer 26,1–19) Sok különbözőség lehet Krisztus követői között.

Eltérhet a megjelenésünk, a liturgiánk, az öltözködésünk, még a gondolkodásunk is bizonyos kérdésekben. Egyvalami viszont nem lehet kérdés számunkra: az alap. Ha mi valóban Jézus követői vagyunk, akkor nem lehet más alapja az örök életünknek, mint Jézus Krisztus váltságáhalála és feltámadása. Nincs ezen kívül és ezen túl más alap. Ha valaki erre az alapra építi az életét, szolgálatát, az megmenekül. Ha más alapot vet valaki, akkor az utolsó ítéletben összeomlik majd az élete. Éppen ezért épüljünk rá Jézus Krisztus szilárd váltságára, és éljünk hit által kegyelemből, nap nap után.

Csütörtök (október 29.) Szeretteim, nem új parancsolatot írok nektek, hanem régi parancsolatot, amely kezdettől fogva megvan nálatok: ez a régi parancsolat az az ige, amelyet hallottatok. 1Jn 2,7 (5Móz 4,2; 1Kor 14,26–33; Jer 27,1–22) Nincs új a nap alatt. A két nagy parancsolat (Mt 22,37–39) már ősidőktől fogva ismert volt. Jézus viszont megnyitotta az utat az övéinek, hogy ne csak ismerjék ezt a parancsolatot, hanem be is töltsék a Szentlélek ereje által. Te már Krisztusé vagy? Akkor te is ezzel az erővel szeretheted az embertársaidat, és így betöltheted Krisztus törvényét.

Péntek (október 30.) Legyen gondod önmagadra és a tanításra, maradj meg ezek mellett, mert ha így cselekszel, megmented magadat is, hallgatóidat is. 1Tim 4,16 (2Móz 34,21; Jn 18,28–32; Jer 28,1–17) „A suszternek mindig lyukas a cipője.” Isten igéje viszont arra hív minket, hogy a keresztyén emberek életében ez ne így legyen. Ne gondoljuk azt, hogy a mások felé való szolgálatban elhanyagolhatjuk a magunk lelki épülését vagy a tiszta tanítást. Hiszen a szolgálat éppen akkor lesz rendben, ha foglalkozunk saját kegyességünkkel és a tanítás tisztaságával. Ez a záloga annak, hogy áldott eszközök lehessünk a lélekmentésben. Isten ma erre hív és int minket!

Szombat (október 31.) Nagyon korán, amikor még sötét volt, [Jézus] felkelt, és félrevonult egy lakatlan helyre, és ott imádkozott. Mk 1,35 (Zsolt 59,17; Mt 5,1–10[11–12]; Róm 3,21–28; Jer 29,1–14) Milyen nagy ajándék az, mikor betekinthetünk Jézus személyes lelki életébe! Csodálatos látni, hogy még az Isten Fiának is milyen fontos volt, hogy legyen csendessége. Hát akkor nekünk, akik az ő követői vagyunk, még inkább szükségünk van erre. Mai igénk arra hív minket, hogy még akár áldozatok árán is, de keressünk időt elcsendesedésre, igeolvasásra, imádságra. Nem Istennek van szüksége erre, hanem nekünk!

■ KISS MÁTÉ

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Reformáció ünnepe – Jer 23,23–30

Hallgass az ígére!

A reformáció ünnepe ön tudatosan énekeljük: „Az ige kőszálként megáll...” Hiszen a reformáció kincse az újra megtalált ige, a Szentírás. Ettől vagyunk evangélikus keresztények. Mai textusunk azonban megkérdőjelezi a magunkról kialakított elképzelésünket. Jeremiás próféta hamis prófétákról beszél, akik az ígére hivatkoznak, de valójában nem Isten ígését szölik, hanem a saját elgondolásait.

Hogyan viszonyulunk a Szentíráshoz? Luther Mártonnak és reformátortársainak jelszava a *sola Scriptura*, az egyedül az ige, a Szentírás volt. Komolyan vették, tisztelettel viszonyultak hozzá, kutatták, hogy mit üzen benne Isten. Jeremiás próféciájából azonban az derül ki, hogy voltak – és mondhatjuk nyugodtan: vannak ma is – hamis próféták, akik Isten szava helyett a saját elgondolásait hirdették és hirdetik.

A kérdés tehát az: hogyan viszonyulunk a Szentíráshoz? Nem úgy vagyunk-e vele, mint Jeremiás hamis prófétái? Mert mi volt a különbség? Az, hogy Jeremiás megalkuvás nélkül szólt Isten üzenetét, a hamis próféták pedig Istenre hivatkozva azt szölik, amit az emberek hallani akartak. Ma is sok ilyen próféta van, akik a modernség, az elfogadhatóság, a politikai korrektség és sok más szempont érdekében azt mondják, amit a hallgatóik hallani akarnak. De emberi igényekhez alakítani Isten szavát: ez a hamis próféták módszere.

Reformációs gyökereinkhez akkor ragaszkodunk, ha különbséget teszünk Isten igazsága és emberi vágyaink csalóka tévelygése között.

Mi volt a helyzet Jeremiás korában? Az országban kül- és belpolitikai, gazdasági és szociális válság volt. Az egyházban is válság volt, teológiai és morális válság. De Jeremiás arról beszél, hogy Isten ígéje nincs válságban. Amikor életről változásokat élünk át, megfog lábunk alatt a talaj. Amikor a megszokott dolgok helyére az ismeretlen kerül, ahogyan azt átéljük életünk, környezetünk változásakor, mint most például a Covid-járvánnyal találkozva, Isten is távolinak tűnhet.

Ilyen helyzetben szólaltatja meg Jeremiás Isten szavát: „Nemcsak a közelben vagyok Isten – így szól az Úr –, hanem Isten vagyok a távolban is!” Arra bátorít, hogy a változások, a bizonytalanság közepette is bizzunk benne, aki minden élethelyzetben jelen van, aki hűséges, mindig megbízható.

Azt azonban nem felejthetjük el, hogy ő szuverén Úr, és nem mi irányítjuk őt. Neki megvan a maga terve, aszerint cselekszik. De közben egy pillanatra sem felejtkezik meg rólunk. Minden cselekedete javunkra van, és ez így van akkor is, ha mi nem tudjuk ezt felismerni vagy elfogadni.

Jeremiás azt hirdeti, hogy nekünk kell alkalmazkodni Istenhez, nem neki mihozzánk. Nem az történik, ami a mi álmunk, hanem az, ami az ő akarata. De arra halálbiztosan számíthatunk, hogy ez az akarat jó, és utólag visszatekintve mi is megismerjük, hogy mindent jól cselekedett.

Ki mondja meg hát, hogy mi a jó, és mi a rossz? Kire kell hallgatnunk? Az ősi bűn az Istennel szembeni bizalmatlanságunk, hiszen minden azzal kezdődött, hogy a kísértő elhitette velünk: mi lehetünk jónak és rossznak tudói. Arra biztatott, hogy vegyük a saját kezünkbe az életünket. Így lett relatív számunkra

BARTOLOMÉ ESTEBAN PÉREZ MURILLO: A TÉKÉZŐLŐ FŐ HÁZATÉRESE (1660-1670)

az ige, Isten jót akaró szava. A saját vágyainkhoz és álmainkhoz fordultunk. Ezt tették Jeremiás korának hamis prófétái, és tesszük ezt mi is.

Ebben a helyzetben nincs más megoldás, mint elfordulni a hamis, emberi tetszést, elismerést kereső szólamoktól és visszatérni Isten világos, hamisítatlan ígéjéhez. Jeremiás számára is, a reformátorok számára is ez volt az egyedüli mérték, és csak ez lehet a mérték a mi számunkra is. Egy Istentől nagyon elfeledkezett, önkényes elgondolásokkal és hazugságokkal átszótt világban Isten ígését kell egyedüli valóságnak tekintenünk. Az Igét, Jézus Krisztust, aki az egyedüli valóság, az út, az igazság és az élet. Ő hirdeti nekünk, hogy Isten semmit nem azért tesz, hogy bennünket elítéljen, és kárhozattal büntessen, hanem azért, hogy segítsen megtérni, hogy megmentsen.

■ BALICZA IVÁN

Imádkozzunk! *Uram, küldd el Szentlelkedet, hogy nyissa meg értelmemet és szívemet igéd előtt!*

Ökumenikus istentisztelet zárta a kecskeméti missziói napot

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által szervezett, Október a reformáció hónapja elnevezésű programsorozat központi rendezvényeinek sorában minden évben helyet kap egy missziói nap is. Idei helyszíne 11-én, vasárnap Kecskemét volt, ahol szinte hiánytalanul megtalálhatók a tanács tagegyházainak gyülekezetei.

képviselői is részt vettek. A liturgiában a MEÖT missziói bizottságának tagjai működtek közre, az igehirdető pedig a tanács egyik alelnöke, Pataky Albert volt. A pütkösi egyházelnök a házat kösziklára építő ember példázatából (Lk 6,47-49) kiindulva mutatott rá, hogy az életünket nem alapozhatjuk az egészségünkre, a pozíciónkra, a hatalmunkra vagy a vagyonunkra, mert ezeket egyik percről a másikra elveszíthetjük. „Megtartani az tud bennünket, ha Jézushoz kapcsolódunk, az ő üzenetét hallgatjuk, és aszerint cselekszünk. A szeretet, az irgalom, a megbocsátás és a pártfogás gyakorlására pedig a Szentlélek tesz alkalmassá bennünket” – fogalmazott prédikációjában Pataky Albert.

Az alkalom végén a MEÖT főtítkára, Fischl Vilmos tartott rövid előadást az ökumené magyarországi helyzetéről. Utalt arra, hogy a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa 1943-ban alakult, Jézus Krisztus főpapi imájának az őt követők egységére készítő üzenetét – „*hogy mindnyájan egyek legyenek*” (Jn 17,21) – alapul véve. A MEÖT-nek jelenleg hat protestáns és öt ortodox tagegyháza van. A katolikus egyház és számos, egyházakhoz kötődő szervezet megfigyelő, illetve együttműködő tagként vesz részt a tanács életében.

Az októberi missziói napok hagyományosan kötetlen beszélgetésekre lehetőséget adó szeretetvendégséggel szoktak zárulni, erre azonban – a koronavírus-járvány miatt – idén nem kerülhetett sor.

■ ZSOLCZAINÉ VITÁLIS JUDIT

Forrás: Hírös.hu

Dél előtt a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) missziói és evangelizációs bizottságának tagjai szolgálták igehirdetésekkel a „hírös városban”, ám nem feltétlenül saját felekezetük templomában. Szentirmai Róbert ortodox pap (Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus) például a pütkösi gyülekezetben, Fischl Vilmos evangélikus lelkész a görögkeleti és egy református templomban prédikált. Gyurkó József metodista

lelkész ugyancsak egy református alkalmon szolgált. A helyi baptista közösségben ugyan a bizottság baptista tagja, Durkó István látogatott el, de a római katolikus főplébánia egyik nagytemplomi szentmiséjén például Hajdú Zoltán Levente református lelképásztor hirdette Isten igéjét.

A délutáni közös ökumenikus istentisztelet helyszíne református templom volt, a missziói napot záró alkalmon a helyi protestáns és ortodox közösségek

Elmarad a reformációi gálaest

„A pandémiára való tekintettel a 2020. október 18-ra tervezett reformációi gálaest elmarad. A teljes programot – a tervek szerint – átvisszük jövő évre. Így az új időpontunk: 2021. október 17., vasárnap, 17 óra. Szeretettel várjuk majd jövőre!” – írták a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának szerkesztőségünkhöz is eljuttatott tájékoztató levelében. Bár a reformációi gálaest elmarad, de tervezett

helyszínén, az Uránia Nemzeti Filmszínházban október 18-án 16 órakor a szélesebb nézőközönség is megtekintheti Vereb Veán András rendező *A rózsablak* című dokumentumfilmjét, amely a fasori evangélikus templom felújításának többéves folyamatát követte végig. A film a munkálatok részletei mellett bemutatja a lebonyolításban meghatározó szerepet játszó Aradi György lelkész erőfeszítéseit, és betekintést nyújt a gyülekezetépítés nem kevésbé küzdelmes mindennapjaiba is.

Forrás: MEÖT

Arcchal vagy háttal?

A rendhagyó helyzetben is szólt az ige az országos evangelizáción

A hagyományostól eltérően zajlott az idei országos evangelizáció október 10-én, szombaton a budapesti Deák téren. Az evangélikus gimnázium osztálytermei délután üresen maradtak, de azok a szolgálatok, amelyeknek évről évre a templom ad otthont, az idei, szűkített programban is helyet kaptak. A szervezők reménye szerint az igék és a biznyságtételek elérhették a szíveket az online közvetítésen keresztül is.

Bácskai Károly

A szervezők hálát adtak azért, hogy a helyzet rendhagyó volta ellenére szóltak az igék és az énekek, az élettörténetek biznyságtételei az ez évi – *Arcchal vagy háttal?* mottóval megrendezett – evangelizáción is. Nem kevésbé szívből és szívhez szólóan, mint amikor a korábbi években a hallgatóság zsúfolásig megtöltötte a helyszínt, és átélhették a testvéri közösség élményét, rámosolyoghattunk egymásra.

Semcs-Bogya Tibor Ferenc

Kezdeként, majd a szolgálatok között Smidéliusz Gábor és Végh Szabolcs szólaltatott meg ismert és kevésbé ismert énekeket. Az üres templomban, a nyüzsgést nélkülöző csendben talán még erőteljesebb volt a két énekhang gitárral kísért üzenete. Elhangzott többek között az idén született *Himnusz az égi és földi kenyérről* című ének is.

Máté evangéliuma 14. fejezetének 22–33. versei alapján tartott igehirdetésében Bácskai Károly egyetemi docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének vezetője rámutatott, hogy a kenyérszaporítás közvetlen tapasztalata után a viharos tengeren „egyedül” átkelő tanítványok mennyire könnyen elfelejtették Isten gondoskodását, csodás valóságát. A tények elnyomták a valóságot, hihetőbbé vált, hogy a vízen járó Jézus egy szellem, mint hogy a Mesterük. A lehetőségeket rejtő, egyben félelmeket keltő mai világunk „viharai” között arra a valóságra fókuszálhatunk, hogy Jézus mellettünk áll, és ő változatlanul Úr – összegezte gondolatait az igehirdető.

Rátóti Zoltán Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész ateista családból származik, később vált számára fontossá az Istennel való kapcsolat. Megosztotta a hallgatósággal, hogy Isten miként ültette a szívébe egy ökumenikus fatemplom építésének az álmát az Őrség kapujában, a Magyarföld nevű kis faluban. (A terv megvalósulását az evangélikus egyház is támogatta.) Az általa elmondott *Békesség Istentől* című Reményik Sándor-vers a korábbiakhoz kapcsolódva, szintén a viharos időkben megtapasztalható megoldást világította meg.

Semcs-Bogya Tibor Ferenc, az Üdvhadserg címzetes kapitánya elmondta, hogyan talált életet, szabadulást, örömet

Szeverényi János

Rátóti Zoltán

Krisztusnál a magány, az elveszettség és a hajléktalanság éveit után.

A Jeremiás könyvében olvasható, aznap estére kijelölt, „kemény” üzenetről szólt a záró igehirdetésben Szeverényi János. Egyházunk országos missziói lelkesze Jer 7,16–28 alapján rámutatott, hogy a hűtlen, neki hátat fordító gyermekét, népét is lángoló, mentő szeretettel szerető Isten szavai ezek – a ki tudja, még meddig rendelkezésre álló kegyelmi időben. Élet és halál kérdése, hogy vele vagy nélküle haladunk-e tovább!

Az országos evangelizáción elhangzott minden szolgálat meghallgatható – mások felé is „tovább osztható” – az evangélikus médiafelületekről (*Lutheran.hu YouTube-csatorna – országos evangelizáció – 2020; Misszio.lutheran.hu/médiatár*).

■ ERDÉSNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Megújult a gyülekezeti ház Barlahidán

A Magyar falu program és a helyi önkormányzat támogatásával újult meg a település kulturális rendezvényeinek is helyet adó gyülekezeti ház Barlahidán. Az épületet október 3-án a Zalaegerszegi Evangélikus Egyházközséghez tartozó szórvány idén nyolcvanöt éves templomában tartott zenés istentisztelet keretében adták át.

Az ünnepségen Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését, a liturgiában Zsugyel Kornél helyi lelkész vett részt. Németh Csaba orgonaművész és

Komlói Gábor trombitaművész barokk és reneszánsz műveket adott elő, emelve az alkalom fényét.

Isten nagy dolgokat visz végbe a nehéz helyzetbe került emberekkel – hangsúlyozta Zsolt 98,1 alapján mondott prédikációjában Szemerei János. Az ő megtartó szeretete mutatkozott meg abban, hogy 1935-ben a helyiek és távolabbiak adományaiból felépülhetett a templom. „Gondviselését látjuk a gyülekezeti ház megújulásában is, amely mögött összefogás és jövőkép van” – mondta a püspök.

Az igehirdetés után Zsugyel Kornél számolt be az elvégzett munkákról, amelyekhez a *Magyar falu program* tizenötmillió, a helyi önkormányzat pedig nyolc és fél millió forint támogatást nyújtott, de sokan társadalmi munkájukkal is hozzájárultak a projekt megvalósulásához. Köszöntőjében Hári Barnabás polgármester kiemelte: a gyülekezeti ház egyfajta kultúrházként is funkcionál a településen. „Az épület jelképe az összefogásnak a gyülekezet, az önkormányzat és a község lakosai között” – fogalmazott.

Az istentisztelet végén került sor dr. Jáni János *Evangélikus sziget Göcsejben* című, a barlahidai gyülekezet történetét feldolgozó könyvének bemutatására. A szerző a beszédében összefoglalta a település és a közösség történetét, felsorolva az itt szolgáló lelkészek és tanítók neveit is.

Zárásként a jelenlévők átvonultak a gyülekezeti ház elé. A kulcsok átadását követően Szemerei János püspök megáldotta a felújított épületet, az ajtón belépve pedig szeretetvendégség várta a híveket.

■ ADÁMI MÁRIA

Elkészült a „Lut(h)erem”

A Lut(h)erem nevet kapta az az ifjúsági közösségi tér, amelyet a Zalaegerszegi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti házában alagsorában alakítottak ki. Az elkészült helyiségeket október 4-én az ünnepi istentisztelet után adták át.

Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Zsolt 126,1–6 alapján tartott igehirdetésében arról beszélt, hogy a múlt és a jelen csodáiban Isten hatalmának, szeretetének jeleit ismerhetjük fel. „Tekinthezünk reménységgel a jövőbe. Nemcsak a bűnnek vannak nyomai a világban, hanem Isten szeretetének is” – fogalmazott.

A prédikáció után Kiss Bódog Zoltán helyi felügyelő tájékoztatta a jelenlévőket az elvégzett munkálatokról. Elmondta, hogy a mintegy 6,7 millió forint értékű beruházáshoz négy millió forint kormányzati támogatást kaptak, valamint az egyházkerület és az önkormányzat is hozzájárult anyagiakkal a megvalósításhoz. A felügyelő szavai után a város polgármestere, Balaicz Zoltán fejezte ki jókívánságait a gyülekezetnek.

Az istentisztelet végén a hívek átvonultak a gyülekezeti ház udvarára, ahol Simon Zoltán gondnok átadta a kulcsokat, és

Zsugyel Kornél helyi lelkész ünnepélyesen kinyitotta a közösségi tér ajtaját. Ezután Szemerei János püspök Isten áldását kérte az épületre. A hálaadó alkalom az udvaron felállított asztalok mellett, szeretetvendégséggel zárult.

■ – AM –

In domum Domini ibimus!

Örömnep a fasori evangélikus templomban

A 122. zsoltár szövegére Liszt Ferenc által szerzett zenemű – In domum Domini ibimus – Gálos Miklós átiratában, Szűcs Tamara harsonaművész és az orgonista-kántor előadásában csendült fel október 11-én, vasárnap, amikor Kondor Péter déli egyházkerületi püspök és az egyházközség lelkeszei, hitoktatói és felügyelője az ünnepi istentiszteletre bevonultak Budapesten a fasori evangélikus templomba. Az ünnepi hálaadásra a fasori templom építésének száztizenötödik évfordulója, valamint a végső fázisába ért felújítási munkálatok kínáltak alkalmat.

Budapest második legnagyobb evangélikus temploma Pecz Samu műépítész tervei alapján épült 1903–1905 között neogótikus stílusban. A templom és a hozzásimuló gimnáziumi épület melletti saroktelket akkor nem sikerült megvásárolni, de beépítésére azóta sem került sor, így az elmúlt években itt kialakított Reformációi emlékpark és emlékmű a városrész meghatározó helyszínévé teszi az épületegyüttest.

A templomépület belső tere kivételes művészi igényességgel valósult meg. A négy evangélistát és Jézus alakját ábrázoló festett üvegablakokat éppúgy Róth Miksa tervezte és gyártotta, mint a főbejárat feletti hatalmas rózsablakot és a jelenleg még visszahelyezés előtt álló mozaikot. A karzaton elhelyezett orgonaházat és a sípsorok helyét Pecz Samu a szokásoktól eltérően alakította ki. A sípok a középnyalattól kifelé magasodnak, így a templom oltárteréből a rozetta teljes pompájában tárul fel a szemlélő előtt.

A világháborúban a rózsablak tartókerete egy bombatámadás során megrogyant, és helyreállítása csak töredékesen történt meg. Az utóbbi időben balesetveszélyessé vált helyzetet azonban csak az orgona visszabontásával lehetett megoldani, ezt pedig célszerű volt a templomtorony és a külső homlokzat felújításával is összekötni. Ez év során befejeződött a bejárat feletti hatalmas rózsablak és az orgona teljes körű rekonstrukciója, s az ősz folyamán lezárul a külső homlokzat és a torony felújítása is, így az istentiszteletre igyekvő gyülekezetet a lebontott állványzat mögött a teljes szépségében feltáruló külső homlokzat fogadhatja.

A templom a járványhelyzet által generált óvatosság ellenére is megtelt az ünnepi alkalomra, bár az indokolt elővigyáza-

tosság csak minden második padosor elfoglalását tette lehetővé. Az orgonakíséretes gyülekezeti énekverses liturgiát Juhász Erika szülőéneke, valamint Rozmán Lajos klarinétművész játéka gazdagította.

Az ígéhirdetés szolgálatát Kondor Péter püspök Mt 22,35–40 alapján végezte.

FOTÓ: KISSIMON ISTVÁN

Az igeszakasz Jézus válaszát tartalmazza a farizeusok legfőbb parancsolatot firtató kérdésére. Az istenszeretet és a felebaráti szeretet kettős parancsának értelmezése során az ígéhirdető azt emelte ki, hogy ezt egységben kell értelmezni, hiszen Isten szeretete üres szólam, ha nem párosul életünkben emberszeretettel. A felebaráti szeretet pedig önszeretetté silányul, ha felebarátunkban csak a számunkra kedvező, netán hasznot hajtó tulajdonságokat szeretjük. Le kell hajolnunk azokhoz, akik szeretetünket nem tudják viszonzni, hiszen ők a felebaráti szeretet igazi rászorultjai. A szeretet gyakorlására pedig Jézus Krisztustól vehetünk példát, aki az önzetlen szeretet kiapadhatatlan forrása.

A felújítás és az ezen munkálkodók szószéki megáldása, valamint az úrva-

csorai liturgia után gyülekezeti közgyűlést tartottak, amelyen Bartha Tibor felügyelő ismertette a megvalósult munkákat, felsorolva a nagyvonalú anyagi támogatókat.

A beruházás összesen 84,5 millió forintba került. Ennek harmincegy százalékát az egyházközség tagjai és közegyházi források, harminc százalékát Erzsébetváros önkormányzata, harminckilenc százalékát – a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-n keresztül – a Miniszterelnökség biztosította.

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnökségének nevében Pröhle Gergely országos felügyelő köszöntötte a gyülekezetet, Szűcs Balázs alpolgármester pedig

Erzsébetváros önkormányzatának képviselőjében szölt. A munkálatokban közreműködőket egy-egy szál virággal köszöntötte a gyülekezet elöljárósága.

Miután befejeződött a közgyűlés, a résztvevők a fasori gimnázium nagytermében folytatták az összejövetelt, ahol az előre regisztrált negyven érdeklődő megnevezte a Vereb Veán András rendező által készített, *A rózsablak* című dokumentumfilmet, amely a templom felújításának többéves folyamatát követi végig.

A felújított fasori templom reménység szerint számos jövőendő nemzedék otthonául szolgálhat, ahol továbbra is érvényesülnek majd a 122. zsoltár 1. versének szavai: „Örülök, ha ezt mondják nekem: Az Úr házába megyünk!” *In domum Domini ibimus!*

■ ZSUGYEL JÁNOS

Hit, remény, szeretet

Biblikus térplasztikát szenteltek fel Újpesten

Különleges térplasztikát avattak fel szeptember 30-án délután Újpesten, az evangélikus templomot, a baptista imaházat, valamint a református és a katolikus iskolát összekötő téren. Detkovics Anikó szobrászművész Hit, remény, szeretet című alkotása az újpesti önkormányzat támogatásával és a helyi egyházak ökumenikus összefogásával valósult meg.

Az evangélikus templom harangja ezúttal nem a templomtérbe, hanem a templom melletti parkba, a szoboravatóra hívogatót. A megnyitőünnepségen Pálffy Katalinnak jutott volna az a feladat, hogy méltassa Detkovics Anikó térplasztikáját, ám a szobrászművész nem tudott jelen lenni az alkalmon, így köszöntő szavait felolvasták. A művész arra mutatott rá, hogy az alkotás kiemeli a szeretet szimbólumát, hiszen Pál apostol szerint is a legfontosabb a szeretet, és Anikó is a szeretet jegyében ajándékozta meg Újpestet ezzel a kompozícióval.

Az önkormányzat részéről Bedő Kata alpolgármester mondott ünnepi beszédet, amelyben hangsúlyozta, hogy nemcsak a környék, hanem a kerület, sőt az ország lakossága is csodájára jár majd ennek a rendkívül szép alkotásnak. Kiemelte, hogy ez a műretek a korábbi és a jelenlegi városvezetés „lelki koalíciójá-

ban” valósult meg, megszületését mindkét városvezetés támogatta. Az ötlet, a terv, a helyszín, a művész kiválasztása és a kivitelezés elkezdése az előző városvezetéshez kapcsolható, amely kellő gondossággal, odafigyeléssel, az egyházak véleményének kikérésével és egyetértésével választotta ki a helyszínt, a témát és az alkotót.

„Nekünk jutott az öröm és a megtiszteltetés, hogy támogathattuk a megkezdett terv megvalósítását és az alkotómunkálatok befejezését. Mindez jele lehet annak, hogy lehet másképpen is csinálni, lehet olyan országot építeni, ahol lehet közös elképzelés, akár a többféle elképzelés is belefér, kölcsönös megértéssel el lehet fogadnunk egymás véleményét. A szoborállításnak, illetve magának a szobornak ez is lehetne a legfontosabb üzenete” – hangsúlyozta Bedő Kata. Ezután elemezte a szobor

szimbolikáját: „A föld felé tartó horgony a reménységet fejezi ki. A szívbe, amelynek jobb és bal oldala egymás felé tart, akár beleképzelhetjük az egymást szeretők arcát vagy egymás kezét a jobb és bal oldalon. A kereszt pedig kinek-kinek hite szerint egy magasabb dimenzió felé mutat” – mondta.

A művész, Detkovics Anikó elrészkenyűlve állt a mikrofon elé. „Hosszú, rögzös út vége ez, hogy elkészült ez a szobor. Meg lehetett tapasztalni közben a mélységeket és a magasságokat is. Számomra nagyon tanulságos időszak volt ez, sokat adott az alkotás. Az egész alkotófolyamat során úgy éreztem, hogy fentről irányítják a kezem, hogy egy terv részese lehetek. Sosem vagyok egyedül, és nap mint nap csodákat élhettem meg, amíg megszületett ez a munka. Nagyon hálás vagyok, hogy dolgozhattam rajta, és bízom benne, hogy leginkább a szobor fog helyettem beszélni.” Ezután az alkotó köszönetet mondott a szobor készítésében részt vevőknek, majd a négy felekezet képviselői mondták el igei köszönetéseiket.

Elsőként az ötletgazda, Solymár Péter evangélikus lelkész szólt a jelenlévőkhez: „*„A menny az én trónusom, a föld pedig lábam számolya...“* – mondja Ézsaiás próféta [Ézs 66,1], amikor arra hívja fel az ember figyelmét, hogy Isten nem csak a templomban lakozik. Isten zsámolyának csodálatos ékköve ez az alkotás, amelyre hitünk szerint úgy tekinthetünk, hogy az Örökkévaló itt is áldásával közelít az ember felé.”

Solymár Péter elmondta, nagy örömmel csatlakozott a felhíváshoz, amikor Molnár Szabolcs alpolgármester felkérte, hogy egy pályázat keretében a megújuló parkban el lehetne helyezni egy „térelemet”. „Fontos volt, hogy ennek a térnek ne csak zöld felületei legyenek, hanem abból a lelkiülből is látható legyen valami, ami az itt élőket meghatározza. Ezzel az ötlettel kerestük meg Detkovics Anikót, aki számos tervvel lepott meg bennünket. A lehetőség és az inspiráció vezetett odáig, hogy a

közösség lelkületét végül a hit, szeretet, reménység motívumaival és az összekötődés íveivel fejezzük ki. A közösség lelkülete egyben felelősséget is rótt ránk, hiszen fontos, hogy hívők és hitetlenek, itt lakók és elszármazottak egyaránt magukénak érezzék ezt a térplasztikát. Így fejeződött ki az a városvezetői szándék, hogy jelképeiben és üzenetében kötődjön Újpesthez – tudtuk meg az evangélikus lelkésztől.

Solymár Péter beszámolt arról, hogy a mű szellemi üzenetével kapcsolatban a négy keresztény felekezet közösen „ötletelt”, hogy az egység hitvallása ezen az alkotáson is olvasható legyen. Így került Pilinszky János katolikus költő *Kegyelem* című versének részlete („Megadatott a kegyelem: / miközben minden áll és hallgat, / egyedül az öröklét működik”) és Gyökössy Endre református lelkész gondolata („Árnyék mögött / fény ragyog, / Nagyobb mögött még nagyobb, / Amire nézek, az vagyok!”) a motívumokra. „Ily módon összegezte perspektívánkat a bibliai tanúságtétel” – mondta a lelkész.

Solymár Péter meglátása szerint kőbe faragott szószék ez az alkotás, amelyen megszólalnak a jelképek, és tanúságot tesznek hitről, szeretetről és reménységről, múlttól, jelenről és jövőről. „Érdekes az ambivalens elhelyezkedés, a reménység jelképe, a földből kiemelkedő horgony a múlt felé tekint, hiszen gyökerünk ez a hely, ahol múltunk, eredetünk kialakult. Nekünk, újpestieknek különösen kedves ez a szobor, hiszen ez

A SZERZŐ FELVÉTELE

Solymár Péter evangélikus lelkész, Detkovics Anikó szobrászművész és Bedő Kata, Újpest kultúráért, oktatásért, társadalmi kapcsolatokért és kommunikációért felelős alpolgármestere

a horgony városunk jelképe, utal arra a történelemre, amelyben városlakó őseink éltek. A hit jelképe pedig pont egy másik ellentétet világosít meg. A kereszt sokak számára az elmúlást, gyászt jelképezi, itt azonban a kereszt a bizalom és a hit jelképe, amely felfelé mutat, hirdeti, hogy a látható dolgokban való bizalmon túl éljük meg a láthatatlan dolgok létéről való meggyőződést. A kettő feszültségében és egyensúlyában emelkedhet fel emberi létünk legkiemelkedőbb küldetése, hogy

szeretett lényként mi is szeretetet adhatunk tovább. Ezt ábrázolja a térplasztika is – fogalmazott.

A lelkész azzal folytatta, hogy ez a kőbe faragott szószék nemcsak esztétikai üzenetével szólít meg, hanem közösségre hívó lendületével indít együttműködésre. „Katolikus kereszt, református szív, evangélikus horgony és az összekötést hirdető baptista ív, hullám hirdeti: mindannyian kegyelemből élő emberek vagyunk. Isten nem csak a templomban lakik, Isten ott lakik ebben a kőbe faragott szószékben, ahol láthatóvá válik egy hitvalló közösség lelkülete, ezért legyen áldás mindazokon, akik ebből a térplasztikából reménységre találnak, bizodalomra jutnak, és Isten legnagyobb ajándékában, a szeretetben megerősödnek” – tette hozzá Solymár Péter.

Ezután Mészáros Kornél baptista lelképásztor osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel, majd Szilágyi Gabriella református lelkész a Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium képviselőjeként mondott beszédet. Végül a katolikus egyház nevében – Horváth István plébános távollétében – Kosinszky Béla plébániakormányzó áldotta meg a szobrot és mindazokat, akik gyönyörködnek benne.

Végül Detkovics Anikó, Bedő Kata és Solymár Péter átvágták a jelképes szalagot, ezzel az összegyűlt érdeklődők birtokukba vehették az alkotást.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

FOTÓK: GYÖRINÉ SZABÓ MONIKA

Detkovics Anikó: „Az egész alkotófolyamat során úgy érzem, hogy fentről irányítják a kezemet”

Várva várt kettős iktatás Orosházán

Kettős lelkésziktatásra gyűlhetek egybe a hívek október 10-én, szombaton délután az Orosházi Evangélikus Egyházközség templomában. Felegyi-Németh Mihály és Laczki János személyében ugyanis egyszerre két parókus lelkészt iktatott hivatalába Lázár Zsolt, a Nyugat-békési Evangélikus Egyházmegye esperese.

A kép bal szélén Laczki János és Felegyi-Németh Mihály, jobb szélén Ördög Endre és Lázár Zsolt

A járványügyi előírásoknak megfelelően kivétel nélkül mindenki maszkban ült a templomban, ahol ezen a délutánon három prédikáció is elhangzott. Az igehirdetési alapige Lk 10,1–20 alapján a hetvenkét tanítvány kiküldése volt – és az igazságot három részben magyarázták.

Lázár Zsolt esperes az iktatás elhúzódtását a bolgár–magyar válogatott labdarúgó-mérkőzés elhalasztásához hasonlította: „Sokan várták a meccset, ahogy az orosházi iktatást is. A meccsre eredetileg márciusban került volna sor, ahogy az iktatásra is tavasszal. Mindkét csúszás oka a koronavírus-járvány.

Jézus a tanítványokat kettesével küldte ki a szolgálatba, ahogyan itt, Orosházán is két lelkészt iktatunk most be. Az orosházi gyülekezet hálás lehet azért, hogy összesen így már négy lelkész szolgál a gyülekezetben és az intézményekben.”

Az Orosházán eddig másodlelkészként szolgáló Laczki János igehirdetésében a tanítványok meglepedettségének fontosságára hívta fel a figyelmet: „A lelkészeknek és minden keresztyénnek el kell fogadnia azokat az anyagi kereteket, amelyek között szolgálhat. »Ne járjatok házról házra!« – mondta Jézus a tanítványoknak [Lk 10,7]. Ezzel Urunk nem a missziót akarta fékezni: Jézus itt az anyagi meglepedettséget is hangsúlyozta. A missziós küldetés sürgőssége miatt Jézus arra hív minket, hogy egyszerű üzenetben adjuk tovább az evangéliumot. »Békesség néktek!« – erre a rövid köszöntésre tanította tanítványait a korabeli körülményes és nyakatekert köszönési formák helyett. A különféle missziós eszközök mellett a mindennapokban az életünkkel is bizonyágot teszünk. A szavaink mellett a tetteink is beszélnek.”

Az igehirdető kiemelte: Jézus realista volt, hiszen előre felkészítette a tanítvá-

nyokat arra, hogy lesznek olyanok, akik visszautasítják az evangéliumot. Ebben az esetben a jövőben bekövetkező ítéletet sem szabad elhallgatni. A prédikáció zárásaként Laczki János elmondta: a többlelkeszes gyülekezet előnye az, hogy a közös szolgálatban megoszlik a teher.

Felegyi-Németh Mihály a hetvenkét tanítvány visszatérésére fókuszált igehirdetésében. Az egy éve Orosházán szolgáló lelkész kiemelte, hogy visszatéréskor a hetvenkettő örömmel mondta Jézusnak: még a démonok is engedelmeskedtek a szavuknak, de Jézus elfojtotta a büszkeségüket. Arra kérte őket, hogy ne ennek örüljenek, hanem annak, hogy nevéük fel van írva a mennyben. „Ilyen hatalmat kaptunk mi is az Úrtól, akik szintén tanítványai vagyunk. Hatalmat kaptunk arra, hogy legyőzzük a gonosz mesterkedéseit, amikor így együtt vagyunk a templomban békességben és szeretetben” – emelte ki a megválasztott lelkész. Arra is kérte a gyülekezet tagjait, hogy minden érzékszervükkel érezzék az Élet igazságát; azt, hogy élnek, hogy élet van bennünk, mert ezt az életet itt a földön mindannyian Jézus Krisztus által kaptuk, aki által az Isten országa, a mennyek országa mindig velünk és közöttünk van.

Ünnepi gondolatait Felegyi-Németh Mihály ezekkel a szavakkal folytatta: „Az Úr lerombolja a mi büszkeségünket, és megtanít szeretni. Megtanítja, hogy ez a szeretet azt jelenti: nem vagyunk egyedül. Ő mindig velünk van, és mi itt vagyunk egymásnak, hogy osztozzunk ebben a szeretetben. Ha a büszkeségünk és a sátán felett aratott győzelmeink, sikereink felülkerekednének rajtunk, álljunk meg egy pillanatra. Nézzünk magunkba, és kiáltuk az ég felé: »Atyám, köszönöm neked, hogy a nevem fel van írva a mennyben!«”

Az istentiszteletet követő közgyűlésen Ördög Endre, az egyházközség igazgató lelkésze mondott köszöntőt, és felolvasta Kondor Péter püspök üdvözlő levelét. A testvéregyházak nevében Iványi László római katolikus kanonok mondta el jókívánságait, és köszöntőt mondott Verasztó János korábbi répcelaki lelkész is, aki Felegyi-Németh Mihálynak négyéves korában volt a lelkésze.

■ L. J.

Hálát adni termésért, családjáért, Isten szeretetéért

Mindenféle földi jóval, zöldséggel, gyümölcssel díszítették a gyülekezet tagjai október 11-én, vasárnap a tabi evangélikus templom oltárát. A sokféle étel nemcsak díszítés volt, hanem egyben adomány is, amelyet – sokéves hagyományt követve – az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatói kaptak.

A hála csodálatos érzés, azonban a hétköznapokban hajlamosak vagyunk megfeledkezni róla. Elég csak napi imáinkra gondolni: hányszor kérünk valamit, és ha megkapjuk, megköszönjük-e? Egy kis somogyi

városkában, Tabon azonban az evangélikusok még nem felejtették el ennek fontosságát. A vasárnapi istentiszteleten a lelkész házaspár hálaadó énekkel, Székely Gézánnal verssel mondott köszönetet a termésért,

a legfiatalabbak pedig az igehirdetés alatti gyermekfoglalkozáson – Arató Beáta vezetésével – szép rajzaikkal adtak hálát...

Az oltáron nemcsak zöldségek, gyümölcsök kaptak helyet, hanem egy szép, helyszokás szerint a családtagok, gyermekek, unokák fotói is. „A jó Istennek hálát adunk, hogy adott ebben a nagy szárazságban is ételt, italt, valamint családot, szerető férjet, gyerekeket, unokákat. Én már egy idős asszony vagyok, hetvennyolc éves, és hálát adok, hogy ilyen szép családom van – mondta a hagyományról szólva Ápelesz Jánosné. – Fontos, hogy a gyülekezet és az itt szolgáló lelkészek továbbvigyék ezt a hagyományt. Hogy tudjunk Istennek hálát adni, amiért gondoskodik rólunk, hogy szeret bennünket. Elfordult a nép tőle, ő mégis szeret bennünket. Ezt akarjuk neki megköszönni, és ezzel tartozunk az utókoroknak is. Ezért támogatjuk az egyetemi hallgatókat, hogy olyan lelkészek legyenek, akik számontartják az ünnepnapokat, akik tudják, hogy mit miért tesznek” – tette hozzá.

A termények ugyanis nemcsak az oltár díszítéséül szolgálnak, hanem évről évre az Evangélikus Hittudományi Egyetem diákjai kapják meg a gyülekezet adományaként. „Régen még nagyon sok helyen szokás volt, hogy a lelkész-, kántor-, hitoktatóképzést támogatja a gyülekezet ilyen terményadományokkal, ám ez egyre inkább kiveszőben van. Tab azonban nagyon hűségesen őrzi, és ez szerintem nagyon szép és jó hagyomány – emelte ki Endreffy Máté lelkész, akinek hallgató korából is szép emlékei vannak erről. – Nekem a teológus éveimben is nagyon jólesett, hogy gondol ránk a gyülekezet. Éreztük, hogy nincs annyira távol a budapesti teológia és a gyülekezeti élet.”

Endreffyné Sikter Anna is kedves emlékként idézte fel a tabi termények fogadását: „Már az is összehozta a csapatot, hogy közösen pakoltuk be a rakományt a kollégium épületébe. Nekünk ez nagyon jó élmény volt, és hálásak vagyunk, hogy most mi lehetünk azok, akik Tabról vihetjük az adományt, úgyhogy ezúton is köszönjük mindenkinek, aki hozzájárult ennek az ünnepnek a teljességéhez.”

■ SINGER ÉVA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Vesperás és gyógynövényplántálás a teremtés hetében

Idén a tizenharmadik alkalommal zajlott Magyarországon a teremtés hete, az az időszak, amely országsszerte ökumenikusan kínál lehetőséget, hogy figyelmünket a teremtett világ dolgaira irányítsuk.

A hét evangélikus nyitóalkalmának szeptember 27-én este a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség adott otthont, amelynek tagjai elsőként csatlakoztak az evangélikus egyház *Műveld és őrizd!* címmel elindított teremtésvédelmi programjához. Az esti imán (vesperáson) Gombkötő Beáta, a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet lelkésze hirdette az ígét, közreműködött a Fővárosi Protestáns Kántorátus.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Ararát Teremtésvédelmi Munkaágának szervezésében közösségi gyógy- és fűszernövénykert-ültetést tartottak október 1-jén délután az Evangélikus Hittudományi Egyetem, az Evangélikus Teológusotthon és a Melanchthon Evangélikus Szakkollégium diákjai, tanárai és munkatársai. Az alkalom szakmai koordinálásáról Borsodi Bence kertészmérnök, Megyeri Szabolcs Kertészetének munkatársa gondoskodott, a „lelki kertészkedést” pedig Réz-Nagy Zoltán egyetemi lelkész tartotta.

Forrás: Facebook.com / Ararát

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: KÓCZÁN KRISZTIÁN

Kényszerreformáció vagy reformációkényszer?

Nagy Zoltán *esperes*
Kelet-békési Evangélikus Egyházmegye

Ami kényszerrel kezdődik, abból nem sok jó sülni ki. Akire ráadták a kényszerzubbonyt, akit kényszergyógykezeltésre ítélték, akit annak idején kényszermunkára hurcoltak el, és ott tartották több éven keresztül, az tudja, ez mit jelent. Nem a saját akarata szerint éli az életét, hanem aszerint, ahogyan mások ráerőltetik.

Persze 2020-ban mindannyian be tudunk számolni arról, mit is jelentett tavasszal az a kényszerszünet, amelyre egyénileg, de egyházként, gyülekezetként is rászorítottunk. Akkor azt reméltük, hamar vége lesz. Nem gondoltuk, hogy a reformáció ünnepén azt a kérdést kell feszegetnünk, hogy kényszerreformációt vagy reformációkényszerszert élünk-e meg.

Rákényszerültünk egyfajta lassításra. Korábbi életünkben olykor olyan gyorsan követték egymást az események, hogy esélyünk sem volt feldolgozni az egyik alkalmon ébredt gondolatokat, érzéseket, amikor már beestünk a következőre, majd az azt követőre. Ilyenkor már egy hét elteltével olyan távolinak tűnt egy-egy esemény, mintha sokkal korábban történt volna.

Szinte történelmi távlatból gondolok most vissza a tavalyi reformációi ünnepre. Békéscsabán ekkor a Nagytemplomban ünnepeltünk együtt a helyi református és baptista gyülekezettel. Ekkor nyitottuk meg az Evangélikus Országos Múzeum által rendelkezésünkre bocsátott Melanchthonkiállítását. Szinte hihetetlen, hogy oly sokan együtt lehettünk bármilyen korlátozás nélkül, és a Melanchthon szülővárosából, Brettenből érkezett vendégekkel a ma már megszokottnak mondható biztonsági óvintézkedések nélkül beszélgethettünk és vacsorázhattunk együtt.

Ehhez képest idei ünnepünket beárnyékolja egyfajta kényszer. Egyházi életünket érintően kettős szorításban érzem magunkat. Egyrészt annak a belső kényszernek a szorításában, amelyet Luther is átélt a 95 tétel kitűzését megelőzően. Szóljék erről ő maga, elolvashatjuk az 1517. október 31-én kelt levelét, amelyet Brandenburgi Albert mainzi érseknek írt a 95 tétel kísérőleveleként. „...az összes püspököknek elsőrendű és egyetlen kötelessége, hogy a

nép az evangéliumot és Krisztus szeretetét tanulja meg” – áll a levélben (modern kiadása: *Luther Válogatott Művei 7. – Levelek*, Luther Kiadó, Budapest, 2013, 64–66. o.). Reformátorunkat ez a belső kényszer hajtotta mindvégig, amiről nemcsak itt, hanem sok más helyen is nagyon szenvedélyesen vallott.

Másrészt járvány sújtotta helyzetünkben bennünket, mai evangélikus lelkészeket is ugyanez a belső kényszer hajt. Tudjuk, hogy nem hallgathatunk. Nem némulhat el a tiszta és igaz evangélium hirdetése. Hiába megannyi veszély és hamisság. Hiába sok oldalról érkező nyomás. Hiába egy-egy kikacsintás ebbe vagy abba az irányba. Az embereknek a tiszta evangéliumot és Krisztus példa nélküli szeretetét akarjuk tanítani, hirdetni, megmutatni. Ez pedig a legjobb kényszer, amelyet megélhetünk. Isten igéjének engedelmessé válni: ennél jobb belső kényszer nem is lehet.

Emellett azonban mintegy satuba szorítva érezzük magunkat, hiszen ha komolyan vesszük a járvány fenyegetését, akkor nem feltétlenül az eddig egysíkúan preferált személyes jelenlétben alapuló alkalmakat ragadjuk meg arra, hogy ezt a belső kényszerünk diktálta küldetésünket teljesítsük. Éppen a járvány miatti fokozott elszigeteltségünk mint külső kényszer vagy éppen az önként vállalt elszigeteltség segített sokunknak, hogy keressük azokat az új utakat, más lehetőségeket, módokat, amelyekkel eljuttathatjuk az evangéliumot és Krisztus tanítását híveinkhez.

Rajtunk is múlik, hogy kényszerreformációként éljük-e meg annak nyomasztó érzését, hogy nem köszönhetjük egymást szoros kézfogással; hogy egymás szeméből próbáljuk csak kiolvasni, mit rejt a másik arca; hogy nem tudunk egymáshoz odalépni és közelről bizalmasan mondani egy-két jó szót a templomajtóban – vagy engedünk annak a reformációkényszernek, hogy még nyitottabban lépünk ki a templom falai közül a virtuális térbe, amire korunkban igencsak szükség van. Vigyázva, hogy ez ne üres magamutogatás legyen, hanem az evangélium hirdetése. Mert kényszer ide vagy oda, csak ez a reformáció napról napra megújuló, de örökké megmaradó erőforrása. ■

„Hiszem, hogy képesek vagyunk a jóra nevelni”

Prekler Katalin óvodapedagógus elfogadásról, egymás segítségéről

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Prekler Katalinnal, a Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium óvodapedagógusával, néptáncoktatóval kreativitásról, irodalomról és önismeretről, valamint a diákok inspirálásáról is beszélgettünk.

– Mit jelent önnek az óvodapedagógiai szolgálat?

– Szinte mindig pedagógusként dolgoztam, de nem mindig óvodában. Az életem az óvoda, úgy érzem, hogy ez az a korosztály, amelyikért a legtöbbet tehetem. Itt kiteljesedhetek, és a hivatásomat szolgálatként élhetem meg.

– Talán az óvodáskorú gyerekek a legkönnyebben formálhatók. Ez egyszerre lehetőség és felelősség.

– A mi óvodánkban erőteljes az integráló, az inkluzív szemlélet. Elég sok, valamiben „másként működő” kisgyermekünk van. Hallássérültekkel, mozgássérültekkel, tanulási nehézségekkel küzdőkkel egyaránt foglalkozunk. A legnagyobb feladatunk az azt érzem, hogy a be- és elfogadást segítsem. Úgy látom, egyházi keretek között sokkal inkább lehetőség van embertársaink felé fordulni; ezt itt meg tudjuk élni. Tanárként, óvodapedagógusként és dajkaként azt képviseljük, hogy mindenki egyenlő, és mindenki Isten teremtménye.

– Ez a jézusi lelkület tükröződött az intézmény névadójának, Sztehlo Gábor lelkésznek a szolgálatában is. Miként lehet ezt ma pedagógusként megmutatni, közvetíteni?

– A gyermekek között a sztehlói élet mai felmutatásával. Hiszem, hogy képesek vagyunk a jóra és az elfogadásra nevelni. De ez a szemlélet nem áll meg a gyermekeknél. Rengeteget dolgozom a szülőkkel azon, hogy ha a gyermekük valamiben más, azt el tudják fogadni. Másrészt azokkal a szülőkkel is sokat beszélgetek, akik nem tudják elfogadni, hogy a másik gyermeke nem olyan, mint az övék. Az elfogadást és az Istenben való bizalmat igyekszem átadni a szülőknek és a gyermekeknek. Vallom, hogy minden ember értékes – akármilyen problémája is van.

– Az említett példák mind a keresztény lelkiségre vezethetők vissza. Miként jelenik meg meg az, hogy evangélikus az intézmény?

– A hetirendünk részei az imádság, az áhitat és a hittanóra. Hangsúlyos, hogy az intézmény pedagógusai, dadusai mélyen megélik a keresztény hitüket. Valójában ezzel tudunk igazán, szavak nélkül is kommunikálni. A gyermekek és a szülők látják és érzik a kereszténységünkől fakadó elfogadást, egymás megsegítését, azaz hogy Krisztus-hitünk a cselekedeteinkben is jelen van.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Országosan egyedülálló, hogy jelnyelvet is tanítanak az óvodában.

– Vannak hallássérült gyermekeink. Immáron második éve az egész csoport jelnyelvoktatásban is részesül. Ezt azért tartjuk fontosnak, hogy megadjuk az érzelmi biztonságot azok számára is, akiknek ez az anyanyelvük. Így a csoport tagjai tudnak kommunikálni egymással. Ennek hatására óvodásaink sokkal nyitottabbakká váltak egymás iránt, valamint az egész csoport verbális kommunikációja is kifinomultabb lett. Ezeket az alkalmakat az egyik szülő és jelnyelvtolmácsok vezetik. Egyik gyökörünk tollából nemrég tanulmány is született minderről, hiszen modellértékű kezdeményezésről van szó. Remélhetőleg a jövőben széles körű gyakorlattá nőheti ki magát.

– A néptánc a fiatalok mozgáskoordinációját és ezáltal a kognitív fejlődését is segíti. Hogyan viszonyulnak hozzá a gyerekek?

– Ma sokkal könnyebb néptáncot tanítani, mint tizenöt-húsz éve, amikor én elkezdtem; mára ismertebbé, közelebbivé vált. Jelenleg az alsós korosztálynak tanítom. Úgy látom, a gyermekek alapvetően a mozgás örömeiként élik meg a néptáncot. Az órákra próbálok néprajzi ismereteket is bevinni, illetve a hitünkhöz kapcsolódó szokásokat, ezeknek a történetét is ismertetem a számukra. Ezt alapvetően magvetésként fogom fel.

■ G. Á.

Mi lett volna, ha nincs 1956. október 23.?

Alternatív evangélikus '56

Október 20-án, a szombat esti buliban feltűnt egy ismeretlen, jóképű férfi, talán Ervin a neve. Fekete hajával, sasorrával, mélyen ülő, sötét szemével, még inkább döbbenetes fejszámoló képességével mindenkit elbűvölt. Főleg a lányokat, köztük Zsókat. Sanyi féltékenyen provokálta, „ha annyira ügyes vagy, jósold meg, hány napig élek még”. Ervin komoran rá-mordult, „azt te ne akard tudni”. Aztán mégis felírta egy papírlapra: 4.

Sanyi és Zsóka számára ekkor kezdődött a visszaszámlálás, mert a szám minden reggel átváltozott: 3, 2, 1. Sanyi a lengyelek melletti keddi szimpátia-tüntetésre készült, és Zsókaiba hirtelen belehasított a felismerés: a férje amiatt fog meghalni. Alkudozni kezdett hát az életéért Ervinnel... az anygallal? az öröggel? A férfi megerősítette Zsóka féltelmét: igen, 23-án kitör a magyar for-

radalom, amelyet 1848 óta nem látott a világ. Sanyi beáll hazafinak, és másnap – a 4. napon – lelővik. Hősi halott lesz, de Zsóka egy életen át büszke lehet rá. Feltéve persze, ha ezt akarja. Mert Ervin képes megmenteni őt, de csak mindent vagy semmit alapon. Úgy, „ha elmarad az egész forradalom”. Zsóka dönt: „Hát maradjon el, majd kitör máskor.” A papírlapon ekkor újabb szám jelenik meg: 17 268. És a forradalom tényleg elmarad! A kormány nem engedélyezi a tüntetést, ítéletidő söpör végig a városon, fákat csavar ki a szél, árvíz önti el a pesti utcákat, s az emberek inkább otthon maradnak. Sanyi dühében egész este a barátaival iszik valahol, mert „úgysincs itt más, csak ez a nyomorult szürkeség”.

Berg Judit *Visszaszámlálás* című novellájának hátborzongató alapötlete inspirálta a következő rendhagyó meg-

emlékezést. Egy merőben történetetlen „játékot” a történelmi évfordulón arról, hogyan alakult volna az október 23. utáni szűk két hét az evangélikus egyház számára, ha Ervin tényleg közbelép, és „elmarad a forradalom”.

Teológusok az élvonalban

23-án délután az evangélikus teológusok nem meneteltek volna félelem nélkül, boldogan a felvonuláson, közvetlenül az orvostanhallgatók csoportja után. A Kossuth térre érve nem gyűjtöttek volna ők is papírfáklyát, és nem hallották volna a Parlament ablakából Nagy Imre meglehetősen visszatetszést keltő elvtársi köszöntését. Nem fűrészelték volna ők is mámorosan Sztálin ledöntött, földön heverő szobrát. ►

FOTÓ: EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Belővések egyházunk Üllői út 24. alatti székházának épületén

Október 27-én nem fordult volna be három orosz tank a Kálvin térről az Üllői útra, ahol a 24. szám alatti evangélikus székház második emeletén akkoriban a teológusok is laktak, s az első harci jármű nem lötte volna rommá Harmati Béla teológus szobáját, de hallgatótársa, Zászkaliczky Péter sem tűzte volna ki másnap a zászlót a lövedék ütötte, tátongó falnyílásba. A teológusok nem segítettek volna a Vöröskereszt raktárában, akár éjszakai műszakban is, a külföldi, főként ausztriai segélyszállítmányok szétosztásában, s nem járkáltak volna vörös kereszttel kiegészített nemzetőrkarszalaggal az utcákon.

Nem látták volna a járda mellett heverő tetemeket, a tereken frissen ásott sírokat, a halottakkal teli teherautót a „véres csütörtökön”, de a forradalom „ikonikus jegyeit” sem: az élelemmel megrakott vidéki teherkocsikat, a betört üvegű, mégis érintetlen kirakatokat, az áldozatok megsegítésére kített, pénzzel teli kartondobozokat. Nem adtak volna vért a szomszédos a klinikán – még a korábban a pesti utcán magyarokra lövöldöző, sebesült orosz katonának is.

De nem írták volna alá azt az október 31-i nyilatkozatot sem, amelyben a budapesti evangélikus lelkészekkel és a teológiai tanárokkal együtt kinyilvánították, hogy az evangélikus egyház tanításához és hagyományaihoz hűen teljes szívvel azonosítják magukat a magyar nép hősiességével, amelyet hazánk a függetlenségéért vív.

Nem szerveztek volna lelkesen ifjúsági gyűléseket november első hétfőjére, így a Keresztyén Ifjúság Szövetségének második tanácskozását november 3-án szombaton délutánra a Református Teológiai Akadémia Ráday utcai dísztermébe vagy a fővárosi evangélikus gyülekezetek ifjúsági képviselőinek összejövetelét november 4-re a Deák térre, s nem hirdettek volna meg egy héttel későbbre országos ifjúsági megbeszélést az Üllői úti székházba.

„Szól a rádió”

Nem hangzottak volna el azok a beszédek, amelyet evangélikus lelkészek mondtak el az ország különböző rádióiban. Bodrog Miklós október 28-án a Borsodi Munkástanács miskolci rádiójában

nyilatkozott, józanságra és békességre intve honfitársait. Joób Olivér beszédét, amelyben lelkésztársai nevében Túróczy Zoltánnak a püspöki tisztségbe való visszahelyezését kérte, a nyíregyházi rádió november 2-án adta le.

Budapesten a Szabad Kossuth rádióban november első két napján nyilatkozott a börtönből épp akkor kiszabadult Buchalla Ödön és Böröcz Sándor, és Ordass Lajos is ott olvasta fel november 2-án a segélykérő felhívását négy nyelven: magyarul, svédül, angolul és németül.

Lemondás, visszatérés

Nem történtek volna generális személyi változások az egyházvezetés élén. Nem mondott volna le Dezséry László püspök október 30-án és Vető Lajos püspök november 1-jén. Nem üzenté volna meg szóban a lemondását Mihályfi Ernő egyetemes felügyelő Ordass püspöknek, hogy azt később elmulassza írásban is beadni, és nem távozott volna néhány hónapra Ausztriába, feltehetően azzal a mintegy hétszáznyolcvan fős csoporttal, amelynek tagjai politikai menedékjogot kértek, s akiknek a zöme előzőleg az Államvédelmi Hatóság vagy az államhatalom más beosztottja volt.

De Ordass Lajos sem végezhetett volna szolgálatot a reformációi ünnepi istentiszteleten október 31-én a Deák téri templomban. S ott nem kapta volna meg emlékül azt a gyászszalagot, amelyet az egyik Deák téri asszonytestvér még 1948 őszén, Ordass bebörtönzésekor a templom oltári feszületére kötött, ezzel jelezve, hogy „gyásza van a gyülekezetnek”. Igaz, a szalagot később eltávolították a túlságosan szem előtt lévő helyről, de hűségesebben őrizték. Egészen 1956. október végéig, amikor az ünnepi reformációi istentisztelet előtt a sekrestyében összegyűltek jelenlétében Keken András e történet felidézésével átadta a püspöknek.

Ordass nem vehette volna át másnap, november 1-jén az egyetemes egyház, illetve a Déli Evangélikus Egyházkerület vezetését és püspöki hivatalát sem, és a meghívására nem ült volna össze november 3-án Budapesten az az informális egyházi gyűlés, amelyet a forradalom leverése utáni évtizedekben mind állami, mind egyházvezetői részről reakciók, törvénytelen alkalomnak, az Ordass-klikk ellenforradalmi összeesküvésének minősítettek.

FOTÓ: VIRÁG JENŐ

Üllői út 24. – Zászkaliczky Péter, a második emeleti teológusotthon lakója kitézi a zászlót az orosz ágyúlövedék ütötte nyílásba

FOTÓ: FORTEPAN / FRANZ FINK

A Rákóczi út és a Nagykörút keresztveződése – a Sztálin-szobor egy része a feldarabolása előtt

Biztos előzmények

A forradalom „elmaradása” azonban nem tehetette volna semmissé azokat az október 23. előtti eseményeket, amelyek már 1956 nyarán jelezték az evangélikus egyházon belül készülő változásokat. Az Egyházak Világtanácsának Központi Bizottsága megtartotta éves ülését Galyatetőn (1956. július 28. – augusztus 4.), és a világszervezet megállapodást kötött az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőivel Ordass Lajos rehabilitálásáról.

Augusztus legvégén az evangelizáció lelkeszei találkozókat tartottak Nagybaráton, szeptember-októberben országos lelkeszkonferenciákat rendeztek Fótton és Balatonszárszáron. Ezek az alkalmon a lelkeszi kar jelentős része határozottan megfogalmazta az előző nyolc év kritikáját, és kifejezte a változások és a szellemi-teológiai megújulás iránti igényét. Scholz László is a szeptemberi fóti konferenciák egyikén hívta fel lelkesztársait belső számvetésre, önvizsgálatra és bűnvallásra: „Nem kell-e közösen megvallanunk, hogy nem vállaltuk a keresztet? Hallgattunk, amikor beszélni kellett volna. És talán olyat is mondtunk, amit semmiképpen sem lett volna szabad kimondani, még ha a nyelvünket vágták volna is ki büntetésül!”

Október elején megtörtént Ordass állami és egyházi rehabilitálása, 14-én

pedig Budahegyvidéken nyolcévi hallgatás után először prédikált nyilvánosan. Közben rehabilitálták Ordass két lelkesztársát is, így térhetett vissza Keken András október 7-én a Deák téri, Kende György október 21-én a kelenföldi gyülekezeti szolgálatába. Grünvalszky Károly egyetemes főtthkár lemondólevele is még a forradalom kitörése előtt, október 18-án kelt. És a forradalom előestéjén született meg az Evangélikus Teológiai Akadémia hallgatóinak kilenc pontja, amelyben az intézmény működésével, a hallgatói önkormányzat érdekérvényesítésével és a tanulmányi lehetőségekkel kapcsolatos kéréseiket fogalmazták meg.

Kétoldalas EvÉlet

Végül dr. Keken András sem írta volna meg *Együtt az ország népével!* című vezércikkét az *Evangélikus Élet* november 4-i számába. A hetilap a szokásos rend szerint azon a vasárnapon is megjelent volna, de bizonyosan nem abban a terjedelemben

– két oldalon –, ahogyan az olvasók kezébe került, és nem a forradalom mellett elkötelezett evangélikus egyház belső híreivel. A Kádár-korszak évtizedeiben nem bírt volna oly szimbolikus jelentőséggel a lap megjelenési dátuma sem, ha 1956. november 4. csupán egy marad a vasárnapok sorában, ha a forradalmat földbe-vérbe tipró második szovjet katonai intervenció is elmarad... ha Ervin mégis közbelép.

Az abszolút történetetlen, mégis izgalmas elmejáték felsorolása természetesen korántsem teljes. Ki-ki folytathatja a maga és a családja emlékeivel, kiegészítheti gyülekezetének, egykori lelkeszének a történetével. El nem évülő, ma is erős üzenettel bíró közös tudásunk ez. Ne feledjük el, ami valóban megtörtént!

■ MIRÁK KATALIN

.....
A szerző történész, egyházunk tényfeltáró bizottságának elnöke

Aki első kézből olvasná egy akkori teológushallgató 1956. októberi élményeit, annak Zászkaliczky Péter *Emlékképek 1956 forradalmi napjairól* című cikkét ajánlom (*Evangélikus Élet*, 2016. október 30.). Aki pedig további felkavaró „mi lett volna, ha...” történeteket keres, vegye kézbe *A másik forradalom – Alternatív ötvenhat* című novelláskötetet Rainer M. János történész remek utószavával (szerk. Cserna-Szabó András és Szálinger Balázs, Cser Kiadó, Budapest, 2016).

A szomszéd templom tényleg szebb?

„Az a szomszéd templom szebb! Miközben a mienk meg...” Az elhangzott szavak mélyen megsebeztek, de el is gondolkodtunk. Hiszen az elmúlt időszakban annyi mindent tettünk közös otthonunkért! Renováltuk, vakoltuk, gletteltük, meszeltük, hatalmasat takarítottunk benne... Sőt alakult egy exkluzív csoport, ami a *Messengeren* navigálja magát: az Evangélikus Meszelőtábor.

Vajon miért véljük úgy, hogy szebb, jobb a másik? Talán újabb, fiatalabb, jobban karbantartott, több pénzük van rá, netán a benne élők gondolkodásmódja más? Miért nem tölt el minket is örömmel és felelősséggel, hogy ez a mi templomunk? Lehet, hogy régi, ősi, lehet, hogy nem modern építészeti remek, lehet, hogy talán rongyos a ruhája, rozsdás itt-ott, kopottak a padjai (több tucat generáció kapaszkodott már belé), de akkor is: ez a mienk! Itt van mindnyájunk helye, történelme, századokra visszamenőleg. Sokakat itt kereszteltek, itt konfirmáltak, itt esküdtek hűséget párjuknak. Itt sírták el legfájdalmasabb emberi könnyeiket...

Kedves testvéreim, akik úgy látjátok, hogy a másik szebb! Tegyük érte együtt, hogy olyan lehessen, amilyen szépségesnek látni akarjuk! Csatlakozzatok a templomért dolgozók táborához, hiszen szükség van dolgozókra, anyagi felajánlásokra! Hitvalló ősünk a pusztából építették a városunkat, a templomot és

az iskolát, két kezükkel, szeretetükkel. Ha azt látjuk, hogy lelki otthonunk épülete, Isten háza nem tetszetős, szakadozott ruhájú, porosodó, tegyük azt, amit az ősök! A munkát tovább folytatjuk, ha lesznek hozzá hitvalló emberek és dolgozók. És akkor talán azt fogom hallani: „A mi templomunk szép lett!” És nem csordul ki a könnyem.

■ SZÖLLŐSINÉ KASSAI JUDIT

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: OROSHÁZA.LUTHERAN.HU

Huszonötödik jubileumát ünnepli evangélikus óvodánk

Az előttünk álló nevelési évben Isten kegyelméből jubileumi évet ünnepelhetünk. Óvodánk 1978-ban nyitotta meg kapuját a Hajnal utcában, a város legnagyobb, hatszoptoros óvodájaként.

Az itt végzett pedagógiai munka jó hírért az 1991-ben felmerülő rendszerben indított egyházi csoportok tovább erősítették. 1994. április 24-én – a városalapítás kétszázötvenedik évfordulóján – dr. Harmati Béla, a Déli Evangélikus Egyházkerület akkori püspöke egyházi óvodaként szentelte fel óvodánkat. A fenntartóváltásra csak a következő évben kerülhetett sor, így 1995. szeptember 1-jétől Evangélikus Hajnal Óvoda néven az Orosházi Evangélikus Egyházközség fenntartásában folytatódott a működés.

Óvodánk tehát huszonöt évvel ezelőtt került gyülekezetünk kötelékébe, és kezdte meg keresztyén pedagógiai alapokon nyugvó, evangélikus szellemiségű nevelőmunkáját. 2008. szeptember 1. óta pedig a helyi evangélikus általános iskola és gimnáziummal együtt többcélú, összevont intézményként szolgáljuk városunkban a keresztyén nevelés és oktatás ügyét. 2009. szeptember 1-jétől intézményünk felvette a néhai evangélikus püspök, Székács József nevét, amikor is a Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium nevet kapta.

Az evangélikus óvoda alapítása Révész Józsefné alapító óvodavezetőnk és Győri Gábor esperes úr, akkori orosházi lelkészünk

névéhez fűződik. Óvodánkért oly sokat fáradó, szolgálatát élő hittel és teljes odaadással végző nyugalmazott alapító óvodavezetőnk értékes örökséget hagyott ránk: egy jól működő, keresztyén szellemiségű óvodát, melyet igyekszünk méltó módon, a megkezdett úton haladva továbbörökíteni. Alapító lelkészünk már messze él az óvodától és a várostól, de az általa kijelölt irány meghatározta a későbbi fejlődés útját, példaértékű pedagógiájának nyomait mai napig viseli nevelőmunkánk. [...]

Jubileumi évünk tiszteletére ünnepi alkalmakkal, rendezvényekkel készülünk. A járványhelyzetre való tekintettel tervezünk, és bízunk benne, hogy a körülmények lehetővé teszik elképzeléseink megvalósítását. Szeptember végén hálaadó istentiszteletre szeretnénk volna összegyűlni gyülekezetünkkel, az óvodához kötődő családokkal és számos meghívott vendéggel, azonban az őszi időszak bizonytalansága miatt erre nem kerülhet sor. Mivel az óvoda alapítását követő évben kezdte meg működését evangélikus iskolánk is, így rövidesen intézményünk iskolája is ünnepre készül. Bízunk benne, hogy jövő tavaszra rendeződnek a körülmények, és együtt, egy közös ünnepi istentiszteleten adhatunk hálát intézményünkért. [...] *Soli Deo Gloria* – egyedül Istené a dicsőség!

■ VAJER TÍMEA óvodavezető

„Segítség a segítséghez”

Avagy örömjelentés járvány idején

Lehet, hogy valakinek a következő történet hétköznapi, lehet, hogy meghökkenítő, lehet akár ambivalens is. De egy biztos: számomra nagyon nagy dolog, igazi öröm a legnagyobb bajok idején. Az Orosházi Evangélikus Egyházközségben dolgozom munkatársként, jelen esetben elsősorban gyülekezeti nővérként. Ez a státus egy ma még ismeretlen szolgálati forma. Röviden annyit, hogy az emberek egészségi helyzetéből kiindulva adottak a feladataim, egyénekre és közösségekre egyaránt. Hozzám tartoznak a komplikált esetek, akut egészségügyi ellátások, szociális problémák és a jelen epidémiái helyzet adta feladatok is.

Gyülekezeti nővérként már több száz emberrel találkoztam, és igyekeztem lehetőségeinkhez képest segíteni. Mert ez a dolgom, ez a feladatom, erre esküdtem fel. A járványügyi korlátozások indulásakor néhányan bizalommal kerestek ezen emberek közül, hogy mindennapi életükben – bevásárlás, gyógyszerkiváltás, csekkbefizetés – számíthatnának-e ránk, rám. Vagy egyszerűen csak találkozni az éter hullámain: igen, jól vagyok, és ezt elmondhatom valakinek, hogy nem vagyok egyedül. Ezek akkoriban még apró ügyek voltak, inkább támaszkeresések. Elég volt a két lábam, nem is volt hozzá más.

Később egyre több és nagyobb pakkot kellett kézben szálítani, mert egyre többen kerestek meg. Még a kerékpárom is tönkrement. Gyülekezeti jármű? Foglalt, és ennyi embernek...

De itt kezdődik a csoda! Férjem – idősödő kora ellenére – jogosítványt szerzett. Azt még nem tudtuk, hogy mire lesz jó, de az utolsó csoportok között sikerült levizsgáznia, még a szigorítások előtt. Növekedő csomagjaimat látva segíteni szeretett volna. Azt mondta, hogy ő vezetne, ha lenne mit. Mehetnének kocsival ilyen sok mindenért. És honnan lesz jármű? Sokat tanakodtunk, de nem jutottunk előbbre. Nem telt el két óra, hívást kaptam egy lelkészünktől, hogy beszélne velünk. Nem mondta, hogy mit, de két nap múlva autósok lettünk. „Megbartereztük” egy felesleges autóját.

Másnap reggel már azzal indultunk szolgálatba. Sokan ciccegetek: ki fizeti majd a benzint? Mi nem a benzinre költött pénzt számoltuk (eszünkbe se jutott), hanem a segítségkérőket néztük: mennünk kell! Egy napra rá gyülekezetünk lelkésze sóhajtva mesélte:

– Jaj, Judit, ha most lenne egy segítő formáció, tudunk rá forrást, van erre kiírt gyorsított pályázat: „Segítség a segítséghez”.

– De hiszen mi ezt csináljuk már több mint egy hete! – kiáltottam fel.

És milyen érdekes ez: egyszerre együtt van minden: jogosítvány, kocsis, önkéntesek, feladat. Igen, Isten, a Nagy Rendező feladatot adott nekünk. Rendezett hozzá egy jogosítványt, amikor kellett, adott egy kocsit, és küldött embereket a kellő időben, a megfelelő helyzetben, és lám, adott hozzá pénzügyi támogatást is, amikor szükséges volt. Mindez nem lehet véletlen!

Egy egész éjszakát nem aludtam, annyira felkavart a dolog: ez tényleg nem lehet véletlen, hiszen ember ilyet nem tud! Mert senki sem tudott a másik helyzetéről, szándékáról. Csak az, aki

felettünk van. Ilyen a gondviselés maga! Isten nem hagyott magamra, magunkra. Nem is gondoltam volna róla, már több éve tudom, hogy nem tesz ilyet, de hogy ennyire „képben legyen”! És ami még csodálatosabb: egyházam se hagyott magamra. Képben volt, és gyorsan küldött segítséget.

Megerősödtem Istenbe és egyházam támogatásába vetett hitemben. Járjuk az emberek otthonait, és személyes jelenlétünkkel is támogatunk – maszkban, kesztyűben. Van, aki hetek óta csak velünk került kapcsolatba. Látunk magukba fordult, szorongó embereket, magányba keseredetteket, izolációs pszichés problémákat. Igyekszünk színeket, híreket, friss levegőt, kedvet is vinni a kenyéren és tejen kívül. Jó lenne, ha a helyzethez illő evangéliumi kiadványt is eljuttathatnánk nekik. Egyelőre egy, a férjem által átírt dallal kedveskedünk a ránk bizottaknak, és próbálunk jókedvet csinálni a vidám sláger, a *Postakocsi* dallamára: „Várhatsz rám, kedvesem, Octavián érkezem, / Várhatsz rám, Octavián érkezem, / Várhatsz rám, kedvesem, Octavián érkezem, / Elhozom, mit rendeltél, / Elhozom, mit rendeltél, / Elhozom, mit rendeltél – neked!” [*A Sprint együttes dalrészletének átköltése – a szerk.*] Úgy tűnik, ez az együgyű kis refrén bevált, mert már mosolyogva fogadnak, és éneklük velünk, egymásnak [...].

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: CHRISTIN KLOSE / DPA

Most, amikor e sorokat írom, már van újabb két önkéntesem, és fél órája sincs, hogy beszéltem evangélikus iskolánk igazgatójával: ők is beszállnának a projektbe diákostul, ki mivel tud. Már is soroltam a feladatokat, amiket a fiatalok is megtehetnek: emberek monitorozása, szükségletfelmérés, gyülekezeti újság terjesztése, posta... ezek nem járnak nagyobb kockázattal, mint egy átlagos nap mostanság. Ha minden az elképzelték szerint megy, akkor alakul egy közös munkacsoport, és indulhat a szolgálat. Adatott hozzá minden.

Gyülekezeti nővér vagyok, a segítség a dolgom. És most olyan boldog vagyok! Járvány idején...

■ SZÖLLŐSINÉ KASSAI JUDIT

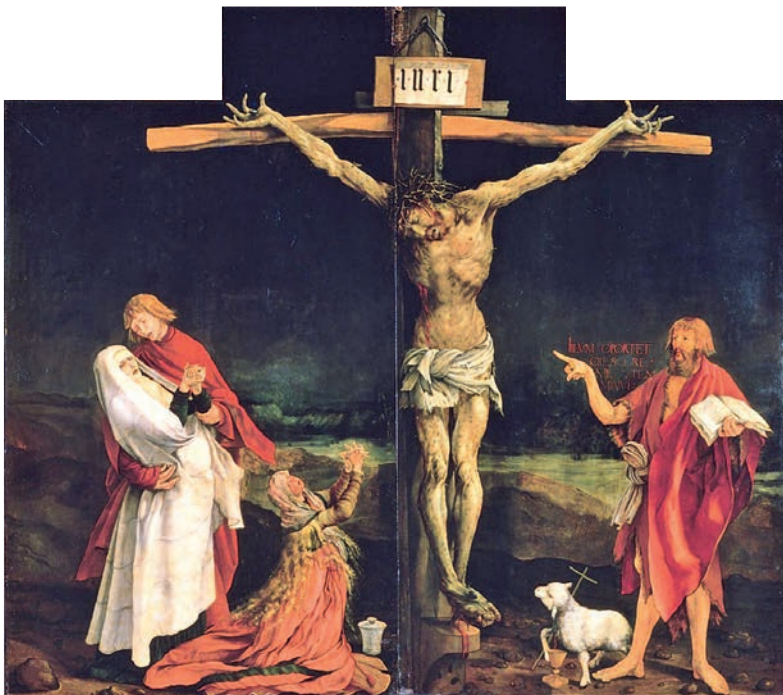
.....
Az írások forrása: Orosházi Harangszó
– az Orosházi Evangélikus Egyházközség lapja, 2020. szeptember

Memoria caelestis

(Felejthetetlen mondatok margójára • Mk 1,9–11)

Minden családban rögzülnek mondatok. Ezek a családi ünnepeken jellegüktől függetlenül időről időre visszaköszönnék, és mindenki szó szerint idézi őket az együttlétek alkalmával. A családtagok ilyenkor egymás szavába vágva mondják el ezeket a családi legendáriumba tartozó, időtálló idézeteket.

Családunkban ilyen Peskó Gyurka bácsi sokat idézett mondata: „Mindennek ellen tudok állni, csak a kísértésnek nem”, Gáncs nagypapám azon mondata, hogy „túl rövid az élet ahhoz, hogy ne Bachot hallgassunk”, vagy Hafó nagypapám azon bölcsessége, hogy „az ignorancia arroganciához vezet”.

MATTHIAS GRÜNEWALD: A KERESZTRE FESZÍTÉS - AZ ISENHEIMI OLTÁR RÉSZLETE (1512-1516)

Tudom, sokunknak van ilyen felejthetetlen mondatunk a Szentírásból is. Igeversek, amelyeket ha meghallunk, rengeteg élmény kerül felszínre, hevesebben kezd verni a szívünk, és ilyenkor valahogy közelebb érezzük magunkhoz az eget és magát a Teremtőt is. Számomra az egyik ilyen a felejthetetlen mondatok tárházából az, amelyik Jézus megkeresztelésekor hangzott el: „*Te vagy az én szeretett Fiam, benned gyönyörködöm.*”

Micsoda hitvallás ez, micsoda mennyei szózat! Az Örökévaló hangja, egyértelmű válasza arra a kérdésre, kicsoda is a názáreti Jézus. Felejthetetlen mondat, választóvonal, viszonyítási pont, cezúra. Márk evangéliumának első fejezetében olvashatjuk Keresztelő Jánosról, közvetlenül a bemutatása után: „*Ezt hirdette: Utánam jön az, aki erősebb nálam, és én arra sem vagyok méltó, hogy lehajolva saruja szíját megoldjam. Én vízzel kereszteltelek meg titeket, ő pedig Szentlélekkel fog megkeresztelni.*” Keresztelő mintegy felvezeti a katarzist, és szinte az isenheimi oltár mutatójára is felsejlik előttünk látomásként e mondatot hallva.

Ő az, akiről szóltak a próféták: a várva várt Messiás. Ő az, akiben Isten beteljesítette az ígértét. Ő az, aki megérkezik, megkeresztelkedik, és egyszer és mindenkorra odaáll a kör közepére. A tanítványok életének közepére. A mi életünk kellős közepére is. Odaáll, János bemelegíti őt a Jordánba, és ezáltal egyszer és mindenkorra többletjelentést kap a víz.

Szinte magunk előtt látjuk a festményekről, Jézus-filmekből is ismert jelenetet, az apokaliptikus gondolati háttéren értelmezhető jelekkel és a felejthetetlen égi mondattal a végén, amelyet Simon Tamás László bencés szerzetes így ad vissza a maga Újszövetség-fordításában: „*Te vagy az én szeretett Fiam, benned kedvem telik.*”

A reformáció hónapjának utolsó napjait éljük. Olyan felemelő érzés ilyenkor is emlékeztetnünk magunkat – ha nem is asztal lapjába vésvé, ahogyan a legenda szerint Luther tette –, hogy mi is „meg vagyunk keresztelve”! Olyan bátorító a jelenlegi szorongató időkben is ráeszmélni, hogy a kereszttség olyan szentség, olyan ünnep, amely nem egy mozzanat csupán, nem olyasmi, ami egyik pillanatról a másikra véget ér! A kereszttség olyan ünnep, amely akkor is folytatódik, ha nem látszik. Akkor is történik, ha nem látványos.

Ahogy Jézus a megdicsőülése után lejön a hegyről, és megérkezik a völgybe, úgy mi is benne élünk a hétköznapi völgyében. A kőkemény realitások sűrűjében, az élet-halál kérdések krízisében. De Jézus és az ő dicsősége velünk van a sárban is. A völgyben is. A reformáció dinamikus ünnepe után is, amikor majd az előrement szeretteinkről emlékezünk meg egy-egy mécses meggyújtásával a temetőben.

Ő velünk van, ő, aki egy az Atyával. Ő, akire rászáll a Lélek. Aki miután János bemelegíti őt, és megszólal a megerősítő hangüzenet, negyven napig böjtöl, kísértésekkel küzd, majd mindezek után meghirdeti a megtérést, az örök élet evangéliumát, a gyógyulást, a reménységet, a vigasztalást. Az örömhírt, amelybe ma is napról napra bekapaszkodhatunk mi is. A felejthetetlen mondatainkkal, de azokkal is, melyeket legszívesebben kitörölnénk a múltunkból. Mert ő áll a világ közepén ma is, és ma is elhagzik a felejthetetlen mondat: „*Te vagy az én szeretett Fiam, benned kedvem telik.*”

Róla szól, értünk szól az isteni himnusz. És bár az ég megnyílik a jánosi kereszttségben is, igazán a kereszt az, ahol az ég és a föld valóban összeér. A kárpit kettéhasad.

„*Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.*” A végső küldetését és értelmét ez a felejthetetlen mondat a Golgotán nyeri el! A Jordán partján, de a keresztnél is le lehet térdelni. Ma is. Felejthetetlen mondatainkkal, elfelejtettnek hitt törékeny bizalmunkkal. Isten nem felejt. És nem felejt el. Téged sem, engem sem. Soha! Ez nem fenyegetés. Ez a legtisztább evangélium.

■ GÁNCZ TAMÁS

A reformáció kamrája

A művészetek rangsora a nemzeti kultúrában a teremtő művészet, az utánzó művészet és a reprodukáló, vagyis az ismétlő művészet – legalábbis Gárdonyi Géza így vélekedik a honi artiztikáról *Én magam* című kötetében. Hasonlóan fogalmazhatunk a bibliamagyarázattal, az igehirdetéssel, de tágabban az egyház történelmi és társadalmi szolgálatával kapcsolatosan is. Jellemezhetik ezeket teremtő, utánzó és ismétlő megnyilvánulások, időszakok. Gárdonyi minden valószínűséggel a teremtő művészetet pártolja, miként a biblikus gondolkodás sem nélkülözheti a szót, az ige teremtőerejét. Annak hiányában a teológia és a prédikáció csak utánzás vagy ismétlés marad.

„Műveld a csodát, ne magyarázd” – szólítja fel olvasóját Gárdonyi könyve után csaknem négy évtizeddel a nemzeti lírikus, Nagy László. 1973-as, *Hegyi beszéd* című versében a költő egyszerre tanúskodik a csoda erejéről, és int szociális érzékenységre:

*Ne félj te a sorstól, én se félek
mélyek a mi kútjaink s mennyi
ér tölti fel újra, a villám
állhat beléjük s nem lesz aszály [...]
ne félj a sorstól, ne félj a rongytól
gúnyánkat megtermi ránk a fény
jussunk a szegények leleménye
s lesz a babáknak télre cipő...*

Az emberi közösségek számára minden időben nélkülözhetetlenek voltak az egyéni ötletek, a fejlesztés, az innováció. Ez azonban még nem minden! A másik ember szüksége, gondja legalább annyira fontos, mint a magunk teremtő találékonysága. Jézus szerint „minden írástudó, aki tanítványává lett a mennyek országának, hasonló ahhoz a házigazdához, aki újat és őt hoz elő kamrájából” (Mt 13,52).

A leleményes keresztény nemcsak felhalmozni tud, de arra is emlékszik, hogy mi van a kamrában. Isten országának ránk bízott javaival mások jólétén fáradozni olyan, mint a nép kezébe adni a Bibliát; mint buzdítani az elöljárókat meg a szülőket, hogy jól vezessenek, és taníttassák gyermekeiket; vagy olyan, mint egy árvaház vagy egy szeretetotthon alapítása és fenntartása. A kreatív ember nem fél a sorstól: egyszerre gazdálkodik az új ötletekkel, és rendszerezi a régieket. A múlt értelmezése segíti abban, hogy naprakész legyen.

A kreatív egyházat arról lehet megismerni, hogy a raktárjait nyitva tartja. Nem reszket a tolvajoktól, hanem azt mondja, éppen így nem fog soha kiürülni a kamra: mindig marad annyi a polcokon, hogy senkinek se kelljen nélkülöznie. Az ő és az új egyidejű jelenléte a jézusi példázatban szándékosan arra utal, hogy a kamrában tartósan van tartalék.

Az óriási ötletek még nem jelentenek reformációt, amiként a hagyományok ismétlése pusztán utánzás marad, ha hiányzik az innováció. A kereszténység akkor marad méltó a reformátorok, de az úgynevezett reformpápák szolgálatához is, ha egy időben lesz képes teremteni, utánozni és ismételni. A történelemben mindvégig a kontinuitás és a diszkontinuitás, a folytonosság és

IFABB WILLEM LINNIG: LUTHER A BÜCSÜCÉDULA-KERESKEDELEM ELLEN SZÓLIGEHIRDETÉSÉBEN (1876)

az elszakadás rugalmas együttese tartotta finom egyensúlyban a nyughatatlan rajongóktól vagy a tradíciók foglyaitól fenyegetett gyülekezeteket.

Luther kezdetben feltétlenül a kontinuitást képviselte: igehirdetéseiben és teológiai előadásában uralkodtak az egyházatyáktól vett idézetek. A Szentírást az analógia és a tipológia módszerével magyarázta, csakúgy, mint középkori tanártársai. Közvetlen kollégájával, Melanchthonnal még latin nyelvű bibliafordítást is készített, az 1529-ben kiadott úgynevezett *Wittenbergi Vulgátát*.

Nemhogy forradalmár nem volt Luther, de a szó mai értelmében vett reformációt sem tervezett. Előadásában azonban az egyéb citátumokat lassan felváltották a szentírási idézetek és a Biblián alapuló saját teológiai gondolatok. A naponta tartott prédikációi is megváltoztak: sohasem beszélt a Szentírás igéje nélkül, és Krisztus került igehirdetésének középpontjába. Majd elérkezett 1520. december 10. – idén ötszáz éve! –, amikor Luther Wittenberg főterén nyilvánosan elégette a tanításának visszavonását követelő pápai bullát. Szakított Rómával.

Joseph Ratzinger, a konzervatív szigoráról ismert bíboros, a későbbi XVI. Benedek pápa szerint – akit nem reformpápa-ként tartanak számon – Luthert folyamatosan az Isten-kérdés izgatta, ez volt a szenvedélye, és ez kísérte végig egész életútját: hogyan találhatok az irgalmas Istenre? A szívébe hatolt ez a kérdés, erre alapozta egész teológiai útkeresését és belső harcait. Számára a teológia nem tudományos feladat volt, hanem önmagát akarta megtalálni benne. Istent kereste, és Istenért vívta harcát mindvégig.

A Hittani Kongregáció egykori prefektusának, Ratzingernek kétségkívül igaza van: aki a reformáció kamráját keresi, annak Luther és társai szívéhez kell megérkeznie.

■ BÁCSKAI KÁROLY

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének tanszékvezető docense

Luther-szobor keresi gazdáját

Megyeri János szobrászművésznél jártunk

Ady Endre és Lázár Ervin élethű mása egy kávézóasztalnál ücsörögve köszönti az érkezőt, velük szemben Maminti, a kicsi zöld tündér üldögél virágos tüllruhájában, az előtér hátsó sarkában Luther Márton tartja kezében a 95 tételt, míg a szomszédos teremből Csukás István embernagyságú, textiltől készített mesehősei integetnek a most érkezett látogatóknak, akik történetesen épp mi vagyunk. Megyeri János péceli műtermébe lépve csak ámulunk, és ennek hangot is adunk, mire a művész is megjelenik, hogy üdvözljön, és a műhelyben körbevezetve munkáival további ámulatba ejtsen.

– Sikeres jelmeztervezőként kezdte a pályáját, televízióműsorok szereplői viselték az ön által tervezett ruhákat, részt vett a Széchenyi István életét bemutató *Hídember* című film vagy a *Bánk bán* című operafilm jelmezeinek elkészítésében is. Úgy tudom, ezek mellett külföldi produkcióknak is részese volt. Melyeknek?

– Az egyik a 2002-ben bemutatott *Max* című film, amelyben John Cusack játssza az egyik főszerepet. De ugyan-

ezer éves történetet és a mai zenét úgy összehangolni a ruhákban, hogy ne az emblemikus film köszönjön vissza a színpadon. Úgy döntöttem, két jelenetet kivéve tradicionálisan, mégis mai elemekkel kiegészítve öltöztetem a szereplőket. A szerzőpáros mindig megnézi az előadásokat, de soha nem a főpróbára vagy a premierre mennek el, hanem a későbbi előadások egyikére. És vétőjoguk van. Tehát ha akkor azt mondják, hogy

ilyen büszke vagyok Andrew Lloyd Webber és Tim Rice *Jézus Krisztus szupersztár* című rockoperájának általam tervezett jelmezeire is. A kétezres évek elején ugyanis egy három évig tartó nyugat-európai turné keretében mutatták be a darabot az én jelmezeimmel. Komoly dilemmát okozott, hogyan tudom a két-

így nem mehet tovább a darab, akkor le kell venni a műsorról. Ebben az esetben szerencsére ez nem történt meg, sőt a színpadon személyesen köszönték meg a munkámat.

– Ilyen sikerek után miért fordult a szobrászat felé? Rögtön hozzáteszem: azt is magas színvonalon gyakorolja, hi-

szén 2015-ben a milánói világkiállításon ön képviselte a magyarországi szobrászszakmát.

– 2000-ben kétszer is dolgozhattam panoptikumkészítő csapattal. Teljesen magukkal ragadtak a kiállított szobrok, szerettem volna én is kipróbálni az úgynevezett hiperrealista stílust, illetve annak technikáját. Azonban Párizsig kellett volna utaznom, hogy megtanuljam a fogásokat, így végül az internethez fordultam segítségért, onnan tanultam meg a szakma fortélyait.

– Nem is akárhogy! Aki ellátogat a honlapjára, saját szemével láthatja, hogy szinte életre kelnek a figurái. A 95 tétel épp kiszegezni induló Luther Márton szobra hogyan született?

– A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából a péceli önkormányzat egy nagy kiállítást szervezett 2017-ben – én ezzel a szoborral járultam hozzá.

– Önnek is vannak evangélikus gyökerei?

– Olvastam a Bibliát, hívő embernek tartom magam, akinek nincs egyházi kötődése. A szobor elkészítése előtt alaposan utánaolvastam a korszaknak, az eseményeknek, Luther személyéről is sokat gondolkodtam, bár az alakja már korábban is érdekes volt számomra, hiszen egyházreformáló tevékenységével

végül megváltoztatta a történelmet, hozzájárult, hogy átalakuljon a világ.

– **Az ön Luther-szobra egy elszánt, szinte „szent tűzben” égő alakot jelenít meg, az egyik kezében a 95 tételt tartja, a másik kezében a kiszögezéshez szükséges szöveget. Mi adta a mintát Luther arcvonásainak a megformálásához?**

– Sok portrékép készült róla a 16. században, de nincs közöttük két egyforma. Fennmaradt azonban a halotti maszkja is, ez pedig anatómiai szempontból sokat elárul – lekövethető például az arccsontozat. Elsősorban ezt vettem alapul a karakter kialakításánál, mert a csontozat általában nem változik idős korban sem. Emellett természetesen a portréábrázolásait is szem előtt tartottam. Luther 1517-ben harmincnégy éves volt – az akkori, elszánt, karakán embert szerettem volna megjeleníteni.

– **A 95 pontot is ön írta a merített papírokra?**

– Nem, egy kalligráfus barátom segített benne. Nem Luther kézírását próbálta utánozni, sokkal inkább a korabeli írásmódnak megfelelő kézírást szándékoztam visszaadni.

– **A panoptikumok szobrait régen viaszból készítették, de az ön alkotásai szemmel láthatóan más anyagból vannak. Miből?**

– Ötven-hatvan éve már senki sem dolgozik viasszal, hanem egy speciális hozzávalót, úgynevezett szilikongumit használunk. Két komponensből áll, a kettőt összeöntve megszilárdul az anyag. Sok előnye van, például nem törékeny, hideg- és melegtűrő, viszonylag könnyű és kevésbé sérülékeny – csak arra kell vigyázni, hogy kés vagy penge ne

érjen hozzá. A másik előnye, hogy megszilárdulva festhető, bár én a keverésnél mindig beleteszek egy bőrárnyalatú pigmentfestéket is, így a testrészeknek eleve lesz testszínük.

– **Ha közelről megnézzük a szobor arcát, olyan sokféle árnyalatot tudunk kivenni rajta, mintha egy élő ember állna előttünk. Ez hányféle festést jelent?**

– Egy fejhez átlagosan huszonhat-huszonnyolc árnyalat kikeverése szükséges. Általában festékszóró pisztollyal szoktam fújni, vagy ecsetet, szivacsot használok, de ha kell, kézzel viszem fel a színt. Nagyon nehéz ez a munkafázis, mert a festék más-más „arcát” mutatja az edényben kikeverve, az arca fújva még nedvesen, illetve amikor már megszáradt.

– **És a szőrzet?**

– Az Operaházból és az Erkel Színházból szoktam megvenni a leselejtezett parókákat, és az azokból nyert hajszálakat, bajusz-, szakáll-, illetve szemöldök-, szempilla- és szőrszálakat egyesével szúrom be. Ehhez egy gyöngyfűző tűből készítettem szerszámot. Ennél a munkafázisnál nem mindegy, hogy milyen irányból és hogyan szúrjuk be ezeket.

– **Luthernek hány hajszála van?**

– Nem számoltam meg, de körülbelül két hétig tartott reggeltől estig, amíg az összeset „beültettem”. Az arca borostás – természetesen ez is egyesével beszúrva készült, csak a végén levágtam a szálak fölösleges részét. Sokan elszörnyednek, amikor megtudják, hogy hetekig tart ez a munkafolyamat, de én szeretem ezt is csinálni.

– **A Luther-szobornak szép, egészséges fogai vannak...**

– Az műfogsor.

– **Említette, hogy az alapanyagként használt szilikongumi viszonylag könnyű. Luther hány kiló lehet?**

– Nem olyan sok, húsz kilogramm körül van.

– **A reformátor szobra közel két éve vigyázza műhelyének az egyik bejáratát, de mi lesz a sorsa?**

– Abban bízom, hogy mint minden eddigi alkotásomnak, ennek is meglesz a végleges helye. Egyelőre a Luther-szobor még keresi gazdáját.

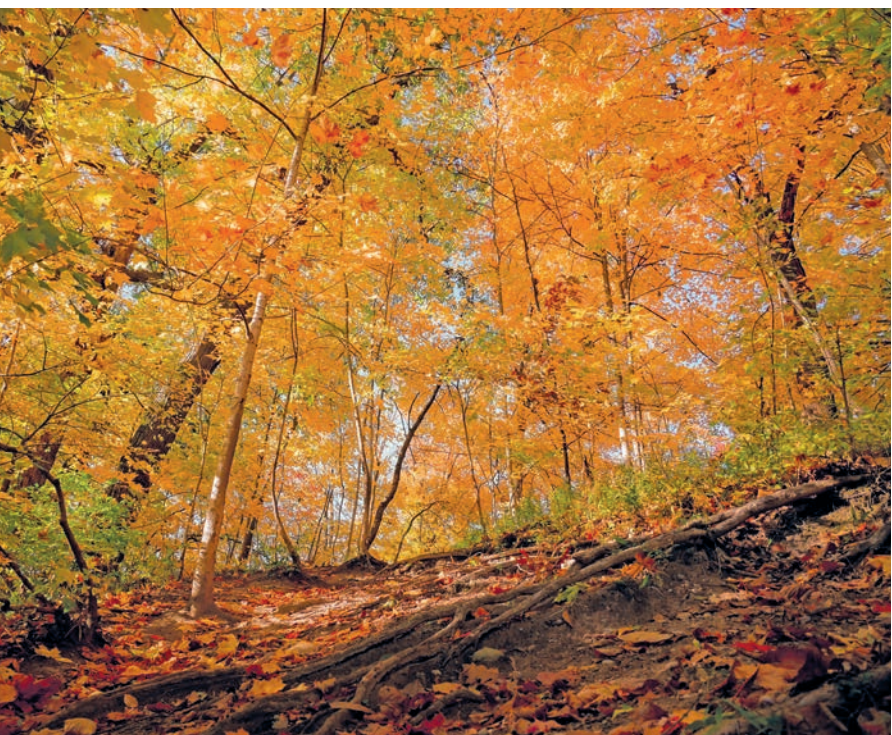
■ BODA ZSUZSA

Őszi tárlat

Jártak önök, kedves olvasóim, mostanában kiállításon? Nem online, hanem igazán, múzeumin? Festmények, képek között? Ha igen, szerencsések, mert ez a furcsa, nehéz év sok ilyen alkalomtól is megfosztott bennünket.

Illetve... dehogyan. Egy háromhavonta megújuló, mindig gyönyörködtető, jól ismert és mégis mindig más időszaki kiállítás meghívottjai vagyunk 2020-ban is. Az Alkotó irántunk érzett szeretete sugárzik mindenhol, amerre nézünk. Sőt nem csak látogatók vagyunk itt – felelősséggel kell gondot viselnünk róla. Munkát, vigasztalást, harmóniát, ötletek születését kapjuk általa.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTO: AARON BURDEN / UNSPLASH.COM

Tavasszal, bezárva a karanténba, megtanultunk friss szemmel nézni a világra. Új felismeréssel, hálával, vágyakozó szemmel is talán. Rádöbrentünk, hogy milyen a tiszta levegő, a csend, a szmogmentes nagyváros. Örültünk, hogy az erdők, a parkok, a folyópartok, az egyre melegebb idő, a sok napsütés a miénk. Folytassuk ezt a hálával való körbenézést ősszel is! Az őszi színeiben is ott rejtőzik Isten szeretete, végtelen gazdagsága.

Őszi tárlat ez. A színek legszebb, legváltozatosabb felvételét adja a Teremtő a természeti környezetben. Mostanra már mindenütt sárgára, pirosra, barnára színeződtek a fák, bokrok zöldjei. A hajnalok köde, az ég kékje is árulkodó, amint a naplemente lángolása. Aranylő ősz, mondjuk, s nem véletlen: a legnemesebb fém színét csak ehhez az évszakhoz társítjuk. A gesztenyék zöld burka és fényes, barna termése, a temetőbe vitt csokrok, az őszirózsák, krizantémok sokfélesége meguntathatlan.

Az őszi tárlatot mi is megteremtjük magunk körül. Sok minden van itt. Az otthonainkban, egyre korábban sötétedő szobáinkban felgyújtott lámpák, mécsesek, hangulatlányok kiszű-

rődő látványa meghitt, hívogató. Vagy a meleg takarók színei; már elővettük őket a szekrényekből, hiszen hűvösek az esték. A bögréinkbe forró italt töltünk, miután színes, sűrű, tápláló leveleket készítettünk az ezer színben pompázó piacon tett látogatásunk után. S a temető, ahol minden együtt van: a fák, a hulló levelek, az esőtől ázott avar, a sírokon a virágcsokok, koszorúk és a kis lángok: a szeretteinkért gyújtott mécsesek. Nem lehet szó nélkül elmenni ennyi szépség mellett, amelyet Isten pazarlóan elénk hoz. Harmónia ez, amely a Teremtő keze nyomát, az ember és az egész teremtett világ iránt kifejezett, határt nem ismerő szeretetének jeleit viseli magán.

Az őszi ünnepeiről egyébként színekre is asszociálhatunk. A reformáció hónapjában és 31-én különösen is a Lutherhez köthető szimbólum, a Luther-rózsza (amely eredetileg a pecsétje volt) feltétlenül említésre érdemes. Ennek minden egyes színét például meg is magyarázta a reformátor: „A kereszt legyen az első, feketén, szívbe helyezve, ami természetes színű. [...] Ez a szív fehér rózsza közepén legyen. [...] Mivel nem olyan békesség és öröm ez, amilyent a világ ad, azért legyen a rózsza fehér, és ne piros. A fehér szín ugyanis a lelkek és angyalok színe. Ez a rózsza égszínkék mezőben legyen, mert az ilyen lelki és hitbeli öröm az eljövendő mennyei örömnél kezdete. A mező körül arany gyűrű legyen; [...] értékesebb minden örömnél és vagyonnál, amint az arany a legnemesebb és legértékesebb fém.”

Mögöttünk a teremtés hete is, a szüret pedig az őszi tárlat örömnépe a kék, zöld, vörös szőlőfürtjeivel, majd a pohárban a fehér vagy vörös újbórral.

Nemzeti ünnepünkön, október 23-án a magyar zászló színeire, illetve 6-án és 23-án mártír halottainkra emlékezve a vérpirosra gondolhatunk. Halottak napját a veszteség fájdalmát kultúránkban kifejező fekete, a már említett temetői színek és a mécsesfények

egyaránt megjelenítik. Ahogyan aztán haladunk előre a novemberben, szürkének érezzük a napokat, egészen addig, amíg advent első lila gyertyája át nem visz az új egyházi esztendőbe.

Az őszi tárlatot érdemes kiélnünk és töltekeznünk belőle. Mindenek Ura nem szemlélőnek, hanem e világ tevékeny részének teremtett minket. Igéjében mutatja a helyes utat, a keresztség által gyermekévé fogad, és egyszülött Fia, Jézus Krisztus által megvált a bűntől és a haláltól. Amikor minden bizonytalan és szorongató, és huszonnégy órát sem tudunk biztosan megtervezni, az ő szava az egyetlen bizonyosság. *„Bízzál az Úrban teljes szívből, és ne a magad észére támaszkodj! Minden utadon gondold rá, és ő egyengetni fogja ösvényeidet. Ne tartsd bölcsnek önmagadat, féljed az Urat, és kerülj a rosszat! Gyógyulás lesz ez testednek és felüdülés csontjaidnak.”* (Péld 3,5–8)

Az őszi tárlat ösvényein járva őrizzen meg mindannyiunkat az Úr a sötét gondolatoktól, és adjon sok fényt, színeket, perspektívát. És erőt, hogy indokolt félelmeink közepette se hagyjon el minket a remény.

■ S.-K. D.

Keresztény misszió és mentális segítségnyújtás egy tető alatt

Nyitásra vár a Mentál Odú Pestszentimrén

A pestszentimrei evangélikus gyülekezet ad otthont november közepétől a Mentál Odú Mentálhigiénés Központnak. Mit jelent a mentális egészség, és miért érezték fontosnak evangélikus lelkészek és mentálhigiénés szakemberek, hogy ilyen formában is segítsék a lelki válságban lévőket? A központ szervezőivel a kezdeményezésről, mentálhigiéné és egyház kapcsolatáról és a lelki egészségről beszélgettünk.

Tízfős, lelkes és elhivatott csapat állt össze a Semmelweis Egyetem mentálhigiéné szakának végzett hallgatóiból, ők a kezdeményezők. Célul azt tűzték ki, hogy – amiként a központ honlapján (Mentalodu.hu) olvasható – „keresztényi empátiával, feltétel nélküli elfogadással, szeretettel, a másik terhének hordozásával álljanak a segítségre szoruló ember mellé”. A hozzájuk fordulók lelki egészségét igyekeznek elősegí-

teni, mentális segítséget nyújtani lelki válságban levő, de pszichésen egészséges embereknek.

Odafordulásból kapcsolat

„Nagyon fontos a mentális jóllét ahhoz, hogy valaki egészséges módon tudjon kapcsolódni Istenhez, embertársaihoz” – mondja a központ megálmodója és elindí-

tója, Horváth-Csitári Boglárka Flóra evangélikus lelkész. Az Odú tevékenysége nem vallási jellegű, mégis lehetőséget adhat a későbbi integrációhoz: „Bár ez nem elvárás vagy cél, de e tevékenység alapja lehet annak, hogy valaki később a gyülekezethez is csatlakozzon.” A lelkész nő hangsúlyozza: „Az emberekért és emberekhez történő kifelé nyitásnak alapvetőnek kell lennie egy gyülekezetben. Ezért is nagy öröm, hogy a kezdeményezés mögé a kezdetektől odaállt a pestszentimrei evangélikus gyülekezet, illetve a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke is.”

Sághy Balázs, a Domonyi Evangélikus Egyházközség lelkésze, mentálhigiénés szakember, az Odú munkatársa hozzáteszi: ►

„Fontos a nyitás, hogy az emberek bizalmukba fogadják a lelkészt, hiszen ezáltal az egyház felé is elkezdene közelíteni. Számos példát látok erre, több olyan esetet is említhetnék, amikor az egyháztól elszorított emberek nem lelkészi, hanem mentálhigiénés szakemberi minőségében szólítottak meg, és így jött létre velük kapcsolat.”

Elsősorban szemléletmódbeli változást jelent a mentálhigiéné. „A legfontosabb alapeleme a feltétel nélküli elfogadás, azaz mindenféle ítélkezés nélkül ülünk le a másik emberrel, és igyekszünk teljes nyitottsággal, a lehető legnagyobb empátiával meghallgatni őt. Ez az odafordulás egy olyan kapcsolatnak az alapjait rakja le, amelyben az emberek gyógyulni tudnak” – fejt ki Sággy Balázs.

A pezsztentimrei lelkész nő hozzászólása: „Az empatikus odafordulás a másik emberhez azt a célt szolgálja, hogy a másik valóban megtalálja a belső erőforrásait, amelyek segítségével gyógyulhat, valamint részben vagy egészben megszabadulhat a gyermekkori sebzettségeitől vagy mindennapi elakadásaitól. E tekintetben a mentálhigiéné ahhoz járul hozzá, hogy teljesebb és boldogabb, kiegyensúlyozottabb életet tudjunk élni és sugározni mások felé.”

Megtalálni az utat

Fontos, hogy a hozzájuk fordulók a közös gondolkodásnak köszönhetően önmaguk ismerjék fel kérdéseiket és az abból következő változtatási lehetőségeket: „Az utat a mentálhigiénés szakember nem direkt módon mutatja meg, hanem abban segít, hogy a másik saját maga találja meg. A saját válaszok felfedezése sokkal előrevibb tud lenni” – mutat rá Sággy Balázs.

Arra a kérdésre, hogy miként lehetséges ez, Kis Viktor mentálhigiénés szakember, a központ egyik munkatársa kifejti: „Az életünk során a saját hátizsákunkba sok kő belekerül, amelyektől nehezebben vesszük az akadályokat. Az önismereti munka arra irányul, hogy ezeket a köveket idővel ki tudjuk dobálni. Ezáltal könnyebbé válik az élet. Minden követ természetesen nem tudunk kidobni, de csökkenteni tudjuk a számukat annyira, amennyivel már el tudunk boldogulni. A segítő beszélgetés során az ember elsajátít olyan technikákat, mintázatot, amelyekkel a saját életünket tudjuk megkönnyíteni. Pusztán azzal, ha az érzéseimet jobban felfedezem, jobban rájuk látok, már közelebb kerülök ahhoz,

Horváth-Csitári Boglárka Flóra

hogy a következő hasonló kérdésnél képessé váljak saját életemet is segíteni.”

Arra a kérdésre pedig, hogy mit eredményez mindez, Horváth-Csitári lelkész nő így válaszol: „Arra törekszünk, hogy a hozzánk jövők megtalálják az életükben azokat a pontokat, ahol esetleg megbilient az egyensúlyuk, és képesek legyenek helyreállítani. Így harmonikusabbak és kiegyensúlyozottabbak leszünk.”

Kereszténység és/vagy mentálhigiéné?

Felmerülhet a kérdés, hogy keresztényként miként viszonyuljunk a mentálhigiénés szemlélethez. „Az evangélikus lelkészség és a mentálhigiénés szakemlenség hosszú idő óta jól megfér egymás mellett – válaszolja Sággy Balázs. – Mára egyre több olyan lelkész van, aki vagy mentálhigiénés szakember, vagy mentálhigiénés lelkigondozói képzést is végzett. Az elmúlt években úgy érzékelttem, a gyülekezetben belül és kívül is egyre több olyan emberrel találkozom, akik különböző mentális problémákkal küzdenek, krízishelyzetben vannak. Kicsit eszköztelennek éreztem magamat. A lelkigondozói beszélgetések nagyon fontosak tudnak lenni, életgyónás irányába is el tudnak vinni, de azt éreztem, hogy szükségem van további eszközökre, amelyekkel lelkészként még jobban tudok ezeknek az embereknek segíteni.”

„Nemcsak evangélikus lelkész vagyok – veszi át a szót Horváth-Csitári lelkész nő –, hanem pszichodráma-vezetői és mentálhigiénés végzettséggel is rendelkezem, ezért összefügg számomra a lelkészség és

Sággy Balázs

Bekkerné Fenyő Ágnes

Kis Viktor

a pszichológiai értelemben vett lelki egészség kérdése. Lelkészként Isten ígését hirdetem az emberek számára, és megpróbálom ahhoz az erőforráshoz terelni őket, amiből én is élek. Emellett szerves része az életnek az is, amit az elmúlt tizenöt-húsz évben a pszichológián keresztül magamévá tettem. E két pólus összeegyeztethetőségének harmóniáját találtam meg a mentálhigiénés szemléletben: ez alkalmas arra, hogy a lelkeséget és az emberek mentális egészségéért való küzdelmet harmonikusan valósítsam meg.”

Miként viszonyul egymáshoz a lelkesítés és a mentálhigiénés szakemberi szerepkör és attitűd? Erről Sággy Balázs így beszél: „A két »szerep« nem kizárja, hanem teljes mértékben segíteni tudja egymást. Ehhez az szükséges, hogy a régi kereteinket újragondoljuk, és felismerjük, hogy bizonyos helyzetekben nagyon is lelkeszként szükséges megszólalni, más alkalmakkor pedig mint mentálhigiénés szakember. Mindkettő megszólalásban közös, hogy a másik emberért, az ő javára cselekszünk.”

Jézus mint a mentálhigiénés kiindulópontja

A domonyi lelkes hangsúlyozza: „A keresztény misszió és a mentális segítségnyújtásnak az ügye itt egy tető alá kerül. Mivel Jézus Krisztus megszólalásai, emberekkel való kapcsolatteremtése, másokhoz fordulása bizonyos értelemben a mentálhigiénés kiindulópontjának is tekinthető, így több mint szimbolikus, hogy egy gyülekezet ad otthont a Mentál Odú Mentálhigiénés Központnak.”

Az intézmény szolgálata három jól meghatározó tevékenységi körben koncentrálódik. Egyrészt egyéni segítő kísérést végeznek négy szemközti beszélgetések formájában, másrészt tíz-tizenöt fős műhelyeket szerveznek, ahol egy-egy meghatározó témát csoportosan dolgoznak fel. Ezenkívül különböző témájú előadásoknak, szakmai napoknak is helyet ad a központ.

Mindehhez természetesen alapvető a bizalom és a diszkréció. „Elveink szerint valljuk, hogy ami elhangzik egy beszélgetés során, az ott is marad, nem adjuk ki külső személynek” – mondja Kis Viktor. A Mentál Odú Mentálhigiénés Központ az infrastrukturális adottságai alapján is alkalmas a beszélgetésekre: „Egy olyan

környezetben, ahol adott esetben harapni lehet a csendet, lehet igazán magunkkal foglalkozni és meghallani olyan belső hangokat, amik nagyon rövid ideig észlelhetők csak, de ha meghalljuk és tudatosítjuk őket, akkor sok mindenben gazdagítják az életünket.”

A társadalomban még ma is él az a sztereotípa – bár szerencsére egyre kevésbé –, hogy csak súlyos gondokkal küzdő ember fordul segítségért szakemberhez. Kis Viktor azonban hangsúlyozza: „Nem kell semmit elrontani ahhoz, hogy valaki felkeressen egy mentálhigiénés szakembert. Az életünk során mindannyiunkat érnek megrázkódtatók: elveszítjük az állásunkat, vagy éppen új munkahelyre kerülünk, el kell búcsúnunk valakitől a szeretteink közül. Sokféleképpen változhatnak meg az életkörülményeink. Az ilyen változások, az új körülmények bizonyos értelemben újabb és újabb terheket, kríziseket jelentenek. Időről időre ismétlődő segítő beszélgetésekkel azonban a lelkünket is karban tudjuk tartani. Hasonlóan ahhoz, ahogyan megtesszük ezt a testünkkel: normális, hogy vitaminokat szedünk, sportolunk, vagy wellnesshotelben regenerálódunk.”

Sággy Balázs ehhez hozzáteszi: „Mind den olyan ember előtt nyitva áll az ajtónk, aki küzd élete problémáival, aki krízisben van. Fontosnak tartjuk, hogy bár nagyon látványosan egyházi intézményben vagyunk, de aki hozzánk szeretne fordulni, annak nem kell hívőnek lennie. Aki úgy érzi, hogy szüksége van lelki segítségre, az jöjjön bátran, szeretettel várjuk!”

Nyitás és közelgő programok

A központ megnyitását idén tavaszra tervezték, a koronavírus-járvány miatt azonban öszre halasztották. „November 14-én ünnepélyes keretek között fogja megnyitni a központot Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke. Erre a napra számos programmal készülünk, előadásokon, workshopokon keresztül szeretnénk bemutatni az intézmény működését, irányelveit és szemléletét. Aki szeretné, az egyéni kísérést, a segítő beszélgetést is kipróbálhatja” – árulja el Horváth-Csitári Boglárka Flóra.

Bár a központ még nem nyílt meg, de már számos segítő beszélgetést megvalósított a csapat, sőt a KözösPont ökumenikus ifjúsági misszió önkénteseinek

Boran-Réti Annamária

Szombati Magdaléna

is tartottak képzési napot. A közeljövő programjai közül a lelkeszőnő két további rendezvényt emel ki: dr. Semsey Gábornak, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiénés Intézete egyetemi adjunktusának, mentálhigiénés szakembernek a vezetésével hat alkalomból álló előadás-sorozatot tartanak az ősz folyamán *Hogyan mondjam el neked? – Szexuális nevelés a családban* címmel. Ezenkívül Bekkerné Fenyő Ágnes és Horváth-Csitári Boglárka Flóra vezetésével *Mentális egészség a koronavírus-járvány idején* címmel is tartanak sorozatot. Erről a lelkeszőnő elmondta: „Többek között arra keressük a választ, hogy miként lehet egy hosszan elnyúló, mentálisan megterhelő krízisben leküzdeni a félelmeiket.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

Kassa régi evangélikus temetőjének sorsa

Kassa városa rekreációs park kialakítását tervezi a hajdani evangélikus temető területén – adta hírül lapunk is nemrégiben, egy megjelent újságcikk alapján. Írásunk szerzője az egykori sírkert történetének azokról a részleteiről szól, amelyekről ez a tudósítás nem tett említést.

FOTÓ: FORTEPAN / SCHOCH FRIGYES

A kassai evangélikus temető 1917-ben

Az *Evangélikus Élet* ez évi 29–30. (augusztus 2–9.) számának 52–53. oldalán két, látszólag hasonló témájú cikk egy-egy evangélikus temető megújulásáról adott hírt. A Győr-Moson-Sopron megyei Farádon Élő Imre és segítői tiszteletre méltó módon kiszabadították, felállították, megtisztították a gyomok lepte, bokrokkal benőtt, ledőlő sírköveket, olvashatóvá tették a felirataikat.

A szomszédos oldalon olvasható írás címe: *Felújítják Kassán az evangélikus sírkertet*. A cím félrevezető lehet, s akkor is javítandó, ha az írás a pozsonyi *Új Szó* cikkének teljes szövegű, változatlan átvétele. Különösen azért fontos a pontos információ, mert a szóban forgó terület sorsa komolyan elgondolkodtató: jelenleg már nem evangélikus sírkert.

FOTÓ: A KASSAI VÁROSSZÉPÍTŐ EGYESÜLET HONLAPJA

Régi felvétel az evangélikus temetőről

Elpusztított síremlékek

Evangélikus temető volt – ahogy ezt a cikk is idézi Wick Béla 1931-ben megjelent, *Kassa régi temetői, templomi kriptái és síremlékei* című munkájából – 1687-től 1889-es bezárásáig. Ám arról nem esik szó, hogy az 1970-es évek elején mint használaton kívüli sírkertet törölték a temetők jegyzékéből, és a Pohle Roth család kriptájának kivételével minden földfelszín feletti sírt eldózeroltak. A síremlékek további sorsa ismeretlen, az elhunytak maradványai ma is a földben nyugszanak.

Egy-két kriptá legértékesebb iparművészeti alkotásait sikerült megmenteni, közgyűjteményben megőrizni. Klobusiczky István 1735-ben készült kovácsoltvas sírkeresztjét például az evangélikus templom őrzi.

Wick Béla idézett munkája részletesen ismerteti a temető legnívósabb síremlékeinek leírását, a sírfeliratok szövegét, felsorolja az összes (százötvenegy) ott nyugvó család nevét, Alexytől Zandnossig. Egy rövid ízelítő a kötetből is érzékelteti, hogy milyen kultúrtörténeti érték egy ilyen temető:

„A Forrás utcai ev. sírkertet minden oldalról kőfal zárja be. E fal mentén sírok, síremlékek helyezkednek el, s mélyített fülkékben felírtos vastáblák örökítik meg az elhunytak emlékét. Még ma is több szép kriptakápolnát, számos síremléket és sok érdekes felírtot találunk e temetőben. A kripták és síremlékek között van több, amely mint fenntartásra méltó kultúrtörténeti érték a műemlékek országos bizottságának oltalma alatt áll.

A sírboltok között a legszembeötlőbb az 1810-ben elhunyt Kiss Viczay József oszlopokon nyugvó, csarnok módjára 1835-ben épült kriptája. Viczay Torna vármegye tiszti főorvosa, Kassa város polgára és fizikusa, Kazinczy Ferenc orvosa volt. [...] Viczay nemes jótékonyágáról tanúságot tesz a kassai róm. kath. plébánia halottak anyakönyve is, amely emlékét a következő bejegyzéssel örökíti meg [...]: »1810. április 5. E napon mondott búcsút a világnak tekintetes Viczay József úr, Kassa város rendes fizikusa, evangélikus vallású ugyan, de a szegények igazi és közös atyja és pártfogója.«”

Ellentétes érdekek szorításában

Az 1976-ban készült – és azóta több mint háromezer kiegészítéssel bővült – városfejlesztési tervben rekreációs zöldövezeti besorolást kapott területet 1989 után a szlovákiai evangélikus egyház visszaigényelte, majd gyorsan el is adta egy beruházónak, aki nagy lakótömböt akart rá építeni. Innentől kezdve felgyorsultak az események a terület körül. A vállalkozó törekedett rá,

A temetőfal napjainkban

hogy meggyőzze a városvezetést az övezeti besorolás megváltoztatásáról. Erre válaszlépésként megindult a műemlékvédelem és a civil aktivisták ellenakciója is.

A hatóság ezután előírta, hogy a tervezett alapok mélységéig régészeti feltárást kell végezni, amelynek költségét az építendő köteles viselni. Utóbbi azonban ez sem riasztotta el. A Városszépítő Egyesület és a Kassai Történelmi Társaság még az Amerikai Egyesült Államok pozsonyi nagykövétét is megkereste, hogy segítséget kérjenek. Arra hivatkoztak, hogy itt nyugszik Gallik András, az amerikai polgárháború tábornoka, s kérték, a nagykövet járjon közben a hős északi generális örök nyugalma érdekében. Később a biológusok és környezetvédők is felsorolták érveiket. Ezzel egy időben közeledett az önkormányzati választás időpontja, s az

akkori polgármester beépíthető cseretelket kínált a beruházónak, így került a város kezelésébe az egykori temető területe.

Azóta is folyamatos a küzdelem az ellentétes érdekek jegyében az építetők, a város, a műemlékvédelmi hatóság, a környezetvédelem és a civil aktivisták között.

Bizonytalan jövő

A már említett, egyetlen megmaradt – romos állapotú – Pohle Roth-kripta védett műemlék, remélhetőleg majd felújítják, köré rendezett parkot terveznek. Ha mégis építkezésre kerülne sor, akkor a beruházó költségére előzetes régészeti kutatást és a földben nyugvó maradványok áttelepítését írja elő a jogszabály. Hogy hova, az nyitott kérdés, s emiatt is meglehetősen nagy a bizonytalanság.

Tavaly ismét napirendre került a város részéről a terület rendezésének ügye. Leaszálták a fűvet és a gázt, lenyírták a bokrokat a területen. A kriptakápolna ajtó- és ablaknyílásait ideiglenesen befalazzák, elriasztandó az újra és újra beköltöző és romboló hajléktalanokat. A temető felszámolását annak idején dokumentálta egy helybeli fotográfus, de a képek – állítólag – később megsemmisültek. Szomorú s a külső szemlélő számára nem érthető ugyanakkor az evangélikus egyház viszonya az ügyhöz.

Mindezek miatt is fontosnak tartom a lapban korábban megjelent információk kiegészítését, helyreigazítását.

■ SCHERMANN ÁKOS

A szerző nyugdíjas fotográfus, a Budai Evangélikus Egyházmegye volt gyűjteményi megbízottja

FOTÓK: MIRO VACULA

A Pohle Roth-kriptakápolna napjainkban

FOTÓ A HOLTÁG CIMŰ KÖNYVBŐL

Drága Papó!

Olyan kicsi voltam, amikor elmentél közülünk, hogy szinte csak a történetekből ismerlek. Azt mesélték a szüleim, hogy gyakran az öledbe ültetted, és húzogathattam a bajuszodat. Hogy mindig, mindig megdicsérted a „tündérruháimat”, ha négy-öt évesen megpörgettem előtted őket. Hogy felültetted a Pajkos ló hátára, és olyan büszkén néztél rám, mintha minimum vágta-zni is tudnék már rajta. A szőlőskertből hazafelé a friss gyümölcs legjavát adtad be hozzánk, és gyönyörködve nézted, hogy harapjuk az ikrás húsú körtét, rakjuk a fülünkre a páros cseresznyéket, és tömjük magunkba a hamvas, nagy szemű málnát.

Én mindig csak így, öregnek tudtalak elképzelni. Sose gondoltam rá, hogy voltál kisgyerek, fiatal, középkorú, szóval, másmilyen is. Mesélték, hogy két háborút megjártál, de nem értettem, mit jelent ez. Csak most, amikor kipakoltuk a házakokat, láttalak meg a katonakori képeiden. Megdöbbsentem. Alig serkenő bajszú, tizenéves legényke áll a többi fiatal férfi között. Az édesapád helyett vonultál be te, hogy a kisebb testvéreid ne maradjanak támasz nélkül. Büszke és komoly vagy a képen, és meglehetősen naiv, ártatlan a tekinteted. Nem tudtad, mi vár rád. Nem is nagyon értetted, hogy a katona nem mesebeli hős, csupán a hatalmi harcok ide-oda dobált, kicsiny játékszere.

Naplót írtál mives, karcos betűkkel. „Megállj, megállj, kutya Szerbia! Nem lesz tiéd soha Bosznia!” – olvastam elborzadva füzeted elején a becsapottak lelkesítő szlogenjét. Később a tájról írtál, gyönyörködöttél a hegyekben, szörnyülködöttél a megműveletlen földek láttán. Megrázott a sovány, koszos gyerekek semmibe meredő tekintete. Az idegen nyelven karattyoló asszonyok átkait és könnyöregését kikerekedett szemmel hallgattad.

A megígért villámháborúból hónapok, évek lettek. Rendszeresen hazaküldött képeslapjaidat is megtaláltuk egy dobozban. De vajon tudtak-e neked hova válaszolni a tieid? Talán éppen ezek az otthoniaknak küldött lapok adták halovány biztonságérzetet: a reményt, hogy akiknek írunk, annak élnie kell.

Hogy a nyomorúságos időkben naplót is írtál, szántál időt a csendre, az öszszegzésre, az kedves ismerőssé tette a szememben azt a fiatal fiút, aki voltál. Köszönöm, hogy nem adtad föl a hited, az emberséged, a reményed. Hiszen enélkül az én édesapám, nagynéném sem születhettek volna meg, és persze mi, unokák sem.

Nősülés és négy gyerek után hívtak be újra katonának. Érettebben, óvatosabban indulhattál el. Már tudtad, mi vár, de azt is, hogy túl kell élned – a családodért, a gyerekeidért – mindenképpen. Az

Füller Tímea: *Holtág* – Varga Gyöngyi gondolataival. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 2500 forint.

emberpróbáló menetelések, az éhezés, a mindennap testközben arató halál és borzalom mellett sem lettél csak önmagaddal törődő ember. Többször kiténtetek vitézségedért, mert felnőttként, józan döntés után is kockázatot vállaltál, hogy bajtársaid közül mentsd, akit csak lehet.

Csodálom a lelkerőd, hogy nem tett közömbössé a szükség, a vér, a szenvedés. Hogy töretlenül őrizted emberséged, tartásod, jó lelkiismereted, törekedtél a jóra, és legyőzted a félelmet.

Alig ismerhettelek, de örülök, hogy a te családotban születhettem. Remélem, nem hozok szégyent a nevedre. Adja az ég!

Minden húsvétkor elénekeljük a templomban: „Győzelmet vettél, ó, Feltámadott!” Jó érzés, amikor nagypéntek gyászénekei után vasárnap reggel fölzeneg a halleluja, felszabadultan száll a gyülekezet éneke. Krisztus valóban feltámadt! Add megértenem, Istenem, hogy a feltámadás nem Jézus Krisztus kiváltsága, hanem rám is vonatkozik, s az én életemnek is ez a távlata. Taníts meg észrevenni a hétköznapi életben az új élet jeleit, húsvét fényét, a szeretet világosságát! Hadd szülessen meg szívemben a hála a mindennapi kis feltámadásokért, újraindulásokért, amelyekkel fölkészítesz majd a nagy Feltámadásra: a rám váró, nagybetűs ÉLET ünnepe.

(Részlet a könyvből)

A halálról – másképp

Ne legyen tabu, beszéljünk róla
– hospice-ellátás az élet végén

Mindennapjaink része az elmúlás – a legapróbb dolgokban is átélhetjük a végességet. A természet körforgásában szemléljük az új születését és a régi pusztulását, mégis mintegy természetellenesnek tartjuk a halált. Nehezünkre esik elfogadni, az élet részének tekinteni, különösen, ha szeretteinkről vagy a saját halálunkról van szó. Annyi félelem, fájdalom kapcsolódik hozzá, hogy könnyebb számúzni az életből még a gondolatát is. Bármennyire szeretnénk azonban elkerülni, előbb-utóbb eljutunk az életvégi kérdésekhez.

Talán foglalkoznánk a témával, de nem tudjuk, hogyan fogjunk hozzá. Biró Eszter és Bérczes Tibor *A halál életkérdés* című könyve olyan kísérő ezen az úton, amely nem pusztán ismereteket ad át, hanem kérdéseket vet fel, és reflexióra készítet. Az életből merített tapasztalatok, őszinte vallomások fényében közelebb léphetünk az elmúlás valóságához.

és hogyan beszéljünk a gyermekekkel a súlyos betegségről.

A könyv beszélgetései nyomán bepillanthatunk a hospice-ellátás gyakorlatába, megismerhetjük annak magyarországi történetét is. Bár a Magyar Hospice Alapítvány csaknem két évtizede létezik, ma is kevesen ismerik, és számos tévhit él az életvégi gondozás „hospice” formájáról. A hospice az általános vélekedéssel szemben nem elfekvő, hanem olyan intézmény, ahol a betegek méltósággal készülhetnek fel a halálra, és a lehető legjobb életminőségben tölthetik életük utolsó fázisát.

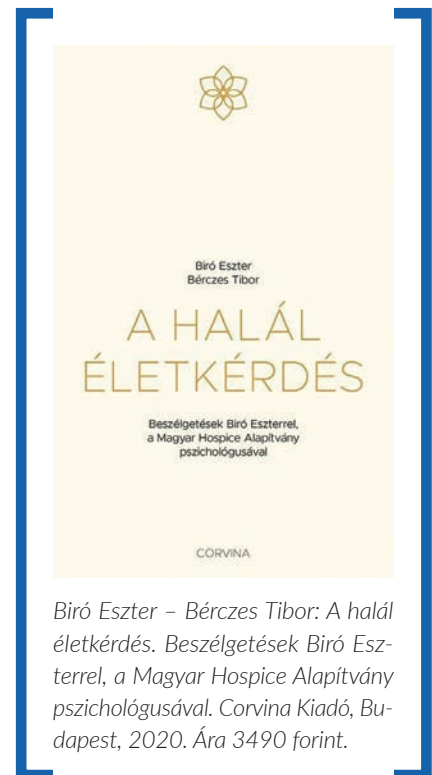
A hospice legtöbbször egyfajta utolsó menedék, pedig megfontolt, tudatos választás is lehetne. Talán azért félünk tőle, mert azt hisszük, ha a hospice mellett döntenénk, megtagadnánk a reményt. Pedig a hospice esélyt ad, hogy elfogadhassuk az elfogadhatatlant, és megszabadulva a már egyébként lehetetlen gyógyulás kényszerétől, az utolsó életszakaszt is értékesként élhessük meg.

Számos példát olvashatunk Biró Eszter és Bérczes Tibor beszélgetéseiben azzal a dilemmával kapcsolatban, hogy kinek mit kellene mondania a betegnek, kinek mi lehet a szerepe az elfogadás támogatásában. Kultúránkban a halál tabu, még a gyógyíthatatlan betegségek kapcsán is alig gondolhatunk rá, beszélünk róla pedig nem szabad. A beteg sokszor csak röviddel a halála előtt tudja meg, hogy mi fog történni vele. Környezete a titkolózással talán meg akarja óvni őt, ezzel azonban magára hagyja félelmeivel, kétségeivel. De vajon kinek a feladata, hogy közölje a fájdalmas tényeket? Egy-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

A könyvfejezetek olyan témákat járnak körül, amelyekkel a gyógyíthatatlan betegek és hozzátartozóik szembesülnek – például életminőség a betegség utolsó fázisában, fájdalomcsillapítás, kommunikáció a beteggel és a családtagokkal, beszélgetés az elmúlásról, önrendelkezés. Támponkat ad a könyv ahhoz is, hogyan formálható a halálhoz való viszony,

Biró Eszter – Bérczes Tibor: A halál életkérdés. Beszélgetések Biró Eszterrel, a Magyar Hospice Alapítvány pszichológusával. Corvina Kiadó, Budapest, 2020. Ára 3490 forint.

általán mit és hogyan közöljünk? A könyv párbeszédeinek tükrében kirajzolódik az az érzékeny, a betegre figyelő, támogató attitűd, amellyel valóban a beteg mellett állhatunk, teret adva félelmeinek is.

Szintén fontos, és gyakran okoz problémát a távozó felelőssége a családdal szemben. Vajon melyek azok a dolgok, amelyeket rendeznie kell? Hogyan segítsük őt ebben? A könyv segítséget ad, hogyan kezdjünk párbeszédet erről a témáról is. Sem a beteg, sem a hozzátartozók szempontjából nem mindegy, hogy a beteg mit hagy maga után. Fontos a beteg támogatása abban, hogy megélhesse, amit csak ő tud – hiszen mindvégig szerepe van a család életében. Biró Eszter nem sablonos válaszokat ad, hanem őszinte, hiteles vallomást tesz a betegek kíséréséről, egyszerre mutatva meg a lelki támogatást nyújtó szakember munkájának szükségességét, küzdelmeit és szépségét is.

A könyv nem kínál olcsó megoldást, nem tagadja, hogy a halál és a hozzá vezető út félelmetes, fájdalmas és rossz. Ám rávilágít, hogy megszelídíthető: minden hozzá kötődő küzdelemmel együtt sem életidegen. Lehet Élettel teli.

■ DR. TRÓBERT ANETT MÁRIA

Hasznos és maradandó lelki munka

Luther Válogatott Művei 9: A Római és a Galata-levél magyarázata

A reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának tiszteletére elindított, a Luther Kiadó gondozásában megjelenő könyvsorozat kilencedik kötetében az írásmagyarázó Luther két, talán legfontosabb kommentárjával ismerkedhetünk meg: a Római, illetve a Galata-levélhez írott magyarázatokkal.

Gondolhatnánk azt is, hogy a sorozatszerkesztők (ezúttal Csepregi Zoltán mellett Horváth Orsolya és a *Római levél* kommentár fordítójaként is közreműködő Krähling Edit) a tizenkét kötetesre tervezett sorozat végére tartogatták a legizgalmasabb és a reformáció gondolatának szempontjából legfontosabb olvasmányokat, de persze ez így nem állja meg a helyét. Egyrészt már az eddigi kötetek is rendkívül fontos szerepet játszanak a magyarországi Lutherreceptióban, a reformátor életművének még nem vagy alig ismert darabjait tárva a magyarul olvasók elé (gondoljunk csak a 4. és az 5., a bibliafordításról, illetve a társadalmi felelősségvállalásról szóló kötetek írásaira), másrészt az újrafordított kommentárok elkészítése is nyilvánvalóan több időt vehetett igénybe.

A fáradság és a gondos előkészítés ezúttal is megérte – olvasói szempontból mindenképp. Jól használható, alaposan jegyzetezett és a szakirodalmat naprakészen prezentáló kiadásban, illetve élvezhető, mai magyarsággal megszólaló fordításokban olvashatjuk ezt a két alapművet. Illesse ezért köszönet a fordítókat (feltétlenül meg kell még említenünk a *Galata-levél* kommentárt magyarázó Dér Katalin nevét) és a szerkesztőket is.

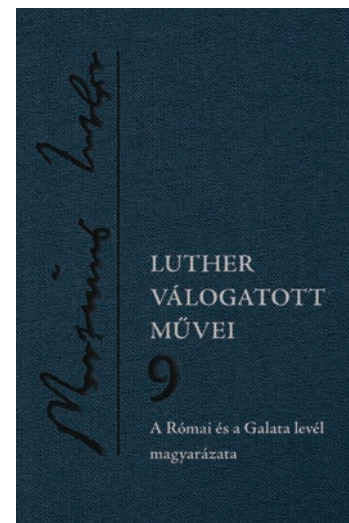
A részletes előszóknak és bevezető tanulmányoknak köszönhetően megérthetjük, miért tartják sokan a reformáció alapgondolata és Luther szellemi formálódása szempontjából jelentősebbnek a *Galata-*, mint a *Római levelet*. Az utóbbihoz írt kommentár korábban készült el, még 1515–1516-ban, vagyis a nevezetes búcsúcédulákkal kapcsolatos konfliktus

előtt, és olvasása közben sokkal halkabb Luther Márton saját hangja: inkább az egyházatyákat (főleg Szent Ágostont) és az egyház írásmagyarázó hagyományát ismerő és jó érzékkel összegyűjtő-rendszerző teológiai tanár írása ez, mint a „forradalmi” felismeréséért minden következményt vállaló, hitvitázó reformátoré.

Ez a „koraiság” a *Római levél* kommentár tartalmán, formáján és műfaján egyaránt tetten érhető. Ebben az írásában Luthernek a Szent Ágoston iránt érzett tisztelete és a személyes hang keresése jut szóhoz. Nála találta meg Luther azt a tiszta és hamisítatlan írásmagyarázatot, amely az egyháztörténelem néha sötét és lelkileg is eltorzult évszázadaiban búvópatakként hordozta és őrizte meg az utókor számára az evangélium megújító erejét. Itt Luther még követte a középkori magyarázók gyakorlatát, a *glosszák-ból* (rövid, grammatikai, teológiai vagy bibliai tisztázó megjegyzések egy-egy vershez vagy kifejezéshez a szövegben) és *scholionokból* (kifejtett igemagyarázat) felépített kétrészes kommentárformát.

Ezt az egy évvel később előadás formájában született *Galata-levél* kommentárjában már elhagyta, hogy átvegye a helyét az a sodró és személyes hangú írásértelmezés, amelyben már csak színesítő vagy tájékoztató pontokként, esetleg vitapartnerként jelennek meg a korábbi kommentátorok – a fő hang már egyértelműen Luther Mártoné és az általa felismert igazságé.

A *Galata-levelet* Luther élete végéig a számára legfontosabb bibliai levélnek tartotta, iránta megnyilvánuló hűségével csak a feleség, Katalin iránt érzett

Luther Válogatott Művei 9. – A Római és a Galata-levél magyarázata. Szerk. Csepregi Zoltán – Horváth Orsolya – Krähling Edit. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 4990 forint.

szerepére vetekedhetett. Nem véletlen, hogy ehhez a kommentárhoz 1519-ben és 1531-ben is visszatért, hogy előadja és átdolgozza. Bizonyára volt valami mély lelki rokonság a galaták elhajlása felett háborgó Pál apostol és az egyház tarthatatlan állapotán tépelődő Luther között, még ha többször visszatérő megjegyzése is Martinus testvérnek, hogy nem merné magát az apostolhoz hasonlítani.

A *Galata-levélben* jelenik meg először teljes nyelvi pompájában és szellemi fegyverzetében a hit általi megigazulás kifejtése, amelynek a lényege nem a cselekedetekben megnyilvánuló emberi igazság lebecsülése volt (ezt Arisztotelész etikája nyomán abban a korban is az „igazi” és hiteles igazságnak tartották, szemben a csak beszédben megnyilvánuló igazsággal), hanem annak a felismerése, hogy az ember saját erejéből nem érdemelheti ki Isten kegyelmét, nem lehet soha a „kezdeményező” a saját üdvösségét illetően. Arról a mély és fundamentális különbségről van szó itt Luther szerint, amely megkülönbözteti egymástól a csak vallásos és a valóban hívő embert. Az egyik izzadságszagot áraszt, és taszít, a másikban felismerjük Jézus Krisztus arcát, és szeretnénk mi is

rá hasonlítani. Bármilyen teológiai irányzatok jönnek vagy mennek is, bárhogyan értékeli át újra és újra Luther örökségét és a reformáció igazságigényét, ez a felismerés elvitathatatlan Martinus doktrínától, és maradandó.

A Galata-kommentár különös aktualitása 2020-ban, hogy Luther egy pandémia

– pestis – kellős közepén kezdett el dolgozni rajta. Saját bevallása szerint is félt a haláltól, de egyrészt az általános pánik közepette is szeretett volna hasznos és maradandó lelki munkát végezni, másrészt eltöltötte annak az isteni gondviselésbe vetett hitnek a nyugalma, hogy „a világ nem fog összedőlni, ha Martinus testvér

elpusztul”. És ezzel talán meggyőzően illusztráltam azt is, miért érdemes elolvasnunk ezt a könyvet. Egyáltalán: miért érdemes Luthert olvasnunk.

■ PECSUK OTTÓ

.....
A szerző református lelkész,
a Magyar Bibliatársulat főtktára

Határainkon innen és túl

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatói az utóbbi években több tanulmánykötettel is megörvendeztették az olvasókat, ösztönözve és segítve a teológia kérdéseiben való elmélyedést. Közös jellemzőjük e kiadványoknak, hogy érthető nyelvezettel, ugyanakkor tudományos igénnyel vezetnek be az érdeklődőket egy-egy teológiai problémakörbe. A legújabb kötet címe *Teológia és határok*.

A tizenhat dolgozatot tartalmazó új gyűjtemény segítséget adhat ahhoz, hogy újradefiniáljuk Istenhez, a természethez, kissé beporosodott hitfogalmainkhoz kapcsolódó vagy akár a geopolitikai jellegű határainkat.

Utóbbira mutat kiváló példákat a kötet első két tanulmánya. Csepregi Zoltán dolgozatának témája az egyházi „kishatárforgalom” a 16. században Észak-Magyarországon. Szabó B. András *A határ kísértése és lehetősége Európában* címmel a jelenben vizsgálja a határ fogalmát, szólva a diaszpóráról mint a közép-európai protestantizmus tapasztalatáról, hangsúlyozva a szomszédszeretet fontosságát.

Az *Ószövetség* vonatkozásában a határokkal és a határtalansággal két dolgozatban találkozunk. Varga Gyöngyi (*JHWH-hit külföldön? – Az Ószövetség határtalan és határátlépő Istene*) egy ézsaiási szakasz értelmezésén keresztül láttatja, hogy „saját határaink átléphetők, meghaladhatók”, míg Kőszeghy Miklós tanulmánya (*Mi ésők: határok az Ószövetség világában*) nemcsak az *Ószövetség* emberei közötti éles határokról szól, hanem arról is, hogy „az *Ószövetség* sem elszigetelten, minden külső hatástól gondosan elzárva állt kora világában”.

Cserháti Márta (*Határátlépések a Jézushagyományban*) Jézus „határátlépésein” keresztül mutatja be, hogy a Messiás nem felrúgta a törvényt, hanem újradefiniálta, míg Bácskai Károly *Péter első levele* alapján az emberi túróképesség határait boncolgatja. Kodácsy-Simon Eszter dolgozata

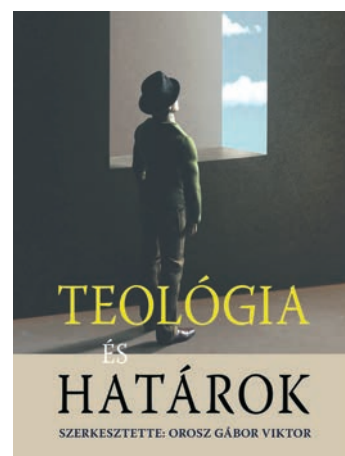
(„*Veled a kőfalon is átugrom*” – *Határátlépő fiatalok a Bibliában*) az istenképesség fogalmával rávilágít, hogy „Jézusnál a gyerek nem eszköz, nem tárgy, hanem önnön lényében közvetítő”, míg Joób Máté (*A határtalan megbocsátás határai*) a megbocsátás témakörében megállapítja: „A megbocsátó, de a megbocsátást befogadó is esz-közévé válik Isten legfőbb szándékának.”

Gáncs Péter tanulmánya (*A misszió: határátlépés és/vagy határsértés?*) a Magyarországi Evangélikus Egyház rendszer-váltást követő harminc évének mérlegét vonja meg a misszió szempontjából.

A matematika és a zene viszonyát taglalja Finta Gergely tanulmánya (*A musica és a mathematica határán – Johann Sebastian Bach Clavier-Übung III. című kötete*), Balogné Vincze Katalin dolgozata (*Egy hitoktató „sárga-kék” határtapasztalatai Nemes Nagy Ágnes műveinek önreflektív olvasása kapcsán*) pedig a költő műveit elemzi valáspedagógiai szempontból.

A bioetika kérdése iránt érdeklődőknek csemege Szűcs Kinga tanulmánya (*Elmosódó határok: növény – állat – ember*), amely érzékelteti, hogy növény, állat és ember nem elkülönülten, hanem szimbiózisban tekintendő; az ember teremtményi létéből fakadóan szolidaritást kell hogy mutasson más teremtmények felé.

Szentpétery Péter értekezése (*Határól és határátlépésről Isten és ember között*) felhívja a figyelmet, hogy Isten határátlépése Krisztusban teljesedett be, míg Pángyánszky Ágnes homiletikai elemzése (*Határátlépések szent és profán között*)

Teológia és határok. Szerk. Orosz Gábor Viktor. Evangélikus Hittudományi Egyetem – Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 2500 forint.

Barbara Brown Taylor anglikán lelkész prédikációin mutatja be a megszokotthoz képest határátlépésnek tűnő igehirdetői utat.

Hafenscher Károly tanulmánya (*A felfogható és a felfoghatatlan határa a liturgiában, avagy miért kell felemelnünk a szívdűnkét?*) a liturgiát helyezi a középpontba, megállapítva, hogy Isten „a hit segítségével átlépteti az embert az értelmi megismerés határán”, míg Orosz Gábor Viktor (*A határtalan szentsége: az úrvacsora*) Luther Márton úrvacsoratanát vizsgálja, és az ökumené beteljesedését jelezve kiemeli, hogy „amennyiben a hangsúly a hit fundamentumaira, valamint a rendelkezésünkre álló forrásokra kerül, akkor a még fennálló tanításbeli eltérések áthidalhatók”.

A kötetet azok számára ajánljuk, akik nem belenyugodni akarnak a hitükbe, hanem folyamatosan fejlődni benne.

■ – GALAMBOS –

Áldástól felemel(tet)ésig

Sietős történetek lassú őszi délutánokra

„Még hogy Isten ne lenne hétköznapi módon a közelünkben?” – kérdezi a kötetet nyitó írásában a szerző, Koczor Tamás. De mennyire ott van! A Sietős történetek mindegyikét példával szolgál. Az Evangélikus Élet – akkor még – hetilapban megjelent, illetve további, a könyvben most először publikált írásokból álló válogatás rövid jegyzetek, tárcák, egy-két percesek kilenc fejezetbe rendezett sora.

Közös az írásokban, hogy ferencvárosi evangélikus lelkész szerzőjük úton van. Ez már maga szimbólum... Siet egyik szolgálati helyéről a másikkra. Autóval, biciklivel, gyalog. Iskolák, ovis tornaszobák – ahogyan az egyik fejezet címe szól –, idősothton falai, esketési, temetési helyszínek között. Lelkészi hivatalban, templomban és fodrászatban, kínai gyorsbűfében, főleg Ferencvárosban (ahol néha kincseket rejtő lomtalanítás van, és amúgy is mindig történik valami), de egy-egy történet erejéig magával visz barangolásaira Milánóba és Svájcba is. Siet, de a lelke ráér megfigyelni.

Menet közben „interakcióba” kerül ismerős és ismeretlen emberekkel, önmagával és az Úristennel. Azokat a helyzeteket, amelyekbe a Teremtő hozza őt, figyelmes, érzékeny lélekkel gondosan rögzíti, hittel kibontja belőlük a tanítást, s kapott talentumával írássá formálja. El-mélázik, asszociál, kérdez, következtet; olvasója ezen az úton követheti őt. Nem ígét választ a Bibliából, hogy ahhoz társítsa az áhítatát, hanem elfogadja a felé nyújtott hétköznapi szituációt, amelyet ünnepivé emel a felismerés: maga Isten van jelen bennük! Ehhez szív, lélek és jó szem (no meg jó toll) kell.

Különleges ember vajon Koczor Tamás, amiért akár a bevásárlóközpont mozgólépcsője alatt is megpillanthatja a piros ruhás, modell szépségű nő és a koldusasszony találkozásában az irgalmas samaritánus példázatát? Vagy mert idegen földön, sérült emberek otthonában egy ölelés visszatér hozzá, és így éli át a befogadást? Vagy mert emeleti ablakából a pesti utca virágtolvajára rászólva Istenre és a vele folytatott gyarló emberi párbeszédre asszociál? Mert meglátja a karácsonyi fényt egy gyufa sercenésében, amikor egyedül van, s a lelke megrezzen,

hogy mégsem magányos? Ha nyitva a szemünk, láthatjuk: velünk is történnek ilyenek. Mi is bolyongunk az „élet alagsoraiban”, s nem leljük a felfelé vezető lépcsőt. Isten minket is körülvesz derűs és torkot szorító történetekkel, amelyek – ahogy a lelkészt – hozzá, Atyánkhoz visznek közelebb.

Lelki irodalom, építő gondolatsor ez a kötet. Részesévé válik, aki kézbe veszi. Akarja majd egyiket a másik után, de érzi: újra fogja olvasni Koczor Tamás írásait. Éjjeliszekrényre való olvasmány a könyv, meg olyan is, amelyet magunkkal kell vinni, hogy lelkierőt adjon rohanásainkban.

Az írások nem a lélek felszínén siklanak el. Vele fogunk nevetni és könnyezni, és emlékek bukkannak fel a nyomukban. Pillanatfelvételeit olyan tömören, mégis részletgazdagon örökíti meg, hogy a lényeg fénylik fel soraiban.

De mi is a lényeg? Az, hogy Isten ott volt egészen (ez is fejezetcím) – mindenben. Atyánk öröme mindennél nagyobb, erre hívott meg minket. Hogy ilyen színes, gazdag a világ. A hétköznapi esetekben rejllő, mennyei kéz szötte finom, bonyolult mintázatokat vezet el a szerző. S hogy ennyire jó nevetni önmagunkon is. *Vidámságban egy szívszorongató pillanat*: a legmélyebb fájdalomtól, a gyászból is részesülünk, de abban is ott van az atyai kéz. Megsimít, nem hagy öszszetörni.

Van, ahol magunkra ismerünk: „én is, velem is”. Vagy épp a történet nyitva hagyott vége készlet arra, hogy elkezdjük – vagy újakezdjük – a párbeszédet a minket kereső, megszólító Istennel.

Áldástól felemel(tet)ésig: az első történettől az utolsóig bejárható út szimbólumát szépnek érzem. Az áldást adó és kérő lelkész írásai felemelőek. Egy egy-

Koczor Tamás

Sietős történetek

Koczor Tamás: *Sietős történetek*. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 2100 forint.

szerű mozdulat, ahogy olvassuk az egyik írásban – egy-két-hó-rukk! –: hol minket emelnek, hol mi másokat. „Olykor a test, olykor a lélek. Olyak az apák, olykor a fiak. Olykor az ember, olykor az Isten. Talán ez az örökkévalóság körforgása. Itt és odaát.”

Ki vegye kézbe Koczor Tamás sietős történeteit? Aki maga is siet, így rokon lélek. Aki már belefáradt ebbe. Akinek van szeme a kis, szép részletekre, vagy szeretné újra megtanulni ezt a gyermeki, friss látást. Aki szeretne feltöltődni, mert túl sok mostanában a nehéz, borús pillanat. S aki vágyik a találkozásra – ahogy a *Bizonytalan folytatás* című írásban fogalmaz a szerző, az év fordulóján kézbe véve a régi és az új naptárt: „Egy lépésre állok, Uram, előtted. Egy lépésre állsz tőlem.”

Bizony: Isten nyitja előttünk a világot – Koczor Tamás erről tesz hiteles, őszinte tanúságot.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

„Nonstop vittünk végig tizennégy napot”

Kitüntetésben részesült a nyíregyházi Élim Evangélikus Szeretotthon tizenöt munkatársa a diakónia napján, szeptember 25-én. Egyházunk diakóniai bizottságának elismerését kapta a Bacsó Virág, Balázs Edit, Belicza Mihályné, Bojáné Henszel Ildikó, Csohány Andrásné, Deák Edina, Deák Melinda, Fintor Józsefné, Garancsiné Bánóczy Valéria, Hegedűs Andrea, Nagy Mihályné, Soós Ákosné, Szabó Andrásné, Szöllősi Henrietta Kinga, Tarcsi Katalin alkotta munkatársi közösség. Tarcsi Katalinnal, az Élim ápolási koordinátorával a kollektív kitüntetés alkalmából beszélgettünk.

– A tavaszi karantén idején Sipos Ilona intézményvezető indítványára, de önkéntesen vállalták tizenötön, hogy tíz hétre beköltöznek az otthonba. Miért volt erre szükség?

– Középsúlyos és súlyos értelmi fogyatékkal élő ellátottaink – ötvennégy fő, akkor tizenhattól hatvankilenc éves korig – nagy veszélynek vannak kitéve a járvány miatt. Belgyógyászati problémákkal, sok más betegséggel is küzdenek, a legveszélyeztetettebb csoporthoz tartoznak. A beköltözéssel – hét fő két hétig lakott bent, majd jött a váltás – megakadályoztuk a vírus bekerülését az Élim falai közé.

– Ez a helyzet mindannyiuk személyes életét is alaposan megváltoztatta.

– Hamar összeállt a csapat. A beköltözéskor nem is tudtuk, mit vállalunk. De otthon hagyunk családot, gyerekeket, idős szülőket, és kétheti váltásban non-stop az ellátottainkkal voltunk. Balázs Edit kolléganőnk pedig egy napot sem töltött otthon. Különböző korosztályokból kerültünk ki, de még ez sem okozott gondot. Súrólásmentesen, egymást segítve tudtunk összedolgozni.

– **Hogyan változott a beosztásuk?**

– Normál esetben tizenkét-huszonegy órás váltásban vagyunk. Ez teljesen felborult, a heti hét fő mind dolgozott nappal, egy fő pedig éjszaka, aki azután kapott bent pihenőidőt. De délutánra már ő is visszaállt, rá hárult ugyanis a fertőtlenítés. Hiszen mindent – takarítást, étkeztetést, ellátást – mi magunk végeztünk. Összemosódtak a napok, az órák. Igyekeztünk egymást segíteni: akinek épp pihenője volt, nem tudta elnézni, hogy hárman dolgoznak, így folyamatosan vittünk végig tizennégy napot.

– **Egymáshoz és a munkához való viszonyukon mit változtatott ez a tíz hét?**

– Sokat! Még jobban megismertük a lakóinkat érzelmi, kiszolgáltatottsági oldalukról. Másrészt mi is egymást. Még jobban összekovácsolta a közösséget ez a vészhelyzet. Azóta jobban tudjuk egymást értékelni. A lakók is „nyertek”: több időt tudtunk velük tölteni, több foglalko-

maradt a lelkielő, a tisztességes munka. A legmesszebbmenőkig hálás vagyok minden kolléganőmnek!

– **Ugye a családok is jó egészségben maradtak e megpróbáltatás alatt?**

– Igen, és hála Istennek, a gyermekem is meggyógyult. Megkaptuk a maximális támogatást a családjainktól: nagyon sok férj kiegészítette a közösségi oldalán, hogy mennyire büszke a feleségére. Itt, Nyíregyházán mi voltunk az egyetlenek, akik ezt vállalták; más intézményben ilyen beköltözésre nem került sor.

– **Miután ez a nagyon intenzív együttlét véget ért, tapasztalnak-e valamilyen hiányérzetet a lakókban?**

– Mindig az adott szituációt fogadják el úgy, ahogy van. Eleinte félttem, problé-

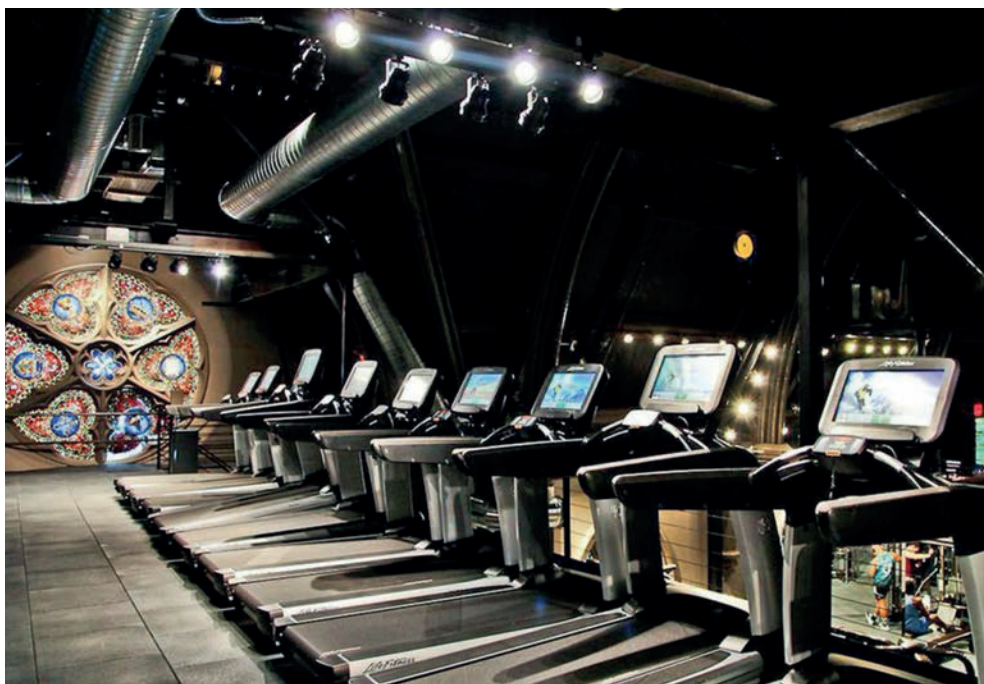
Az Élim munkacsoportja a teljesség igénye nélkül – hárman sajnos hiányoznak a képről

zást tartottunk nekik, előtérbe kerültek olyan dolgok, amikre máskor nem jut idő. Egy kis körömlakkozás, hajtupírozás – hiszen ötvennégy nőről van szó, s nekik is van igényük erre. Esti áhítatokon, közös imádságban erősítettük egymást, együtt hordoztuk a terheket. A középő gyermekem sajnos elkapta a koronavírust, s nagyon jóleső érzés volt, hogy esténként az ő gyógyulásáért is együtt imádkoztunk. Nagyon büszke vagyok a munkatársaimra, hogy ezt végig tudtuk csinálni, meg-

mát fog okozni, hogy két héten át ugyanazokat az arcokat látják: ez unalmassá válhat számukra. A mi részünkről pedig attól tartottam, hogy nagyon ki fogunk merülni. A tíz hét mérlege, hogy köztünk sokkal szorosabbá vált a kapcsolat a kolléganőnkkel. A lakóink pedig szépen átvészelték a bezártsággal, a látogatási tilalommal együtt járó nehézségeket. Sokat tanultunk a helyzetből, de alapjaiban véve legközelebb sem csinálnánk másként.

■ HAJDÚ TIBOR

Testedzés mint valláspótlék

jelenségek bukkannak fel. Ezek között nyilván vannak olyanok, amelyeknek a megítélése egyszerű. Hiszen egy-egy függőség, amely a vallásosság élményeit (is) próbálja pótolni – legyen az drog, alkohol vagy éppen gyógyszer –, egyértelműen és vitathatatlanul rossz.

De mi a helyzet a testmozgással, az egészséges életmóddal? Az nem lehet rossz! – vágjuk rá azonnal. Rengeteg keresztény ember él egészségesen és sportol rendszeresen. Az, hogy heti ötszörhétszer mozog az ember, miért lehetne gond? Mely ponton válik ez negatívvá, függőséggé, és miért? Mit hoz ez az ember életébe, és mit vesz el?

Megszállottságra épülő üzlet

A futópadok és a szobakerékpárok nagy része valami hiányt akar pótolni. És nemcsak mozgáshiányt. A testedzés eltűlése ugyanúgy lehet a testképzavar megnyilvánulása, mint az anorexia [*anorexia nervosa: kóros lesóványodással járó evési zavar – a szerk.*]. Egy elképzelt – akár hamis – eszményképet kergetve a végső-kig képesek az emberek elmenni. Ezen az úton pedig elérkezik az a pont, amikor az embernek a fittség elérése már

„Ezzel a tevékenységgel sikerült javítani szív- és légzőszervi edzettségén. Szép volt!” Bevallom, jólesik futás után ezt az automatikus üzenetet olvasni az általam használt sportalkalmazás felületén. Jól esik az azonnali visszajelzés. Érdeemes volt leküzdenem saját magamat. Érdeemes volt lemondanom egy sorozatepizód megnézéséről. Érdeemes volt kihagyni az

esti sörözést. Érdeemes volt ma is elindulni, bármilyen csábító volt a maradás, vagy épp kedvezőtlen volt az időjárás. Ez az az érzés, amely az embert, a kitarását megedzi, acélosítja. Egy idő után pedig akár függővé is teheti.

Társadalmunkban a hagyományos vallási keretek egyre inkább elveszítik jelentőségüket, új vallási és valláspótló

egyfajta megszállottsággá – keresztyén szempontból kimondhatjuk –, istenivé válik. Amikor az edzés nem egy cél – egészséges(ebb) test – elérése okán történik, hanem már az edzés lesz maga a cél. Ráadásul úgy, hogy ez maga mögé szorít vagy maga alá rendel mindent: családot, barátokat, társas kapcsolatokat, munkát, megélhetést.

Hogy nem apróságról beszélünk, azt bizonyítja az a tény, hogy 2016-ban Amerikában harminckétmilliárd dolláros üzletet jelentett a fitneszipar. Európai számadatok nem állnak ugyan rendelkezésemre, de ha azt nézzük, hogy mennyi edzőterem kínál különböző programokat kora reggeltől késő estig akár egy kisvárosban is Magyarországon, sejthetjük, hogy üzleti szempontból is fontos terület ez. Nyilván az üzleti érdekek azt kívánják, hogy minél többen táplálják ezt az egyébként duzzadó alapot.

Az edzőterem mint vallási központ

Egy vallási közösségnek megvannak a jellemzői, amelyeket akár szociológiai szempontból is meg lehet határozni. Megvan a találkozási helye, megvannak a rendelt szolgálói, és megvan az a rituális rendszer, amely meghatározza az életüket. Közösségek alakulnak ki, amelyekhez jó tartozni. Ezek [...] ugyanígy tetten érhetők egy edzőteremben, egy zumbaoktatáson, egy jógaórán stb. Sőt olykor tudatosan építik ki a rendszer ezen elemeit, lehetővé téve azt, hogy az emberek mintegy vallásként gyakorolják a testedzés adott formáját.

A találkozási hely adott, hiszen az edzőtermek erre vannak. Az ott lévő – ma már egyre képzetesebb – személyzet pedig ennek a modern vallásnak a pap-ságaként teszi a dolgát. Ma még inkább Amerikára jellemző a franchise-rendszerben [franchise: vállalkozási együttműködési forma, amelyben a csatlakozó fél egy ismert márkanevet és meglévő, egységes arculatot, kész üzleti modellt vesz át – a szerk.] üzemeltetett, egész kontinensre kiterjedő lánc sok ezer terme egyforma kinézettel, szlogenekkel, reklámképekkel és reklámarcokkal. Anélkül, hogy blaszfémiába bocsátkoznék – és nem gondolom, hogy ezt bárki ilyen tudattal tenné –, még a rituális étkezés sem áll távol a realitástól, hiszen ehhez az életmódhoz szervesen kapcsolódik a külön-

böző táplálékiegészítők szigorú rendszerinti fogyasztása. És mindezekon túl megvan a szigorú rendje (liturgiája) egy-egy edzésnek is.

Ez pedig már nem kevés párhuzam ahhoz, hogy kimondjuk: egyfajta vallás vagy valláspótlék lehet a testedzés, kiszorítva a vallásos élet idejét, helyét, lehetőségét és igényét is az ember életéből.

A testem templom – de kié?

„Az egészség a teljes fizikai, mentális és szociális jólét állapota...” – mondja a WHO egészségdefiníciója. Mindezt pedig a mai emberek nagy többsége nem isteni ajándékként, hanem saját magunk

A másik nagy különbség a valódi valóság, valamint a testedzés és az egészségközpontú életszemlélet „vallása” közt, hogy ez utóbbi nem akar és nem is tud a földi életen túli kérdésekre válaszokat adni. Csak arra tekint, hogy a földi életet hogyan hosszabbíthatom meg, hogyan tehetem jobbá, szebbé saját erőm és fizikai, valamint anyagi erőfeszitésem által.

A divatos „My body is a temple” [„a testem templom”] szlogen sokféle módon értelmezhető. Akár úgy is, hogy az ember azért mondja ki, mert büszke a testére, az esetleges túlsúly vagy narancsbőr ellenére is. Ugyanakkor éppen a testedzést és az egészséget a vallásosság szintjére emelők jelmondata is ez, amely szerint erre a templomra figyelni

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

által elérhető és elérendő célként határozza meg. Ennek érdekében tesz az ember az egészségéért: sportol, edz, egészségesen táplálkozik. Ezt keresztyén emberként is szinte kötelességünk megtenni.

Ugyanakkor – miközben vitathatatlan, hogy az egészséges életmód, az egészséges test meghosszabbíthatja az ember életét – tudatosítanunk kell, hogy megvannak azok a határhelyzetek, amikor kiderül: ez mind nem elég. Hibába esünk, ha istenként látjuk az egészségünket, a saját testünket. Mert életünk végső határhelyzeteiben erre az istenre nem, csak a mindenható Istenre számíthatunk.

kell, nekem kell felépítenem, óvnom, fejlesztenem a tökéletességig. Pál apostol hasonló képet használ, de épp ellenkező értelemben: „Vagy nem tudjátok, hogy testetek a bennetek levő Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok, és ezért nem a magatokéi vagytok?” (1Kor 6,19)

Testemet Isten ajándékként tekintve óvom, edzem, táplálom egészségesen. De tudom, hogy a határhelyzetekben csak Isten segítségével lehet bízni.

■ NAGY ZOLTÁN

A cikk a Kötőszó evangélikus közéleti blogon október 9-én megjelent írás szerkesztett változata.

FOTO: CHBD

Gottesdienst ausgebucht!?

Vor einiger Zeit hätten wir sicherlich gemeint, dass die zwei Wörter „Gottesdienst“ und „ausgebucht“ niemals in einem Satz vorkommen können. Die Realität, mit der wir seit Jahren und Jahrzehnten konfrontiert sind, hat uns gelehrt, uns mit halb-vollen Kirchengebäuden und sogar mit Mangels Interesse oder Besucher ausgefallenen Gottesdiensten anzufreunden. Besonders in kleinen Dorfgemeinden sind solche Bilder trauriger und zugleich demotivierender Alltag. Ein Schild mit der Anschrift „Kirche geschlossen“ würde uns daher wohl weniger überraschen als eines mit dem Text „Gottesdienst ausgebucht“.

Seitdem es europaweit diese Tendenzen gibt, gibt es auch die Bemühung, denen durch zahlreiche Initiativen entgegenzuwirken. Dies natürlich so, dass der Auftrag der Kirche, die Verkündigung des Evangeliums – deren zentrale Bedeutung für den Bestand der Kirche

durch die Reformation des 16. Jahrhunderts geprägt wurde – stets im Mittelpunkt bleibt. Die Erkenntnis, dass das, was vor einigen Jahrzehnten noch gut funktionierte, den Großteil der Menschen heute nicht mehr begeistern kann, bestätigt den Geltungsanspruch des alten Programms der Reformatoren immer wieder: „Ecclesia semper reformanda est.“ Dieses ist eben immer wieder neu zu definieren und zu aktualisieren. Ein moderner Versuch, die Errungenschaften der Reformation mit den Herausforderungen unserer Zeit zu verbinden, ist das 2001 erschienene Buch „Die neue Reformation. 96 Thesen zur Zukunft der Kirche“ vom damaligen Frankfurter Gemeindepfarrer Klaus Douglass (zweite Auflage: 2016). Auch in unserer lutherischen Kirche in Ungarn hat das ins Ungarische übersetzte Buch für Aufregung gesorgt und dazu motiviert, die möglichen Perspektiven der Zukunft der Kirche neu zu entdecken.

Die Reformation als Selbstinitiative kennen wir aus dem 16. Jahrhundert. Seitdem versucht die Kirche immer wieder, auf die Veränderungen der Lebenswirklichkeit der Menschen zu reagieren, d.h. sich selbst zu reformieren. In unserer heutigen Zeit scheint es anders zu sein: Wir sind durch äußere Umstände gezwungen, in fast allen Bereichen des kirchlichen Lebens neue Wege zu gehen. Im Fall einer Pandemie hatten unsere Vorfahren kaum Alternativen gehabt, die Präsenz der Kirche trotz der Infektionsgefahr zu gewährleisten. Wir hingegen leben in einer Zeit, in der sich zahlreiche Möglichkeiten auftun, durch die die Menschen erreichbar bleiben und werden. In der analogen Welt gibt es durch die verpflichtenden Abstandsregel weniger Plätze in Kirchen und anderen Räumlichkeiten, so kann ein Gottesdienst oder eine andere Veranstaltung tatsächlich schnell ausgebucht sein. In der digitalen Welt hingegen gibt es zunehmend mehr

„Plätze“, die den Zugang zum Evangelium weiterhin ermöglichen. Die Möglichkeiten einer „digitalen Kirche“ sind längst nicht ausgeschöpft!

Ich frage mich angesichts der neuen Situation, ob wir aktuell nicht eine weitere Reformation erleben dürfen. Sie ist immer ein Zeichen der Gnade Gottes. Scheinbar verlieren wir viele Möglichkeiten der analogen Kommunikation, wobei die Behauptung, dass das nur durch die Maßnahmen zur Eindämmung der Pandemie verursacht wurde, wiederum falsch wäre. Wir erleben schon seit vielen Jahren die Ausweitung der digitalen Möglichkeiten durch Gottesdienstübertragungen, kirchliche Fernsehsendungen, Internetseiten und interaktive Kommunikationsmöglichkeiten innerhalb der Gemeinde und darüber hinaus. Gerade angesichts der gegenwärtigen, ungewöhnlichen Situation ist sicherlich eine weitere Entwicklung auf jeder Ebene angesagt. Eine Reformation unseres persönlichen Glaubenslebens wäre z.B. die Bemühung, die ausgefallenen Veranstaltungen bewusst durch digitale Angebote – wenn auch nur vorübergehend – zu ersetzen. Ich bin überzeugt, dass Gott uns den Mut geben kann, mit ihm weiterhin in Kontakt zu bleiben und seine Gegenwart durch alternative Formen der Begegnung zu erleben.

Neue Wege finden: Das ist unsere aktuelle Aufgabe, derer wir uns gerade

um den Reformationstag herum in besonderer Weise bewusst werden können. Ganz im Sinne der Reformatoren sollen wir uns fragen, was wir von dem, was wir traditionell tun, beibehalten können oder wollen. Nicht um die staatlichen Maßnahmen in der Hoffnung zu umgehen, dass deren Einhaltung in der Kirche sowieso nicht kontrolliert wird oder gar mit der scheinheiligen Begründung zu agieren, dass die Christinnen und Christen, die ja fest im Vertrauen auf Gott leben, einer Infektion weniger ausgesetzt sind. Vielmehr werden Begegnungen, die uns auch unter den gegenwärtigen Umständen noch bleiben, viel wertvoller. Insbesondere Menschen, die sowieso einsam leben, brauchen unsere Unterstützung, vielleicht in ganz neuen Formen der Zuwendung... Es ist schön, dass wir dabei auf biblische Sätze zurückgreifen können, die uns ermutigen, wie der Satz aus dem 1. Brief an die Thessalonicher: „Prüft aber alles und das Gute behaltet.“ (1. Thessalonicher 5,21.) So dürfen wir gerade diese Zeit, die uns in allen Bereichen unseres Lebens herausfordert, als Gelegenheit hinnehmen, eine persönliche Reformation zu erleben, die für uns und unsere Kirche segensreiche Veränderungen mit sich bringt.

Ein gesegnetes Reformationsfest wünscht Ihnen:

Pfarrer Szilárd Wagner (Wien)

FOTO: MICHAEL HIRSCHKA / PIXELIO.DE

„Martin Luther wollte die Botschaft der Kirche auf das Fundament der Bibel stellen und ihre äußeren Formen auf die Höhe der Zeit bringen. Die evangelische Kirche ist derzeit im Begriff, sowohl das eine wie das andere zu verfehlen. [...] Reformatorisch sind wir dann, wenn wir die Werke der Reformatoren weiter vorantreiben, und nicht, wenn wir sie lediglich konservieren.“

(Klaus Douglass)

„Es ist schwer vorstellbar, wie eine innere Kraft zur radikalen Neugestaltung der herrschenden Machtverhältnisse in Kirche und Gesellschaft im 21. Jahrhundert anders als durch den Glauben zustande kommen könnte. Die christlichen Kirchen sollten sich daher über die Grenzen der Konfessionen hinweg darauf besinnen, dass Reformation kein Erbe ist, das darin besteht, die kulturellen Errungenschaften der europäischen Moderne zu pflegen. Reformatorisch bleiben heißt vielmehr, unserer Gesellschaft aus der Freiheit eines Lebens vor Gott neue und ganz unerwartete Impulse zu geben.“

(Rebekka Klein)

Hoff, o du arme Seele,
hoff und sei unverzagt!
Gott wird dich aus der Höhle,
da dich der Kummer plagt,
mit großen Gnaden rücken;
erwarte nur die Zeit,
so wirst du schon erblicken
die Sonn der schönsten Freud.

Auf, auf, gib deinem Schmerze
und Sorgen Gute Nacht!
Lass fahren, was das Herze
betrübt und traurig macht;
bist du doch nicht Regente,
der alles führen soll:
Gott sitzt im Regimente
und führet alles wohl.

(Paul Gerhardt)

FOTO: SZILÁRD WAGNER

Pamiatka Reformácie

„Ktorých moc Božia zachováva vieru na spasenie pripravené zjaviť sa v poslednom čase...“
(1Pt 1,5)

2 Kor 6,1-10

Charakteristické črty osobnosti evanjelika alebo čo je typicky evanjelické. Apoštol Pavel predstavuje korinským kresťanom kresťanský spôsob života. Taký, ku ktorému sa nanovo prihlásila reformácia a ktorý sme si osvojili ako evanjelický.

Úplne prvoradým znakom je vzťah k milosti Božej. Evanjelic vie, že žije z nej ako chudobný z bankového účtu, ktorý mu otvoril Otec nebeský (svoj dávno premrhal). Účtu, na ktorom sú vložené také hodnoty ako láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, vernosť, zdržanlivosť. To ho vedie k pokore a vylučuje pýchu. Nikdy túto milosť nezneužíva, neberie ju nadarmo, ale rozhojňuje a rozdáva ju. Vie, že je to drahá milosť, poznačená utrpením a krvou Božieho Syna. Jeho správanie sa nesie v znamení slov „teraz je čas príhodný“. Na slová „predtým“ a „potom“ zabudol. Žije aktívne v prítom-

nosti a v moci Kristovej. Nikom v ničom nedáva dôvod na pohoršenie, a predsa vnáša rozruch všade tam, kde je mŕtvo, spánok, nedbalosť, povrchnosť, nevera...

V ďalších veršoch predstavuje apoštol podrobný a obšírny opis evanjeliových vlastností. Spomeniem aspoň jednu: ako smutní, ale vždy veselí. V kresťan-

om-evanjelikom je radosť spolunažívať, lebo je vždy veselý, dokonca aj vtedy, keď mu srdce smúti a plače. To neznamená, že má ústa neustále rozťahnuté do širokého úsmevu, ale jeho správanie je plné radosťnej nádeje, pretože vidí „za horizont prítomných dní“ (Zj 21,3-5).

■ JOZEF GREXA

Čo je reformácia?

Legenda hovorí, že v elsasskom Mühlhausene stála kedysi slávna kaplnka, v ktorej Božie slovo kázali samí významní kazatelia. No raz, keď vytrhli do Elsaska Francúzi, kaplnku spolovice zručali. Kedže nebola vôľa obnoviť ju, tak ju predali. Nový majiteľ bol usilovný človek. Uskladnil si v nej slamu a seno a zriadil kováčsku dielňu. V nej kul a ukované predmety predával a zarábala. Po rokoch si jeden farár spomenul, že niekedy to bol kostol a nedalo mu to pokoj.

Šiel za kováčom a bývalú kaplnku odkúpil. Povyhadzoval z nej slamu a seno. Zrušil kováčsku dielňu, odstánil odtiaľ všetko, čo tam nepatrí a obnovil oltár i kazateľňu. Opäť sa v nej začalo kázať a veriaci tam spievali a slúžili Hospodinovi. Tento príbeh možno pripodobniť k cirkvi a reformácii.

Starokresťanskú apoštolskú cirkev ľudia poškodili. Miesto Božieho slova ju naplnili slamou a senom ľudských bludov a pápežských výmyslov. Namiesto sviatosti Večere Pánovej, v ktorej sa ľuďom dostávalo spasiteľnej Božej milosti, zriadili v nej dielňu na dobré skutky a za peniaze predávali odpustenie hiechov.

Martin Luther zistil, že z cirkvi sa stal len obchod prestáva slúžiť pôvodnému účelu. Nepostavil však novú cirkev, len ju obnovil a očistil od ľudských bludov a výmyslov. Na základe Božieho slova z nej povyhadzoval všetko, čo do nej nepatrilo: seno i slamu ľudskej múdrosti, kováčsku dielňu dobrých skutkov a obnovil kazateľňu, aby sa z nej kázalo čisté Božie slovo a oltár, pri ktorom mohli veriaci dostať odpustenie hriechov z milosti skrze vieru.

■ M. KOVÁČIKOVÁ

„Hrad prepevný je Pán Boh náš!“

J. POTÚČEK

Lutherova modlitba

*Hľa, Hospodine, cirkev hnije,
kol tela ovíja sa had
i vlci draví, mnohé zmije
zožierajú telo, polnoc bije
pastieri zlí, nepasú stád.*

*A vraha krutá ruka všade
rozsieva svoju smrtnú sieť,
ach, koľké duše hynú v hlade
po Slove prahnúc žíznia v smáde,
tmy obklúčili celý svet.*

*Čo činiť Hospodine, Bože,
keď duša v žiali zovretá?
Vzkries, pomôž v tejto smrti hrôze,
v ohnivom zjav sa, Pane, voze,
by prišla Tvoja odвета.*

*Daj sily k boju, Tvojho Ducha
podopri svojim ramenom,
do Slova pravdy obleč rúcha,
by vstala mnohá duša hluchá,
zasiahni pravdy plameňom.*

*Môj život v Tvojej ruke, Pane,
tak idem smele s šelmou v boj,
len Tvoja vôľa nech sa stane,
hoc pôjdem v súžení a hane,
o Pane, všetky rany zhoj.*

Luther túto pieseň napísal – a to slová i melodiou, niekedy medzi rokmi 1527 a 1529. Základný námet prevzal zo Žalmu 46. V ôsmom a tiež v záverečnom dvanástom verši stojí: „Hospodin zástupov je s nami, Boh Jákobov, hrad náš nedobitný.“ Na konci stredoveku, keď Luther žil, si všetci uvedomovali vojenskú moc kamenných pevností a hradov (pretože už v tej dobe poznali strelný prach i kanon). Luther sa sám po wormskom sneme v roku 1521 musel ako vyhnanec pod kľatbou skoro rok skrývať na hrade Wartburg. Je pravdepodobné, že neskôr, keď skladal pieseň Hrad prepevný, sa mu vybavoval obrázok vysokých a masívnych hradieb Wartburgu, za ktorými vtedy našiel bezpečný úkryt pred nepriateľmi evanjelia. Luther vo svojej piesni prísne premietol všetky pozemské hrozby a útrapy, o ktorých hovorí 46. Žalm do duchovnej oblasti. Kresťanovým nepriateľom totiž nie je ani tak prí-

rodná pohroma alebo politický prevrat, i keď fyzické nebezpečenstvo, choroby, nehody a ďalšie spoločenské nepríjemnosti človeku strpčujú život a vyvolávajú v nás pocity neistoty a ohrozenia. Predsa však najväčším nepriateľom ostáva „ten starý nepriateľ“, satan.

Keď sa mal Luther stretnúť v Augsburgu s tými, ktorí mali moc a svoju pravdu postavili nad evanjelium, jeho priatelia ho varovali, že ho odsúdia a upália. No Luther našiel pevnú pôdu pod nohami v uisteniach svojho Pána. Odpovedal: „I v Augsburgu, uprostred svojich nepriateľov, kraluje Kristus.“ Luther mohol prísť o život i o česť. Ale nemohol prísť o vieru, ktorú mu dávalo evanjelium a vďaka ktorému mal podiel na večnom živote.

„Hrad prepevný je Pán Boh náš!“ U Neho je ochrana pred „kniežaťom tohto sveta, ktorého i len „slovíčko“ Písma porazí.

■ M. KOVÁČIKOVÁ

Lutherova ruža

Vlastný erb Martina Luthera prijala Evanjelická cirkev augsburgského vyznania za svoj inštitucionálny znak. Tvorí ho čierny kríž v červenom srdci, lebo kríž síce umŕtvuje, ale ponecháva srdcu jeho farbu. Srdce je ponorené v bielej ruži, lebo viera dáva pokoj, radosť a potešenie. Biela symbolizuje farbu anjelov a Ducha Svätého. Ruža sa nachádza v belasom poli, symbolizujú priestor nebeskej oblohy, lebo radosť v Duchu a vo viere je počiatkom nebeskej radosti. Belasé pole lemuje zlatá obruč, dokumentujúca nebeské blahoslavenstvo, ktoré je večné, bez konca a vzácne ako zlato. Znak je výrazom vyznania: „Spravodlivý z viery bude žiť!“

■ M. KOVÁČIKOVÁ

Luca és Bence a halottak napjáról

Hittanóra végén Luca és Bence benn maradt a teremben. Miközben Klári néni elpakolta a holmiját, megkérdezte tőlük, hogy vannak. Ők lelkesen vágták rá, hogy már nagyon várják az őszi szünetet, és jó, hogy hamarosan itt is van.

– Csak ez a halottak napja ne lenne – toldotta meg Luca, és lebiggyesztette a száját.

– Ja, az nálunk is külön „szertartás” – sóhajtott fel Bence. – Minden évben elmegyünk a nagyszülők sírjához, és olyankor a szüleim elmesélik azoknak az ősöknek az élettörténetét is, akiket én már nem is ismertem.

– Mi virágot viszünk és gyertyát gyújtunk. A gyertya, mondjuk, szép, de a virág másnapra úgyis elfagy, kész pazarlás – fintorgott Luca.

– Nálunk koszorút szokás vinni – mondta Bence. – Arról az jut eszembe,

amikor karikákat dobáltunk célba az oviban.

Elnevezték magukat. Az a játék Klári nénié is megmaradt az emlékezetében.

– De a temetőbe vitt koszorú valami egészen másra emlékeztet – mondta. – Tudjátok-e, hogy az ókori olimpiai játékokon és más sportversenyeken a győztes nem érmet, hanem koszorút kapott?

A gyerekek ezt nem tudták. Nagy érdeklődéssel hallgatták azt is, amit a tanár néni ezután mondott az ókorról:

– Amikor az első keresztények éltek a Római Birodalomban, rengeteg igazságtalan vád érte őket. Sok ember nem értette, ők miért nem hajlandók az istenségek szobrai előtt leborulni, és főleg miért nem fogadják el a római császárt istennek, amikor mindenki más azt tette. Ők viszont már tudták, hogy Jézus feltámadt a halálból, és hatalmasabb úr mindennél és mindenkinél, a birodalom császárnál

is. Ezért nem ismertek el más Istent rajta kívül. A kortársaik gúnyolták, üldözték, börtönbe zárták, gyakran ki is végezték őket. Ebben a nehéz időszakban az adott nekik vigaszt és erőt, hogy úgy gondoltak az életükre, mint egy versenyre, ahol a szabályosan küzdők mind győzelmi koszorút kapnak a végén. Innen ered a koszorú sírokra tételének a szokása. Aki már befejezte az életét itt a földön, reménységünk szerint célba ért, és ott van már Istennél – magyarázta Klári néni.

Luca és Bence komolyan figyelt.

– És a virág? – kérdezte a kislány. – Az valami áldozat a halottaknak?

– Nem, dehogyan – csóválta a fejét Klári néni. – Bár megmondom nektek őszintén, én szívesebben viszek az élő szeretteimnek egy csokrot, mint a temetőbe, mert szeretem látni, ahogy most örülnek neki. De a sírra tett virág is jelkép. Az együtt töltött időért való hálát fejezi ki. Amikor valaki már nincs közöttünk, akkor nekünk, itt maradóknak nagyon hiányzik. Emlékszem, amikor a nagymamám meghalt, még sokáig eszembe jutott, ha valami érdekes történet, hogy ezt majd neki elmesélem. Aztán amikor rájöttem, hogy erre már nincs lehetőségem, mindig szomorú lettem.

– Az én nagyszüleim még mind élnek. Csak a dédik haltak már meg. Alig emlékszem rájuk – szólt Bence. – De furcsa lehet, ha meghal az embernek valakije!

Átadták a kőszegi evangélikus középiskola fejlesztéseit

Harangtorony Szálló, tankert- és tanteelem-felújítás, gép- és eszközbeszerzések, loistálló- és futóköreépítés – nyolcszáz-húszmillió forintos kormányzati támogatásból és a fenntartó Magyarországi Evangélikus Egyház által biztosított további forrásokból hajtottak végre jelentős fejlesztéseket a kőszegi evangélikus középiskolában.

A Szemerei János nyugati (dunántúli) egyházkerületi püspök, Navracscs Tibor kormánybiztos, Miszlivetz Ferenc egyetemi tanár, főigazgató (Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete), Ágh Péter országgyűlési képviselő és Básthly Béla kőszegi polgármester jelenlétében tartott október 12-i átadóünnepségen Mesterházy Balázs, az iskola igazgatója megemlékezett a Kőszegi Evangélikus Gimnázium, Technikum, Szakképző iskola és Kollégium százhusz éves történetéről is.

Forrás: Facebook.com / Kőszeg város

FOTÓ: KŐSZEG VÁROS FACEBOOK-OLDALA

HIRDETÉSEK

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Meghívó nyugati kerületi közgyűlésre. Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási jogú tagjait, valamint minden érdeklődőt a győri evangélikus Öregtemplomban (Győr, Petőfi tér 2.) november 13-án, pénteken 15 órakor kezdődő gyűlésre. Az eseményt a járványhelyzetre vonatkozó ajánlásokat (távolságtartás, maszkviselés) figyelembe véve rendezzük meg.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Apróhirdetés. Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. Tel.: 1/322-8439, 20/522-5690.

Magyar evangélikus tag az LVSZ főtítkárszervező bizottságában

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) Martin Junge főtítkárnak a ciklus közben megüresedő helyére keresi főállású vezetőjét 2021 őszétől. A tanács hét személyt választott ki a világ minden tájáról, hogy fél év alatt találják meg a megfelelő személyt a tagegyházaiban összesen 77,5 millió evangélikust számláló szervezet élére. A közép- és kelet-európai térség evangélikusainak képviselőjeként Pap Kinga Marjatta, az Északi Evangélikus Egyházkerület tanácsosa vesz részt a bizottság munkájában.

Az egyházakat gazdasági szempontból is mélyen érintő koronavírushelyzet után az LVSZ genfi központjában átfogó szerkezeti átalakulás zajlik, mely új irányt szabhat a világszervezet munkájának. Mi-

vel tehát nem csupán a világ evangélikuságának sokszínűségét biztos teológiai alapokon egybefogni képes, széles körű nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező ordinált lelkészre, hanem jó állóképességű krízisvezetőre is van szükség, valódi kihívást jelenthet a megfelelő személy jelentkezésre motiválása. Tovább árnyalja a képet a jelölt régiós hovatartozása, illetve az a kérdés, hogy az LVSZ két vezető posztjának egyikén időszerű-e nőnek szerepet vállalnia.

A főtítkárszervező bizottság 2021 márciusáig tájékozódik, majd maximum öt, közelebről megvizsgált jelölt közül választja ki azt a két személyt, akit az LVSZ tanácsának figyelmébe ajánl.

EvÉlet-infó

Nyilatkozat a susai székesegyház elleni támadásról mint az örmény-azeri háború eszkalálódásának lehetőségéről.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa és a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia szomorúan értesült arról, hogy a hegyi-karabahi konfliktusban október 8-án az azeri erők súlyos károkat okoztak a susai Megváltó Krisztus-székesegyházban. Osztozunk örmény keresztény testvéreink fájdalomában.

A támadás jelentősen hozzájárulhat a harcok eszkalálódásához azzal, hogy az etnikai konfliktus egyre inkább vallási színezetet ölt. Éppen ezért kérjük és felszólítjuk a konfliktusban érintett vallási vezetőket, keresztényeket és muszlimokat, hogy lehetőségeikhez képest tegyenek meg mindent a további pusztítás megakadályozásáért, a harcok beszüntetéséért és a békés rendezésért. „...hiszen nincs messze egyikünkötől sem, mert öbenne élünk, mozgunk és vagyunk.” (ApCsel 17,17-28)

Forrás: MEÖT

Felzárkózó településekről tanácskoztak a Belügyminisztériumban

Pintér Sándor belügyminiszter és Vecsei Miklós miniszterelnöki biztos meghívására az egyházak képviselői tartottak egyeztetést a Belügyminisztérium épületében szeptember 22-én. A téma a harminc, majd hosszabb távon háromszáz felzárkózó település ügye volt, különös tekintettel a cigány lakosság körében végzett munkára. Egyházunkat Fabiny Tamás elnök-püspök képviselte.

A legutóbbi hónapok történéseit és a kormányzat, valamint az egyházak előtt álló feladatokat Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár ismertette. Erre az együttműködésre utalva szólt Fabiny Tamás a felzárkózás és a felemelés fon-

tosságáról, arról, hogy ennek során az oktatási, a diakóniai-szociális és a lelki munkának együtt kell érvényesülnie. Szólt arról, hogy a koronavírus-járvány idején különösen is óvni kell az amúgy is szegény családokat a további leszakadástól. Jó példaként említette meg a Nagycserkeszen megkezdett felzárkóztatási munkát, amelyben az evangélikus egyház és a kormány nagyon ígéretesen működik együtt. Az integráció szép példaként említette azt a tényt, hogy a nagycserkeszi munkát a helyszínen két, a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégiumban végzett fiatal irányítja.

Forrás: Evangélikus.hu

A hadtudományok doktoraként habilitált dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész.

A Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) került sor szeptember 22-én a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtítkára, dr. Fischl Vilmos evangélikus lelkész habilitációs eljárásának nyilvános vitájára és előadására.

Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztviselői Karán megtartott tudományos vita *Az Egyházak Világtanácsa szerepe a közel-keleti és észak-afrikai keresztények biztonsági helyzetének javításában* témacímrel zajlott, a habilitációs előadás pedig *A civil szervezetek és az egyházak – különös tekintettel az Ökumenikus Segélyszervezet munkájára – a humanitárius segítségnyújtás és a regionális biztonság előmozdításában* címet viselte.

Forrás: Evangélikus.hu

Miatyánk és Összetartozás

Evangelikus harangszentelési ünnepség volt Kolozsváron

Felszentelték október 2-án délután a Kolozsvári Evangélikus-Lutheránus Egyházközség két új harangját, a Miatyánkot és az Összetartozást. A két harang kiöntését magyarországi támogatásból sikerült megvalósítani.

FOTÓ: MASZOL.RO

Fehér Attila esperes, főtanácsos az ünnepség kezdetén elmondta, hogy valamikor három harangja volt a templomnak, az idők során egy maradt, a templom fel-

újítása során azonban az egyházközség úgy döntött, hogy újból három harang fogja hívni a kolozsvári evangélikus híveket. A két új harang nevet is kapott,

a kisebbik a *Miatyánk*, míg a nagyobbik, több mint kétszáz kilós az *Összetartozás harangja* nevet viseli.

Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök a prédikációjában arról beszélt, hogy bár sokan hangoztatják ezt, a hit nem magánügy, bizonyítékai ennek a harangok is, amelyeknek messze szálló hangja nyilvános elhívás Istenhez, és egyszerre küldetés is, parancs is, hogy az egyház lépjen túl a falakon.

A templom európai uniós forrásokból újul meg, a harangokat a gyülekezet saját alapból és magyarországi támogatásból állta. A felszólalások során Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke arról szólt, hogy ünnep, amikor egy harang a templom tornyába kerül, a harangok által pedig, amikor azok megszólalnak, közelebb kerülünk Istenhez.

Brendus Réka, a magyarországi Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője után Mile Lajos kolozsvári főkonzul is beszédet mondott.

Forrás: Maszol.ro

Pódiumbeszélgetés püspökkel. A Győri Ökumenikus Egyetemi Lelkészség által szervezett, *Beszélgess velem!* címet viselő programsorozat szeptemberi alkalmán Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke volt a meghívott vendég. Az evangélikus egyházközség gyülekezeti termében szeptember 29-én, kedden délután tartott esemény a teremtés hetének rendezvényeihez is kapcsolódott. A püspökkel Pió Márta újságíró beszélgetett a tér-idő-kegyelem hármastémakörében. Szóba kerültek személyes tapasztalások és a keresztyénség, az egyház életének aktuális kihívásai is. A beszélgetés végén a jelenlévők is feltehetik kérdéseiket. (A beszélgetésről készült felvétel megtekinthető a Profilm Studio elnevezésű YouTube-csatornán.)

■ ADÁMI MÁRIA felvétele

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Sikeres parókusi alkalmassági vizsga

Parókusi alkalmassági vizsgálatot tartottak október 5-én, hétfőn a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület győri székházában. Sinkó Gábor Vilmos bokodi beosztott lelkész adott számot elméleti és gyakorlati ismereteiről a Szemerei János püspökből, Szarka István esperesből, Ribárszki Ákos felügyelő lelkészből és Szöllősi Miklós egyházközségi felügyelőből álló bizottság előtt. A lelkész (*képünkön középen*) megfelelt a vizsgán, így mostantól megválasztható parókusi lelkészi állásra.

■ - AM -

Negyedszázados gyülekezeti ház

Istentisztelettel adtak hálát október 4-én, vasárnap a székesfehérvári evangélikus templomban, arra emlékezve, hogy huszonöt esztendővel ezelőtt, 1995. október 8-án szentelték fel az egyházközség gyülekezeti házát. Az ünnepi alkalmon D. Szebik Imre nyugalmazott püspök hirdetett igét, és Fehérvár polgármestere is köszöntötte a közösséget.

FOTÓK: MOLNÁR ARTÚR

„Annak idején sok jóindulatú ember belátta, hogy egy megyeszékhelyen mindenképpen szükséges az evangélikus gyülekezetnek egy olyan épület, ahol istentiszteleten kívül is összejöhetnek gyermekek, fiatalok, felnőttek, és közösséget alkotva, kapcsolatokat építve,

egymást hitben erősítve megbeszélhetik az élet mindennapjait” – hangsúlyozta D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, aki huszonöt esztendővel ezelőtt felszentelte a gyülekezeti házat.

„Huszonöt évvel ezelőtt egy huszonnyolc négyzetméteres teremből jöttünk

a gyülekezeti házunkba. Ezen a huszonnyolc négyzetméteren volt a hivatal, a közösségi alkalmak. El lehet képzelni, hogy folyt ott például egy ifjúsági óra gitáros dicsőítéssel, majd csocsóbajnoksággal, miközben a hivatal fogadta az oda betérőket. Életeret kaptunk. De kaptunk egy figyelmeztetést is: hitünket nem csupán a templomban és a gyülekezeti házban kell gyakorolnunk. Nehogy azt a célt szolgálja az épület, hogy bezáródjék a gyülekezet, hanem hogy a hitünket családjunkban éljük meg, és a családok egymás közötti kapcsolatából épüljön tovább a gyülekezet” – emelte ki Bencze András, a Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség lelkesze.

„A nagyon nehéz tavaszi időszakban jöttünk rá, hogy mi az igazán fontos az életben. Az első helyek egyike bizonyosan a közösségé. A város nem létezhet közösségek nélkül – mondta ünnepi köszöntőjében Cser-Palkovics András polgármester. – Sokan tartoznak ehhez a közösséghez, és sokan jöttek a nagyobb közösségből, a város egészéből is. Ez a közösség most ünnepe. Ez az épület az elmúlt huszonöt évben segítette ezt a közösséget fejlődésében. Ez a közösség büszke lehet arra, hogy nemcsak megépítette ezt a házat, hanem tartalommal is megtöltötte” – hangoztatta Cser-Palkovics András, aki egy festmény nyel ajándékozta meg a gyülekezetet.

Az eseményen részt vett Balsay István volt polgármester, Csutiné Schleer Erzsébet Schmidl Ferenc építészeti díjas építész, a gyülekezeti ház tervezője és Szathmáry Ferenc, a kivitelezés vezetője is.

■ LUGOSI BALÁZS

Forrás: Szekesfehervar.hu

A Székesfehérvári Evangélikus Gyülekezeti Ház rövid története.

Évtizedekkel ezelőtt a székesfehérvári evangélikusok tulajdonában volt a Megyeház utca 17. szám alatti ingatlan és templom, amelyet a kommunista rendszer a háború után kisajátított, és ellehetetlenítette a részleges használatát is. Ezután csak egy Távirda utcai lelkészlakás és egy kis iroda maradhatott az evangélikus közösség életére. A rendszerváltás után az egyházi ingatlanok 1991-es kártalanítási törvénye lehetővé tette, hogy a fehérvári evangélikusok használható, alkalmas otthont, parókiát és közösségi teret alakítsanak ki Székesfehérváron Bencze András lelkész vezetésével.

A Megyeház utcai ingatlan visszaigénylése helyett az egyházközség a pénzügyi kárpótlás mellett döntött. Csutiné Schleer Erzsébet építész közben megkezdte az evangélikus templom melletti gyülekezeti ház tervezését, majd 1994 nyarán elindulhatott a központ felépítése.

Az alapkövet 1994. október 25-én tették le, a Szebfű Gyula utcai templom mellett felépült gyülekezeti házat pedig 1995. október 8-án szentelte fel ünnepélyes keretek között D. Szebik Imre, az Északi Egyházkerület püspöke. Az azóta eltelt huszonöt évben sokszínű, gazdag programok és az összefogás, az igyekezet folyamatosan táplálták a székesfehérvári evangélikus gyülekezet hitének, hitéletének megerősödését.

Emléksorok Bánffy Györgyné Sátory Matild életéről

(1930–2020)

Egyházunk gyermekmunkás-történetének ikonikus alakja, a bibliai események flaneltextílián való bemutatásának hazai népszerűsítője és misszionáriusa, Sátory Tilda 1930. február 22-én született Szolnokon, ahol édesapja átmenetileg tanárkodott. Az ősi ponzichercsaládból származó Schranz, később magyarosított nevén Sátory Vilmos – visszaköltözve Sopronba – hitvesével, Schwahofer Terézszel mély hazaszeretetre és igazi istenfélelemre nevelték gyermekeiket.

Tilda érettségi után gyógypedagógusi diplomát szerzett, és hosszú évekig a rászoruló gyermekek között végezte nevelői szolgálatát. 1955-ben kötött házasságot a színész Bánffy Györggyel, akivel ötvenöt évig éltek együtt boldog házasságban. Életútjukat azonban beárnyékolta a megpróbáltatások. Az 1956-os forradalomban való részvétele miatt ugyanis férjét előbb hallgatásra kényszerítették, majd 1960–1971 között csak a Pécsi Nemzeti Színházban engedték színpadra lépni. Ez a tizenkét esztendői kényszerű távhatóság heti egyszeri találkozást tett lehetővé számukra egy-egy napra. Tilda az 1957-ben született Eszter és az 1960-ban született Andrást gyakorlatilag egyedül élő szülőként nevelte.

Amikor 1971-ben férje újra színpadra léphetett Budapesten, munkáját segítette, vidéki turnéi alkalmával gyakorta elkísérte. Bánffy György később az Evangélium Színházban lépett a színház halhatatlanjainak sorába. A család szívesen járta be Európa és Kis-Ázsia országait, megismertetve gyermekeikkel az európai és távolabbi kultúrák értékeit.

Sátory Tilda 1950-ben került kapcsolatba Benczúr László lelkésszel, aki ez idő tájt evangélikus egyházunkban a gyermekmisszió vezetője volt. Egy hazánkban is megfordult amerikai misszionárius találmányaként ebben az időben terjedt el az úgynevezett flanelográfias evangelizáció a gyermekek között. Ez a technika rendkívül látványosan mutatta be az egyes bibliai történeteket, flaneltextíliára helyezve a

vastag papírból kivágott bibliai alakokat. S közben „Tilda néni” színesen elbeszélte a bibliai történetet, aktualizálta azok mondanivalóját...

Rendkívül kellemes előadói képességgel megáldott fiatal gyermekevangelizátorként Sátory Tilda mindenütt nagy sikerrel, népes gyermekcsoportok részvételével tartotta meg ezeket a „flaneles alkalmakat” a helyi lelkészek közreműködésével. Mintegy három éven át végzett szolgálata során evangélikusságunk szinte valamennyi tájára eljutott.

Sátory Tilda ökumenikus nyitottságát jelzi, hogy – hitvesének 2010-ben bekövetkezett haláláig – változtatva jártak evangélikus vagy éppen református, illetve katolikus templomba. Gyermekeiket mély keresztény hitben nevelték, s hitüket maguk is gyakorolták. Tilda budavári gyülekezetünk aktív tagja volt nőtestvérével együtt.

Élete utolsó évét a Gaudiopolis evangélikus szeretotthonban töltötte. Szeptember 5-én csendesen elaludt. Temetése október 6-án volt Budapesten, a Farkasréti temetőben. Leánya, Eszter, fia, András, húga, Éva, öt unokája, dédunokája, közeli és távoli családtagjai, ismerősei gyászában e sorok írója is osztozott.

Sátory Tilda élete igazi keresztény szolgálat volt: előbb a gyermekevangelizáció résztvevői, később a sérült gyermekek, végül saját családjában, gyermekei és férje életében, még

később öt unokája között. Lelki-szellemi örökségként írt egyik levelében így biztatta övét: „Az a kéréssem hozzátok, ha eszetekbe jutok, ne a temetőbe gyertek, hanem a templomba. Hallgassátok, olvassátok az igét, és vigyétek oda gyermekeiteket. Az örök életet és a belső békét, boldogságot nem a pénz, a jólét, diploma, hanem Jézus és az Ő szeretete adja meg nektek, ami az igazi kincs.”

Jézus mondja: „...*ahol a ti kincsetek van, ott lesz a ti szívetek is.*” (Lk 12,34)

■ D. SZEBIK IMRE

In memoriam Pathó Gyula

(1950–2020)

Pathó Gyula tiszaföldvári evangélikus lelkész szeptember 25-én elhunyt. Nobik Erzsébet nyugalmazott lelkésznőnek a temetésen elmondott gondolatait idézzük a szolgatárs életútjáról.

Id. Pathó Gyula 1950. szeptember 6-án, Pestszentlőrincen született Pathó Gyula és Domin Mária kereszttyén szülők egyetlen gyermekeként. A hazánk lakosságának egyötödét magához ölelő főváros szülöttje, de a két kezük munkája után élő szülők otthonában „lőrinciként” nevelkedett. Mégis eszmélésétől kezdve érezhette szülei emelni akaró szeretetét, a tanulás, a tanultság, a szélesebb látókör elérésének lehetőségét biztosítva számára. Így lett a XX. kerületi Kossuth Lajos Gimnázium tanulója, ahol 1969-ben érettségi vizsgát tett.

Néhány év múlva fordulópontot hozott életébe egy barátság. Lelkész tárta fel előtte a hit lényegét, értelmét, célját. A beszélgetések nyomán valami megmozdult lelkében, és 1976-ban az Evangélikus Teológiai Akadémia hallgatója lett. Tanulmányait elvégezve 1981. június 27-én Budapesten, a Deák téri evangélikus templomban dr. Káldy Zoltán evangélikus püspök avatta lelkészé, elindítva őt a szolgálat útján.

Teológuséveiben egy nyári hétvégén szuplikációs szolgálatra érkezett Csabacsúdra. E naptól kezdve ismerem testvérünket, kötött össze vele sok szolgálat és élete meghatározó eseményeiben való részvételem emléke: a bicskei evangélikus templomban – barátja szolgálatával – kötött házassága, e házasságából született gyermekei, értékes életű két fia...

Lelkészi szolgálata 1981. szeptember 1-jétől a nagybánhegyes–magyarbánhegyesi gyülekezetben kezdődött, majd 1987-től Csabacsúdon folytatódott. 1996 májusától a szentes–tiszaföldvári gyülekezetben kezdte szolgálatát, 2011. július 31-től pedig Tiszaföldvár lelkésze volt utolsó lélegzetvételeig, ez év szeptemberének 25. napján bekövetkezett váratlan haláláig. Így élt e földi életben hetven évet és tizennyolc napot.

Úgy szólítom meg most mindannyiunkat, mintha Gyulának még egy utolsó szolgálata lenne. Utolsó betöltött születésnapjának egyik igéje a 73.

zoltár 28. verse volt: „Oly igen jó nekem Isten közelsége! Uramat, az Urat tartom oltalmamnak.”

Lelkész testvérünktől búcsúzik a Déli Evangélikus Egyházkerület elnöksége, a Nyugat-békési Evangélikus Egyházmegye, amelyek saját halottjuknak tekintik szolgálatát letett testvérünket. Búcsúzik a teljes lelkészi kar, a volt szolgatársak, volt gyülekezeteinek tagjai, utolsó szolgálati helyének, gyülekezetének felügyelője, presbiterei, minden tagja. Búcsúznak mindazok, akik hazánk bármely helyéről reá gondolnak. ■

Elhunyt Tarr Kálmán

Életének hetvennegyedik évében szeptember 15-én elhunyt Tarr Kálmán lelkész, a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadójának alapító igazgatója, a Magyar Bibliatársulat egykori főtítkára.

Tarr Kálmán 1947. január 16-án született. A Madách Imre Gimnáziumban érettségizett, majd 1965–1970 között tanult a Budapesti Református Teológiai Akadémián. 1970–1975 között a református egyház felekezettudományi intézetének volt tudományos munkatársa, 1978-tól a református egyház zsinati irodája sajtóosztályának osz-

tályvezetője, illetve a Magyar Bibliatársulat titkára, később főtítkára (2003-ig).

Egyik fő szervezője volt 1988-ban a Bibliatársulatok Világszövetsége (Uni-

ted Bible Societies) budapesti nagygyűlésének, majd 2008-ban a Biblia évének. 1992-től a sajtóosztály alapjain létrehozta a Kálvin Kiadót, amelynek 2009 volt az igazgatója. Nevéhez és szöveggondozói tevékenységéhez fűződik az elmúlt negyven év református könyv- és folyóirat-kiadásának számtalan címe, valamint a Magyar Bibliatársulat bibliakiadásának sok százezres példányszáma.

Családja körében tért haza teremtő Urához. A Kálvin Kiadó és a Magyar Bibliatársulat saját halottjának tekintik egykori igazgatóját, illetve főtítkárát. A Fiumei úti sírkertben helyezik örök nyugalomra október 30-án 10 órakor.

Forrás: Kálvin Kiadó

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: LARS NISSEN / PIXABAY.COM

Derűs-borús októberem

Az év végének „emberes” hónapjai között szinte észrevétlenül búvik meg október, amelyet a régi magyar kalendárium Magvető, a keresztény pedig Mind-szent havaként tart számon. Különleges kettőssége miatt kedvelem e hónapot. A vénasszonyok nyarát ekkor váltja fel a ködös, a vége felé már-már télies idő. Kellemes nyárutói napozás után szinte váratlanul fordul hidegre...

Ez a hónap az idősek hónapja, nyitónapja pedig egyenesen világnapja. Mivel túl vagyok a hetvenen, s az én őszöm is már lassan-lassan elmúlik, tán érdemes szemlét tartanom októbereim felett. Olyanok, mint az időjárás: hol derűs, hol meg borús emlékek melengetik vagy dideregtenek a lelkemet.

Édesapám és kishúgom e hónapban született, s ekkor van első unokám névnapja is. 23-án tört ki a forradalom, amelyet kisiskolásként már átélhettem. Éppen a hó utolsó napjára esik az európai történelem egyik legjelentősebb eseménye, amikor is Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes kitérte 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. A reformáció tanai aztán szűk négy és fél évszázad múltán az én életemet, neveltetésem, műveltsé-

gemet, világnézetemet is teljes mértékben áthatották. Nemrégiben éppen a reformáció emlékhónapjában kaptam meg a Protestáns Újságírók Szövetségének Rát Mátyás-életműdíját. S hogy a kulináris élmények se maradjanak ki: tokaji szőlésborász barátaim mindig e hó végén, a hagyomány szerint általában 28-án kezdik el a szüretet. Másutt ilyenkor már forr a bor...

De ugyanezen hónapra esik a borúk sora is! Életének nyolcvanhatodik évében ekkor hunyt el édesapám. A nagytiszteletű úr így kezdte búcsúztatóját: „Hát elment a falu jegyzője”, s ebbe a mondatba minden lényeges belefoglaltatott. Éppen húsz éve, október elején szereztem egy nagyon csúnya vírusfertőzést, amelyet mind a mai napig nem tudnak orvosolni. Egyedül a parajdi sóbánya levegője segít rajtam, de a koronavírus miatt már jó ideje oda sem mehetek ki.

Az aradi vértanúkról minden évben megemlékezem, s ha tehetem, el is zárándokolok a történelmi helyszínre. Legutóbb döbbenet láttam, hogy a főbíró egykori háza mellett (oda rendelte ugyanis kihallgatásra Haynau a későbbi vértanúkat) ma az aradi temetkezési vállalat működik – morbid humoraként a történelemnek!

Az '56-os forradalom ötvenedik évfordulóján az egész országot megrázó brutális rendőrségi fellépés volt Pesten (vízagyúzás, kardlapozás, szemkilövések), melynek értelmi szerzőit, parancskiadót mind a mai napig nem vonták felelőségre!

Mindenszentek előestéjén, 31-én kezdődik temetőinkben a halottak napi megemlékezés, de csak ritkán megyek ki ilyenkor, mert zavar a modern kori tülekedés, a méretes mécsesek meg újjagdágok versengése.

Kedves költőm, Radnóti Miklós éppen október 31-én írta legutolsó versét, a negyedik *Razglednicát*:

*Mellézuhanam, átfordult a teste
s feszes volt már, mint húr, ha pattan.
Tarkólövés. – Így végzed hát te is –
súgtam magamnak –, csak fekjüdj nyugodtan.
Halált virágozik most a türelem. –
Der springt noch auf – hangzott fölöttem.
Sárral kevert vér száradt fülelem.*

Odakünn éppen esik, még bent is fázósan húzom össze magamon a kabátot. Október 12. van.

■ OZSVÁTH SÁNDOR

BEMUTAKOZIK A NEMESCSÓ-MESZLEN-ACSÁD-KŐSZEGDOROSZLÓI TÁRSULT EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

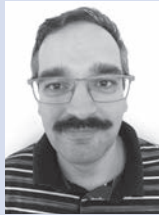
Segíteni a jelent, munkálni a jövőt

Nemescsón és a környező falvakban is viszonylag korán elterjedtek a reformáció tanai. Mindezek ellenére a település neve nem a reformáció századában, hanem éppen az ellenreformáció idején lett ismertté. 1681-ben a soproni országgyűlés *artikulusba* (törvéncikkbe) foglalta, hogy az evangélikusok vármegyénként csupán két-két helyen tarthatnak nyilvános istentiszteletet. Vas vármegyében az egyik ilyen artikulás helyként Nemescsót jelölték ki.

Innen indult az a száz év, amely jelentőssé tette ezt a kis falut az egyháztörténet során. Ide jöhettek az evangélikusok számos helységről Kőszegtől Óriszigeten át (ma Ausztria, Siget in der Wart), Mura-szombatig (ma Szlovénia, Murska Sobota), hogy Isten ígését hallgassák. Három nyelven tehették ezt meg: magyarul, németül és vendül. *[A vendek a magyarországi, Rába-vidéki szlovének. – A szerk.]*

A nemescsói gyülekezetben az artikulás időszakban kiváló lelkészek szolgáltak; közülük a legjelentősebbek Ács Mihály, Fábri Gergely és Sartoris Szabó János voltak. Az utóbbi lelkész nevéhez fűződik egy kis árvaház létrehozása. Az

Evangélikus istentisztelet a Duna Televízióban

Igét hirdet Kalincsa Balázs lelkész.

Október 31-én, a reformáció ünnepe 11 órától istentiszteletet közvetít a Duna Televízió a nemescsói evangélikus templomból.

anyakönyvezés 1701-től indult el a gyülekezetben.

A jelenlegi templom 1784-re épült fel; egyszerű, dísztelen, puritán jellegű. A régi templomból ide átkerült szószékoltár részei 1713-ból és 1722-ből valók. Az 1650-ben készült nemescsói oltárterítő jelenleg az Evangélikus Országos Múzeumban található. Az orgona 1789-ben állíttatott szolgálatba.

Az 1781-es türelmi rendelet után elkezdődött Meszlen és Doroszló templomainak építése is a nemescsói „mintájára”. Acsádon 1988-ban vette kezdetét az építkezés. Az artikulás időszak után

minden gyülekezetben pezsgő lelki élet zajlott, immár külön. A falvak előregedése miatt negyven évvel ezelőtt azonban úgy döntöttek a helyi közösségek, hogy újra közösen, társgyülekezetként folytatják szolgálatukat.

Vasárnaponként négy istentiszteletet látogathatnak a hívek. A közösség külön is figyel a gyermek- és ifjúsági munkára, nyáron táborok várják a gyerekeket, télen betlehemezhetnek, a jeles ünnepeken együtt zajlik a szolgálat a fiatalokkal. Színes alkalmakkal próbál minden korosztályt a gyülekezetben tartani a közösség, mindezeket túl pedig intézményi keretek között igyekszik segíteni a körülöttük élőknek. A gyülekezet alapítványának fenntartásában működik az Ács Mihály Alapfokú Művészeti Iskola. Diakóniai intézményként a Sartoris Szeretetszolgálat tizenegy éve falugondnoki szolgálattal, étkeztetéssel és házi segítségnyújtással szolgál a környék rászoruló között. Fontos küldetésüknek tartják az egyházközség evangélikusai, hogy ne csak a múltjukból éljenek, hanem Isten segítségével a jelent segítsék, és a jövőt munkájuk gyülekezeteikben. ■

Híre ment egyházunk teremtésvédelmi programjának

A Magyarországi Evangélikus Egyház országos teremtésvédelmi összefogási programot indított, amelyhez minden felekezeti közösségei csatlakozhatnak. Az egyháznak a Magyar Távirati Irodához eljuttatott közleménye szerint a program hosszú távú célja, hogy partnerséget, összefogást kezdeményezzen a különböző egyházi közösségek között a teremtett világ, a természeti értékek megóvásáért.

Fabiny Tamás elnök-püspök kifejezte az egyház vezetőinek azt a reményességét, hogy Ferenc pápa *Laudato si'* kezdetű teremtésvédelmi enciklikája és az „aktív református ökológia mozgalom nyomán [...] itt-hon is közös ügyvé válik a teremtett világért való felelős cselekvés a nemzedékek közti igazságosság eszközeként”.

A *Műveld és őrizd!* evangélikus egyházi teremtésvédelmi programban részt vevők egy online tervezőfelület használatával összeállíthatják a közösség adottságaira, lehetőségeire szabott és szándékaiknak megfelelő egyedi teremtésvédelmi prog-

ramtervüket – olvasható a közleményben. A programot működtető evangélikus egyház a résztvevőknek a jövőben „szakmai és hitéleti tartalmakkal is támogatott képzéseket, tematikus kapcsolatteremtést segítő találkozókat” szervez, valamint teret biztosít arra, hogy minden résztvevő megoszthassa a teremtésvédelemről szóló híreit, tapasztalatait, jó gyakorlatait. A programról tájékozódni és jelentkezni rá a Meet.lutheran.hu internetes oldalon lehet.

Forrás: MTI

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),
- TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
- DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),
- STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádás utca 2.) • www.mondat.hu Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál (bankszámlaszám: 10918001-00000058-01930000) vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Erős várunk, mi Istenünk! Életünk küzdelmei közepette kiáltunk hozzád. Te látod jól, milyen zűrzavaros néha ez a csatatér. Az apostol arra figyelmeztet minket: „...mi nem test és vér ellen harcolunk, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak.” (Ef 6,12)

Hálát adunk, hogy a hit, az igazságszeretet, a békeesség, a megigazulás eszközeivel vértelzel fel minket. Kérünk, állj mellénk, ha önmagunkkal küzdünk. Taníts legyőzni önzésünket, haragunkat, kétségünket, reménytelenségünket, félelmünket. Adj bátorságot és kitartást, hogy küldetésnek tekintsük életünket, megőrizzük és terjesszük a ránk bízott kincset: békeesség evangéliumát.

Kérünk, állj mellénk, ha közösségeinkért küzdünk. Áldd meg a családokat, erősítsd a szeretet kötelékét. Add, hogy a családok az elfogadás, a megbocsátás, a hűség bázisai legyenek. Őrizd tágabb közösségeinket, amikor távolságot tartva szeretnénk mégis kapcsolatokat ápolni. Adj leleményességet, hogy ne az elveszített lehetőségeken keseregjünk, hanem merjünk új utakat keresni. Áraszd ránk Szentlelked közösséget teremtő erejét.

Kérünk, állj a magánnyal küzdők mellé! Tégy felelőssé minket, hogy az idősök egészségének védelme ne legyen mentség arra, hogy magukra hagyjuk őket, sőt inkább fokozott odafigyeléssel gondoskodjunk kiszolgáltatott embertársainkról testi és lelki értelemben egyaránt.

Kérünk, állj mellénk a betegség elleni küzdelemben. Add, hogy megállassuk Krisztusban Megváltónkat, aki a mi betegségeinket hordozta, aki nem akarja a bűnös halálát, hanem azt, hogy megtérjen és éljen. Állj mellénk a reménytelenséggel való küzdelemben!

Benned bízva emlékezünk előrement szeretteinkre, tekintünk életünk végére. Ámen.

Szentháromság ünnepe utáni 21. vasárnap

Mik 7,7-9

Reménység a nyomorúság idején

Az élet szüntelen változás – aki az állandóságot keresi, tévúton jár. Milyen jó a feje tetejére állítani ezt a gondolatot! Mennyire örömteli valamilyen biztos pontot keresni – a napról napra változó világunkban –, amelybe kapaszkodni lehet! Mennyire jó az örök Isten létezésének, biztos voltának örülni!

Mikeás próféta ma pontosan ehhez az örömhöz segít el bennünket. Három olyan fontos tanítást kapunk az örök Istenről, amelyek örök tanításnak bizonyultak, és annak bizonyulnak ma is – örömkre. Mert pontosan az örök Isten állandósága és biztosságának a hite tudott változást hozni Mikeás életében. Gondolatai nekünk is sokat segíthetnek.

Megerősíthetem ma az erőt adó Istenbe vetett hitemet? Aki gyászol, sokszor erőtlennek, tehetetlennek és elesettnek érzi magát. Gyakran csak telnek a napok csönddel, ürességgel, a megszokott szavak, beszélgetések, nevetések, ölelések, ajtónyitások, ízek nélkül. Aki gyászol, valójában harcot vív az élet végességének az elfogadásával, s míg tart a harc, nem alszik, sír, gondolkodik, de leginkább: tanul a fájdalmas életpasztyalatokból.

Aki bele tud kapaszkodni a jézusi „*boldogok, akik nem látnak és hisznek*” igébe, aki el tudja fogadni a sorsát, az végül meg tud nyugodni a megváltozott élethelyzetben is. Mert megtapasztalja, hogy a megnyugvás valójában adatik. Idő kell hozzá, sok, de megadatik. Ahogy Mikeás írja: „...*ha elestem is, felkelek, ha sötétségben lakom is, az Úr az én világosságom.*” Igen, ma szabad újból megerősödnöm abban a hitben, hogy Isten erőt adó, teret nyitó Istenem.

Megerősíthetem ma a még velem is cselekvő Istenbe vetett hitemet? Mikeás olyannak írja le Istenét, aki érte igen sok mindent megtesz: intézi perét, igazságot szolgáltat neki, kiviszi a világosságra, öröme deríti. Úgy ír róla, mintha Isten az ügyvédje lenne, aki mindent a javára tud fordítani, aki segít neki életének a dolgait az igazságosság, a világosság irányába terelni. Egyszerűen hiszi, hogy Isten őérte van, bár vétkezett, és az Úr haragját viselnie kell – mégis, szíve-lelke Istennél van. Hiszi, hogy Isten mindent jóra fordít az életében: kiviszi a világosságra, és boldogsághoz segíti el.

„Az ember mindig ott rontja el, hogy a rosszra gondol...” – mondja Fülöp atya *A mennyországot választom* című filmben. Egykor ezt jól megjegyeztem magamnak. Hajlamosak vagyunk a legrosszabbat látni mindenben, sőt ennek a gondolkodásnak a hatása alá kerülve másokat is le tudunk húzni a mélybe. Mikeás nem ezt az utat választja. Ő azt tanítja, hogy Isten cselekvő Isten, aki a javunkat akarja. Ezt a gondolatot szabad ma újra átgondolni. Igen, ma szabad újból megerősödnöm abban a hitben, hogy Isten – minden gondomban és bánatomban is – sorsomat segítő Istenem.

Segítsen bennünket boldogulni életünk minden dolgában az örök Isten, aki szabadító, erőt adó és még velem is cselekvő Isten. Az ő örökkévalósága hassa át a hétköznapijainkat. Aki az Örökkévalót keresi, az nincs tévúton. Mert annak minden vesztesége és hiánya áldássá formálódhat az életében.

■ BALOG ESZTER

Imádkozzunk! Örökkévaló Istenem, köszönöm, hogy biztos pont vagy az életemben. Ámen.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: KOLLINGER / PIXABAY.COM

Megerősíthetem ma a szabadító Istenbe vetett hitemet? A mai vasárnap mindenszentek napja. Ezen a napon a legtöbbünk emlékekkel és szavakkal, leírhatatlan hiányokkal a szívében megy ki a temetőbe. De azzal a reménységgel is, hogy nem a halálé az utolsó szó, hanem a feltámadásé! Mert hitünk szerint Jézus legyőzte a halál erejét, és megnyitotta az utat az örök életbe. Ahogy a sötétségben a világosság felragyog, úgy a szomorúságban, a gyászban is van vigasztalódás a Szentlélek által, ezt jelképezik a meggyújtott mécsesek.

A mai napon Mikeás próféta mondatai belső örömet szeretnének ajándékozni minden sír mellett megállónak, minden könnyezőnek: Isten szabadító Isten. A végességben az Atya nyit teret szeretteink számára – és számunkra is – az örök életre. Igen, ma szabad megerősödnöm abban a hitben, hogy Isten örök életre szabadító Istenem.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 1.) *[Az Úr] az én Istenem fénysugarat küld nekem a sötétbe.* Zsolt 18,29 (Mk 10,51–52; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 42) Kimondhatatlan ajándék életünkben a fény. Azonban Isten nemcsak kívül szeretne világosságot adni, hanem a lelkünkbe is. A természetes fényt éppen úgy nem tudjuk mi magunk előállítani, mint a lelki világosságot. Isten adja, mert ő rendelkezik vele. Mikor is vagyok sötétségben? Amikor hiányzik az elfogadás, a megértés, a szeretet, a hit, a családi közösség, lehetne sorolni. Valójában Jézus nélkül sötétségben élünk, még akkor is, ha a külső fényeket lassan a szem nem viseli már el. A Lélek is csak világosságban, az élő Isten jelenlétében él, növekszik. „Az én Istenem” küldi, ő cselekszik, ő adja ezt a drága kincset. Szeretnél megértő, szerető, a másikat segítő életet élni? Kérd Istent, hogy legyen életed cselekvő Ura, aki eljuttat odáig, hogy a világosságban mindent megláss.

Hétfő (november 2.) *Mindnyájan elfordultak tőle, egyaránt megromlottak. Senki sem tesz jót, egyetlen ember sem.* Zsolt 14,3 (Róm 3,22b–24; Róm 12,17–21; Jer 30,1–3; 31,1–14) Ha egy gyümölcsre ránézünk, és látjuk, hogy hibás, romlott, rögtön másikat keresünk. Nem szeretnénk elfogyasztani, csak a jót. Válogatunk, amíg lehetőségünk van. Ha a gyümölcs megromlik, annak oka van. Lehet Isten nélkül élni, mert ő senkire nem erőszakolja rá önmagát. De ha el szeretnénk odáig jutni, hogy jót tegyünk, emberségesek legyünk, akkor jó hozzá fordulni, rá nézni. Te-kintetemet Istenre helyezem, és megkapom azt a küldetést ebben a világban, hogy ne elvárjam a jót, hanem én tegyem. Sok mindenben szeretjük megelőzni a másikat – tegyük most ezt az Istenre való tekintetben és az emberséges, jó tettekben.

Kedd (november 3.) *[Anna] hálát adott Istennek, és beszélt róla mindazoknak, akik várták Jeruzsálem megváltását.* Lk 2,38 (Ézs 66,10; 2Kor 10,1–6; Jer 31,18–20.31–37) „Hálát adok neked, mennyei Atyám” – kezdi Luther Márton a reggeli és esti imáját. Hálával ébredni és hálával megélni a napjainkat. Tekintetünkben is látszik, mi árad a szívünkől: köszönet, hála, megelégedettség vagy más. Az embertársaink számára mi, keresztények jelek vagyunk. Egy vállalkozóhoz bementem gyümölcsöt venni. Az alkalmazottak nagyon készségesek voltak, többször is megköszöntem a segítségüket, mire ők azt mondták: „Nagyon régen hallottunk mi ilyen szavakat.” Milyen jó lenne, ha tőlünk sokan sokszor hallanák ezt a szót: köszönöm! Hiszen mindent ajándékba kapunk itt, ezen a szép, teremtett földön. Megköszönni, hálát adni – örömmel tölt ez el minket is, és akiknek mondjuk, őket is.

Szerda (november 4.) *Ujjongj, Sion leánya! Kialts örömdobban, Izráel! Örvendezz, vigadj teljes szívből, Jeruzsálem leánya! Eltörlí az Úr az ítéletedet... Zof 3,14–15a (1Jn 2,2; 1Móz 13,5–12[13–18]; Jer 36,1–32) A szívnek, a léleknek drága fűszere az öröm. Lehet, hogy felteszed a kérdést: miért és minek örüljek? Csak akkor vagy képes erre az állapotra, ha az életben az igazi értéket látod. Ha tisztában vagy azzal, mit érdemelnél a tetteidért, a szavaidért, a gondolataidért; igen, a gondolatokért is, amelyeket Istenen kívül senki nem látott és hallott. Felfoghatatlan Isten részéről ez a szeretet, amelyet oly számtalanszor megtapasztalunk. Az ember gyakran ítéletet mond életek felett – Isten helyett. Úgy gondoljuk, erre lehetőségünk van, de nem. Isten ezt meghagyta önmaga számára – ő pedig kész eltörölni minden vétünkét.*

Csütörtök (november 5.) *Ti pedig, testvéreim, Izsák módjára az ígéret gyermekei vagytok.* Gal 4,28 (Józs 21,45; 3Móz 19,1–3.13–18; Jer 37,1–21) Milyen sokszor elhangzik, ha valakinek sikert ért el a gyereke: „Az én gyerekeim!” Pedig nemcsak ekkor kellene vállalni őt, hanem minden helyzetben. Isten megígérte Ábrahámnak, hogy gyermeke lesz. Valósággá vált. Ugyanígy mi is Isten gyermekei vagyunk, sőt szeretett gyermekek. Isten egész életünkben vállal minket, ez az ő végtelen szeretete. Nagy ajándék, hogy hozzá tartozhatunk.

Péntek (november 6.) *Az Úr pedig irányítsa szíveteket Isten szeretetére és Krisztus állhatatosságára.* 2Thessz 3,5 (Ézs 45,6–7; Lk 22,49–53; Jer 38,1–13) Irányítani nagyon szeretünk. Ha már más irányít bennünket, ahhoz elfogadásra és aláatra van szükségünk. Isten az ő szeretetére szeretné irányítani a szívünket. Ha jó egészségben vagyunk, éppen úgy, mint amikor próbákat élünk át. Az ő szeretete határtalan, mindenben elfogadó. Amikor megtapasztaljuk, milyen Isten, akkor döbbenünk rá, mennyire másképp lenne jó embernek lenni.

Szombat (november 7.) *Kövessétek azokat, akik hit és türelem által öröklék az ígéreteket.* Zsid 6,12 (Jón 2,8; 2Tim 2,1–5[6]; Jer 38,14–28) Követni akkor szoktunk valakit, amikor ismeretlen az út. Kiszolgáltattak vagyunk. Nagy ajándék, aki ilyenkor utat mutat. Szükségünk van olyan emberekre, akiket követhetünk. De kiket is? Akikben ott van a hit és a türelem. Ma is ajándék olyan emberekre felnézni, akik megvallják hitüket minden körülmények között. Minket is erre hív el Isten. Bátorsággal éljünk Krisztusban.

■ TÓTH MELINDA ANNA

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközeli vagyunk

A LUTHER KIADÓ ÚJDONSÁGA

Füller Tímea

HOLTÁG

Levelek előrementeknek
ittmaradóktól,
imádságokkal kísérvé

VARGA GYÖNGYI
gondolataival

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

A LUTHER KIADÓ OKTÓBERI KÖNYVVÁSÁRA

Luther válogatott művei 2., 4., 5–9. (sorozatszerkesztők: Csepregi Zoltán – Fabiny Tibor – Ittész Gábor – Reuss András)	4990-Ft	4500 Ft
Luther Márton végrendelete (magyar, német nyelven; szerk. Fabiny Tibor – Csepregi Zoltán • angol nyelven; szerk. Ittész Gábor)	3900-Ft	2500 Ft
Teológia és határok (szerk. Orosz Gábor Viktor)	2500-Ft	2250 Ft
Luther megmondja – Válogatás Luther asztali beszélgetéseiből (szerk. Miklósné Székács Judit)	1500-Ft	1000 Ft
„Átala élünk” – Úrvacsorai kórusművek (szerk. Bence Gábor – Ecsedi Zsuzsa – Pócs Miklós)	2500-Ft	2100 Ft
Luther-képregény I–IV.	990-Ft	700 Ft
Reformációi ábécé 95 tételben (szerzők: Margot Kässmann – Ralph Ludwig)	1890-Ft	1500 Ft
Coffer 80/20 kávé (250 grammos)	2500-Ft	
Coffer Brazil Santos kávé (250 grammos)	2600-Ft	1700 Ft

BOLT.LUTHERKIADO.HU

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

VÁSÁRLÁSÁVAL TÁMOGASSA AZ EVANGÉLIKUS KÖNYVKIADÁST!